

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Τμήμα Νοσηλευτικής

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης των νοσηλευτών στην Ελλάδα»

Αντώνης Ρούσσος

Νοσηλεύτης

ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

ΣΠΑΡΤΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Τμήμα Νοσηλευτικής

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης των νοσηλευτών στην Ελλάδα»

Αντώνης Ρούσσο

Νοσηλεύτης

Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής

Επιβλέπων: Παναγιώτης Πρεζεράκος, Αναπληρωτής Καθηγητής

Μέλος: Φωτεινή Τζαβέλλα, Λέκτορας

Μέλος: Αγγελική Ρόδη-Μπουριέλ, Καθηγήτρια

ΙΟΥΝΙΟΣ 2017

ΣΠΑΡΤΗ

Copyright © Αντώνης Ρούσσο, 2017

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης «Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας και Διαχείριση Κρίσεων» του Τμήματος Νοσηλευτικής. Η έγκρισή της δεν υποδηλώνει απαραίτητως και την αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Βεβαιώνω ότι η παρούσα διπλωματική εργασία είναι αποτέλεσμα δικής μου δουλειάς και δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής. Στις δημοσιευμένες ή μη δημοσιευμένες πηγές που αναφέρω έχω χρησιμοποιήσει εισαγωγικά και όπου απαιτείται έχω παραθέσει τις πηγές τους στο τμήμα της βιβλιογραφίας.

Υπογραφή: Αντώνης Ρούσος

Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Παναγιώτης Πρεζεράκος

Φωτεινή Τζαβέλλα

Αγγελική Ρόδη-Μπουριέλ

Περιεχόμενα

Περίληψη	7
Abstract	8
Εισαγωγή.....	9
1. Νοσηλευτική	11
1.1. Ιστορική αναδρομή της Νοσηλευτικής	11
1.2. Έλλειψη νοσηλευτών και τρόποι αντιμετώπισης	12
1.3. Αντίληψη για τη Νοσηλευτική	14
1.4. Λόγοι για την επιλογή του νοσηλευτικού επαγγέλματος και παράγοντες που την επηρεάζουν	17
1.5. Προϋποθέσεις άσκησης νοσηλευτικού επαγγέλματος σε παγκόσμιο επίπεδο	19
1.6. Συστάσεις του EFN για την εισαγωγή στη Νοσηλευτική εκπαίδευση	22
1.7. Νοσηλευτική εκπαίδευση στην Ευρώπη	23
2. Η αξιολόγηση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα	27
2.1. Η έννοια της αξιολόγησης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα	27
2.1.1. Η σημασία της αξιολόγησης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα	27
2.1.2. Προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των συστημάτων αξιολόγησης.....	28
2.1.3. Νομοθεσία περί αξιολόγησης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων	30
2.2. Εξωτερική αξιολόγηση	33
2.3. Εσωτερική αξιολόγηση.....	35

3. Σκοπός	39
4. Μεθοδολογία	40
5. Αποτελέσματα	43
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	43
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	51
ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Α	58
ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Β	63
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης	68
ΤΕΙ Θεσσαλίας	75
ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας	82
ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας	86
ΤΕΙ Κρήτης	91
ΤΕΙ Ηπείρου	95
ΤΕΙ Διδυμότειχο	100
6. Συζήτηση	101
7. Συμπεράσματα.....	104
Βιβλιογραφία	105

Περίληψη

Εισαγωγή: Σε όλο τον κόσμο, υπάρχει μία αποδεδειγμένη και αδιαμφισβήτητη έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού. Ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη να αυξηθεί η προσέλευση νοσηλευτών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης και να επινοηθούν τρόποι να διατηρηθούν οι νοσηλευτές στις θέσεις εργασίας τους και να μην εγκαταλείπουν το επάγγελμα.

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η αξιολόγηση της εκπαίδευσης των νοσηλευτών στην Ελλάδα από τα δημόσια τριτοβάθμια ιδρύματα.

Μεθοδολογία: Έγινε ηλεκτρονική αναζήτηση των εκθέσεων αξιολόγησης, εσωτερική και εξωτερική, των τμημάτων Νοσηλευτικής σε όλη τη χώρα. Εκθέσεις αξιολόγησης βρέθηκαν για όλα τα ιδρύματα, με εξαίρεση το ΤΕΙ Διδυμοτείχου.

Αποτελέσματα: Τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα ακολουθούν παρόμοιες τάσεις. Με εξαίρεση το τμήμα νοσηλευτικής στο Διδυμότειχο, όλα τα υπόλοιπα τμήματα έχουν υποβάλλει εσωτερική αξιολόγηση και έχουν υποβληθεί σε εξωτερική αξιολόγηση. Στα περισσότερα τμήματα ο αριθμός μελών ΔΕΠ και λοιπού προσωπικού μειώνεται, ενώ ο αριθμός των φοιτητών που εισάγονται αυξάνεται διαχρονικά. Ο αριθμός των δημοσιεύσεων και της αναγνώρισης του ακαδημαϊκού έργου των διδασκόντων παρουσιάζει αυξομειώσεις. Ο αριθμός των αριστούχων φοιτητών – σπουδαστών μειώνεται, ενώ όλα τα προγράμματα σπουδών των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της Ελλάδας πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει η Ευρωπαϊκή Οδηγία 55/2013, γιατί προσμετρούν τις 240 πιστωτικές μονάδες.

Συμπεράσματα: Τα προγράμματα σπουδών της νοσηλευτικής στην Ελλάδα είναι εναρμονισμένα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 55/2013 και αναγνωρίζονται ως ισότιμα με τα αντίστοιχα πτυχία των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρέπει να γίνουν διάφορες ενημερωτικές ημερίδες και καμπάνιες με σκοπό να αλλάξουν την άποψη των ανθρώπων για την αξιολόγηση, ώστε να την αξιοποιήσουν ως εργαλείο βελτίωσης.

Λέξεις κλειδιά: αξιολόγηση, εσωτερική αξιολόγηση, νοσηλευτική, τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Abstract

Introduction: Worldwide, there is a proven and undeniable lack of nursing staff. Therefore, there is need to increase the admission of nurses to the health care institutions and to find out ways to keep nurses on their jobs and not turnout.

Aim: The aim of this study was to evaluate the nurses' education in Greece of public academic institutions.

Methodology: It was done electronic search of the evaluation reports, internal and external, of nursing departments across the country. The evaluation reports were found for all institutions, except the faculty of Didimotiho.

Results:The institutions of higher education in Greece follow similar trends. With the exception of the nursing faculty in Didimotiho all other faculties have submitted internal evaluation and have undergone an external evaluation. In most faculties the number of the professors and staff is reduced, while the number of students admitted is increasing over time. The number of publications and the recognition of academic work of professors have fluctuations. The number of students with excellent degree decreases, while all programs of higher education institutions in Greece meet the conditions set by the European Directive 55/2013 and count 240 credits.

Conclusions: The nursing programs in Greece are in line with European Directive 55/2013 and are recognized as equivalent to the corresponding degrees of other European Union countries. Several congresses and campaigns must be done in order to change the attitude of people to evaluate, in order to utilize it as a tool for improvement.

Key words: evaluation, internal evaluation, nursing, higher education

Εισαγωγή

Η νοσηλευτική ορίζεται ως η προστασία, η προαγωγή και η βελτιστοποίηση της υγείας και των ικανοτήτων, η πρόληψη των ασθενειών και τραυματισμών, η ανακούφιση του πόνου μέσω της διάγνωσης και της θεραπείας της ανθρώπινης αντίδρασης και η παροχή φροντίδας στα άτομα, τις οικογένειες, τις κοινότητες και τους πληθυσμούς (ANA, 2012). Ορίζεται, επίσης, ως η χρήση της κλινικής κρίσης κατά την παροχή φροντίδας ώστε να μπορέσουν οι άνθρωποι να βελτιώσουν, να διατηρήσουν ή να ανακτήσουν την υγεία τους, να αντιμετωπίσουν προβλήματα υγείας και να πετύχουν την καλύτερη δυνατή ποιότητα ζωής, ανεξάρτητα από τη νόσο ή την αναπηρία τους και μέχρι το θάνατο (Royal College of Nursing, 2003).

Η νοσηλευτική θεωρείται ευρέως ως ένα ευγενές επάγγελμα στην κοινωνία, λόγω της κεντρικής της αξίας, η οποία είναι η φροντίδα της ζωής. Η κοινή γνώμη προσδιορίζει το νοσηλευτή ως ένα άτομο που κάνει το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης να λειτουργεί για αυτούς. Ως εκ τούτου, ο νοσηλευτής είναι ένα σημαντικό πρόσωπο και η νοσηλευτική μια εξίσου σημαντική καριέρα στο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης (Booth, 2002).

Υπάρχει μια αυξανόμενη ανισορροπία στην παγκόσμια προσφορά και ζήτηση νοσηλευτικού προσωπικού (ICN, 2010). Σε όλο τον κόσμο, υπάρχει μία αποδεδειγμένη και αδιαμφισβήτητη έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού (Attreetal., 2011). Ως εκ τούτου, υπάρχει ανάγκη να αυξηθεί η προσέλευση νοσηλευτών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης και να επινοηθούν τρόποι να διατηρηθούν οι νοσηλευτές στις θέσεις εργασίας τους και να μην εγκαταλείπουν το επάγγελμα. Αυτό είναι μια μεγάλη πρόκληση στο σημερινό περιβάλλον που χαρακτηρίζεται κυρίως από έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού, καθώς υπάρχουν πολλοί παράγοντες που καθορίζουν τους λόγους για τους οποίους ένας διπλωματούχος Νοσηλευτής θα δεχτεί μια ορισμένη εργασία και θα εξακολουθεί να εργάζεται στο ίδιο ίδρυμα που προσλήφθηκε ή θα μετακινηθεί σε άλλους πιο επικερδείς τομείς απασχόλησης (ANA, 2013).

Η αντιμετώπιση αυτής της παγκόσμιας τάσης έχει ως αποτέλεσμα να εφαρμόζονται διάφορα μέτρα σε πολλές χώρες. Πιο συγκεκριμένα στις ανεπτυγμένες χώρες, τα μέτρα που είναι εκτεταμένα, σφαιρικά και φουτουριστικά στην εφαρμογή τους. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, για παράδειγμα, υπήρχε μία πτωτική τάση στην εγγραφή φοιτητών νοσηλευτικής σε προπτυχιακά

προγράμματα, όπως αναφέρθηκε από την Ένωση Κολεγίων Νοσηλευτικής. Μερικές από τις στρατηγικές που αναπτύχθηκαν για την προσέλκυση φοιτητών νοσηλευτικής ήταν η οικονομική ενίσχυση των προπτυχιακών προγραμμάτων νοσηλευτικής με εκατομμύρια δολάρια και η προσφορά υποτροφιών στους φοιτητές (Nevidjon & Erickson, 2006).

Στη Φινλανδία, τα μέτρα που λήφθηκαν είναι παρόμοια. Το Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών JAMK αύξησε την εισροή των φοιτητών τα τρία τελευταία ακαδημαϊκά έτη. Το 2011 υπήρξε αύξηση της ετήσιας ποσόστωσης εισαγωγής στα προγράμματα που διδάσκονται στα Αγγλικά. Οι θέσεις σε όλα τα προγράμματα σπουδών αυξήθηκαν από 190 σε 210, από τις οποίες οι 10 ήταν στη νοσηλευτική (JAMK, 2011).

1. Νοσηλευτική

1.1. Ιστορική αναδρομή της Νοσηλευτικής

Οι πρώτες νοσηλεύτριες δεν είχαν παρακολουθήσει ποτέ κάποια νοσηλευτική σχολή. Συνήθως, ήταν μοναχές και άλλες γυναίκες που παρείχαν φροντίδα σε αρρώστους, φτωχούς, άστεγους ή άτομα χωρίς στήριξη από την οικογένειά τους. Κατά τη διάρκεια του Μεσαίωνα, τα πρώτα νοσοκομεία λειτουργούσαν από τις νοσηλεύτριες που ήταν συνδεδεμένες με θρησκευτικές οργανώσεις (Flesner, 2015).

Η ιστορία του νοσηλευτικού επαγγέλματος ξεκίνησε παραδοσιακά με τη Florence Nightingale, που ήταν μια μορφωμένη κόρη πλούσιων Βρετανών γονέων, η οποία απήφησε τις κοινωνικές συμβάσεις για να γίνει μια νοσηλεύτρια, ένα επάγγελμα το οποίο δεν ήταν αξιοσέβαστο την εποχή εκείνη για μία καλά εκπαιδευμένη και πλούσια κυρία με αρχές. Στο 18^ο και 19^ο αιώνα, το νοσηλευτικό επάγγελμα επεκτάθηκε στη φροντίδα των στρατιωτών και κυρίως σε μεγάλους πολέμους συμπεριλαμβανομένου του Κριμαϊκού πολέμου το 1853, όπου η Florence Nightingale υπηρέτησε ως νοσηλεύτρια μαζί με τις εκπαιδευμένες νοσηλεύτριές της και αναδιοργάνωσαν τους στρατώνες στο στρατιωτικό νοσοκομείο (D'Antonio & Buhler Wilkerson, 2013).

Στο τέλος του 19^{ου} αιώνα, όλο και περισσότεροι νοσηλευτές παρακολουθούσαν νοσηλευτικές σχολές με γνώμονα την ηγεσία και την εκπαίδευση, ως εκ τούτου, αναγνωρίζοντας το ρόλο τους ως κάτι περισσότερο από φροντιστές. Τον 20^ο αιώνα, οι νοσηλευτές συνέχισαν να εξελίσσονται και να έχουν επαγγελματικές οργανώσεις, ενώ παράλληλα σχεδιάστηκαν νέα προγράμματα για να αντιμετωπιστούν συγκεκριμένα προβλήματα του νοσηλευτικού επαγγέλματος. Οι νοσηλευτικές δεξιότητες αναπτύχθηκαν περισσότερο κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου και οι νοσηλευτές αποκτήσαν μεγαλύτερους ρόλους με πιο σημαντικές λειτουργίες, ξεφεύγοντας από το ρόλο του βοηθού ιατρού και αποκτώντας πλέον πολλές ειδικότητες (Flesner, 2015).

1.2 Έλλειψη νοσηλευτών και τρόποι αντιμετώπισης

Η διεπιστημονική Παγκόσμια Συμβουλευτική Ομάδα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας έχει αναγνωρίσει την παγκόσμια έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού. Η έλλειψη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι συνεχώς και λιγότεροι άνθρωποι επιλέγουν τη νοσηλευτική ως επάγγελμα και οι υπάρχοντες νοσηλευτές σε όλο τον κόσμο είναι γηρασμένοι (Booth, 2002).

Η πλειοψηφία των χωρών μελών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), συμπεριλαμβανομένων των χωρών υψηλού εισοδήματος, αναφέρουν ελλείψεις νοσηλευτών (ΟΟΣΑ, 2009) και ο ΠΟΥ ανέφερε το 2006 ότι σχεδόν όλες οι δυτικές ευρωπαϊκές και σκανδιναβικές χώρες έχουν έλλειψη νοσηλευτών που είναι πιο πιθανό να αυξηθεί και να επιμείνει.

Η έλλειψη νοσηλευτών έχει φτάσει σε ένα κρίσιμο σημείο για την παροχή υπηρεσιών υγείας σε διεθνές επίπεδο και η έλλειψη αυτή έχει επιπτώσεις στην επόμενη γενιά των νοσηλευτών που σημαίνει ότι θα υπάρχουν ελλείψεις εργατικού δυναμικού κάτι το οποίο θα έχει συνέπειες στην ανάπτυξη της νοσηλευτικής έρευνας και στη συνεχή ανάπτυξη της πρακτικής (McDermid et al., 2012).

Λόγω της γήρανσης του σημερινού νοσηλευτικού προσωπικού και της ανεπαρκής στελέχωσης των δομών υγείας με καλά προετοιμασμένους και εκπαιδευμένους νοσηλευτές υπάρχουν αισθήματα αβεβαιότητας, άγχους και απομόνωσης που σχετίζονται με αλλαγή αρμοδιοτήτων (McDermid et al., 2012). Η έλλειψη λέγεται, επίσης, ότι οφείλεται σε παράγοντες που σχετίζονται με το μισθό, τις συνθήκες εργασίας, την ικανοποίηση από την εργασία ή από παράγοντες στο χώρο εργασίας που καθορίζουν το αν ο νοσηλευτής αλλάζει ρόλους από νοσηλευτικά σε αμιγώς μη νοσηλευτικά καθήκοντα (Kankaanranta & Rissanen, 2008).

Η έλλειψη νοσηλευτών δεν επηρεάζει όλες τις χώρες, διότι σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και σε ορισμένες περιοχές εντός των χωρών δεν υπάρχει καμία πραγματική έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού (Attree et al., 2011). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η

Πολωνία, η οποία έχει επάρκεια σε νοσηλευτές, παρόλο που πολλοί μεταναστεύουν σε μια ξένη χώρα για να κερδίσουν περισσότερα χρήματα (Pedersen, 2008).

Στη Φινλανδία, έχει υπολογιστεί ότι το ένα τέταρτο του πληθυσμού μέχρι το 2020 θα είναι ηλικίας άνω των 65 ετών. Αυτό σημαίνει ότι θα αυξήσει τη ζήτηση για υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και την πρόοδο στην ιατρική πρακτική και τεχνολογία. Θα υπάρξουν αλλαγές στις προσδοκίες του πληθυσμού από το σύστημα υγείας το οποίο θα αυξήσει τη ζήτηση για νοσηλευτές. Παρόλη την αναμενόμενη αυξημένη ζήτηση αναμένονται πολλές αποχωρήσεις νοσηλευτών τα επόμενα χρόνια με σαφώς λιγότερες αντικαταστάσεις.

Υπάρχουν εκθέσεις που αναφέρουν ότι 1 στους 5 νοσηλευτές αναμένεται να εγκαταλείψουν το επάγγελμα μέσα στα επόμενα 5 χρόνια (Kankaanranta & Rissanen, 2008).

Υπάρχει επείγουσα ανάγκη να παραμείνουν οι νοσηλευτές στο επάγγελμα, λόγω της έλλειψης και της αυξανόμενης πρόθεσής τους να εγκαταλείψουν το επάγγελμα. Μία μελέτη που διεξήχθη σε 10 ευρωπαϊκές χώρες ανέφερε ότι οι σημαντικότεροι λόγοι που οδηγούν τους νοσηλευτές να εγκαταλείψουν το επάγγελμα είναι η σχέση νοσηλευτή-ιατρού, η ηγεσία, η συμμετοχή στη Διοίκηση ή Διοικητικές διαδικασίες του νοσοκομείου, το θηλυκό φύλο, το καθεστώς πλήρους απασχόλησης και η επαγγελματική εξουθένωση (Heinen et al., 2013).

Για να αντιστραφεί αυτή η τάση, όλες οι σχολές που ασχολούνται με θέματα υγείας θα πρέπει να εργαστούν από κοινού για να βεβαιωθούν ότι οι συνθήκες εργασίας των νοσηλευτών είναι καλές και ότι μπορούν να είναι σε θέση να τους διατηρήσουν στο επάγγελμα. Η αύξηση της προσέλευσης των νοσηλευτών και η διατήρησή τους στο επάγγελμα σχετίζεται με πολλούς παράγοντες, όπως η βελτίωση της εικόνας της νοσηλευτικής, η παροχή πρώιμων μοντέλων ρόλων και η αναφορά στην σταδιοδρομία στον τομέα της νοσηλευτικής, τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των μισθών σε σύγκριση με εναλλακτικές σταδιοδρομίες, τον επαγγελματισμό και την καλύτερη εκπαίδευση (Brewer et al., 2006).

Επίσης, οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για την προσέλευση φοιτητών και κατά συνέχεια επαγγελματιών στη νοσηλευτική περιλαμβάνουν τη φήμη της σχολής, το μισθό, την

αυτονομία, ενώ οι παράγοντες που επηρεάζουν τη διατήρησή τους στο επάγγελμα περιλαμβάνουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, την αυτονομία στην πρακτική, το σεβασμό της διοίκησης στους εργαζόμενους, το φόρτο εργασίας και τη μετατόπιση καθηκόντων. Αν η σχολή λειτουργήσει με γνώμονα αυτούς τους παράγοντες, τότε η προσέλκυση και η διατήρηση του προσωπικού θα βοηθήσει στον περιορισμό του προβλήματος της έλλειψης νοσηλευτικού προσωπικού (ANA, 2013).

Έτσι, το πιο σημαντικό για την αντιμετώπιση της έλλειψης νοσηλευτικού προσωπικού είναι να ξεκινήσει κανείς από τον πυρήνα του προβλήματος που είναι η προσέλκυση των φοιτητών, οι οποίοι θα πρέπει να είναι καλά «εξοπλισμένοι» και προετοιμασμένοι για την επαγγελματική ζωή.

1.3 Αντίληψη για τη Νοσηλευτική

Η αντίληψη είναι ο τρόπος με τον οποίο κάτι θεωρείται, γίνεται κατανοητό ή ερμηνεύεται (The Oxford Dictionary, 2013). Ως εκ τούτου, η νοσηλευτική ως «ιδέα» είναι κάτι περισσότερο από έναν ορισμό (Mason-Whitehead et al., 2008). Είναι μέρος ενός πλαισίου επικοινωνίας μιας ομάδας και αυτό αντανακλά στο ποιοι είναι οι νοσηλευτές και στην αντίληψη που έχουν τα άτομα για αυτούς (Safadi et al., 2011). Είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι φορείς χάραξης πολιτικής πώς αντιλαμβάνονται οι φοιτητές τη νοσηλευτική και με ποια κριτήρια λαμβάνουν την απόφαση να επιλέξουν τη νοσηλευτική για καριέρα. Η κοινωνία και τα μέσα ενημέρωσης διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίδραση της εικόνας και των ιδεών που έχουν οι φοιτητές για τη νοσηλευτική (Mooney et al., 2008).

Μελέτες που διερευνούν την αντίληψη των φοιτητών νοσηλευτικής στην αρχή του προγράμματος σπουδών έδειξαν ότι οι φοιτητές είχαν ιδεαλιστικές απόψεις του επαγγέλματος με τις έννοιες της φροντίδας, της συμπόνιας και της ανατροφής, αλλά μετά την έκθεσή τους σε κλινικές εμπειρίες, οι απόψεις τους μετατοπίστηκαν σε περισσότερο τεχνικές, βασισμένες σε ενδείξεις και διαδικαστικές δεξιότητες (Safadi et al., 2011).

Μια μελέτη που έγινε στο Ρίο ντε Τζανέιρο από τους Spindola et al. (2005), σε 62 μαθητές λυκείου έδειξε ότι οι μαθητές συνδέουν την εικόνα του νοσηλευτή με τις βοηθητικές δουλειές και απεικονίζουν τους νοσηλευτές ως βοηθητικό προσωπικό των ιατρών, ενώ δεν γνώριζαν τις

διάφορες κατηγορίες και το επίπεδο εκπαίδευσης των νοσηλευτών. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να παρέχονται στους νέους πληροφορίες πριν από την είσοδό τους στα κολλέγια και στα Πανεπιστήμια ώστε να γνωρίζουν τι είναι η νοσηλευτική και με τι σχετίζεται, βοηθώντας με αυτό τον τρόπο να επιλέξουν το επάγγελμα και μειώνοντας με αυτό τον τρόπο το ποσοστό διακοπής της φοίτησης και την εγκατάλειψη του επαγγέλματος αργότερα.

Οι Vanhanen και Janhonen (2000), ανέφεραν ότι η πλειοψηφία των φοιτητών νοσηλευτικής αντιλαμβάνονται τη νοσηλευτική ως μια καριέρα που προσφέρει ευκαιρίες για τη φροντίδα των ανθρώπων και τόνισαν τις ευκαιρίες απασχόλησης μιας και η νοσηλευτική προωθεί την προσωπική τους ανάπτυξη. Ωστόσο, οι Mendez και Louis (1991), υποστήριξαν ότι οι φοιτητές νοσηλευτικής δεν θεωρούν πάντα τη νοσηλευτική ως ιδανική καριέρα. Ως εκ τούτου, οι φοιτητές επιλέγουν τη νοσηλευτική και για άλλους λόγους, όπως οι ευκαιρίες πρόσληψης. Οι άνθρωποι έλκονται από ένα επάγγελμα, όχι επειδή οι αξίες του επαγγέλματος ταιριάζουν απόλυτα με τις δικές τους αξίες, αλλά και λόγω άλλων προσωπικών, κοινωνικών, οικονομικών ή πολιτικών παραγόντων (Vanhanen et al., 2000). Η νοσηλευτική καριέρα είναι επίσης αντιληπτή ως έλλειψη ενδιαφέροντος, πρόκλησης, δημιουργικότητας, υψηλής ευθύνης και ότι είναι χαμηλόμισθη σε σύγκριση με άλλα επαγγέλματα (Ben & Becker, 2012).

Μια άλλη αντίληψη για τη νοσηλευτική είναι ότι θεωρείται μια καριέρα που είναι κατάλληλη περισσότερο για τις γυναίκες, σύμφωνα με μία έρευνα που διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο του Οντάριο του Καναδά. Στην έρευνα συμμετείχαν γυναίκες και άνδρες νοσηλευτές και φοιτητές Πανεπιστημίου όχι όμως της νοσηλευτικής. Διαπιστώθηκε ότι είναι γενικά αντιληπτό από την κοινωνία και τα στερεότυπα ότι οι άνδρες νοσηλευτές είναι, για παράδειγμα, γκέι, θηλυπρεπείς, λιγότερο συμπονετικοί και παρέχουν λιγότερη φροντίδα σε σχέση με τις γυναίκες νοσηλεύτριες. Η άποψη αυτή συμβάλλει αρνητικά στην προσέλκυση φοιτητών νοσηλευτικής και διατήρησής τους και προσθέτει στην έλλειψη νοσηλευτών (Bartfay et al., 2010). Λόγω του γεγονότος ότι η καριέρα στη νοσηλευτική έχει συσχετιστεί με γυναικεία χαρακτηριστικά, είναι συχνά αντιληπτή ως μία γυναικεία δουλειά (Mooney et al., 2007).

Σε γενικές γραμμές, η νοσηλευτική θεωρείται ευνοϊκή για την ικανότητά της να παρέχει ασφάλεια απασχόλησης και ένα σταθερό εισόδημα (Mooney et al., 2007). Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, γίνεται αντιληπτή ως μια δουλειά που περιλαμβάνει τη φροντίδα, την ανατροφή

και τη διδασκαλία, ενώ απαιτείται επίσης συμπόνια, υπομονή και δύναμη. Πολλοί άνδρες θεωρούν τη νοσηλευτική ως ένα επάγγελμα με πολύπλοκη τεχνολογία και ως εκ τούτου πιστεύουν ότι προσφέρει πολλές δυνατότητες σταδιοδρομίας (Mooney et al., 2008).

Ένας νοσηλευτής που εργάζεται σε ορφανοτροφείο στην κοινότητα Newham με το όνομα Andrew McGovern (2006) έγραψε ένα άρθρο το οποίο περιέγραφε την αντίληψη του κοινού για τους νοσηλευτές. Ανέφερε ότι οι νοσηλευτές δημόσιας υγείας φροντίζουν άρρωστους ανθρώπους και πρόσθεσε από μόνος του ότι οι νοσηλευτές παρέχουν φροντίδα σε ανθρώπους πάσης ηλικίας, από πριν τη γέννηση μέχρι και το θάνατο. Λέει επίσης ότι η νοσηλευτική δεν είναι απλώς ένα επάγγελμα, αλλά διαφέρει σε σχέση με τα υπόλοιπα επαγγέλματα επειδή έχει να κάνει με τους ασθενείς και την οικογένειά τους. Επειδή ποτέ δεν θα είναι το πιο προσοδοφόρο επάγγελμα, οι νοσηλευτές πρέπει να είναι το πιο αναγνωρίσιμο σύμβολο των υπηρεσιών υγείας. Η σκληρή δουλειά, οι αποτελεσματικές δεξιότητες επικοινωνίας και το να είναι πρακτικός και να έχει τη δυνατότητα να εργαστεί σε μια ομάδα και να ενεργήσει ως ηγέτης είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά που χρειάζεται ένας νοσηλευτής.

Μια έρευνα που διεξήχθη από φοιτητές σε ένα Πανεπιστήμιο στο Ηνωμένο Βασίλειο αποκάλυψε μια διαφορετική αντίληψη για το πώς μερικοί άνθρωποι αντιλαμβάνονται τη νοσηλευτική. Οι φοιτητές αυτοί αποφάσισαν να μην ακολουθήσουν το νοσηλευτικό επάγγελμα λόγω της αντίληψης ότι οι γιατροί θεραπεύουν τους ασθενείς, ενώ οι νοσηλευτές μόνο τους φροντίζουν. Οι φοιτητές πίστευαν επίσης ότι η νοσηλευτική δεν θα πρέπει να είναι σε πανεπιστημιακό επίπεδο, επειδή δεν πιστεύουν ότι η νοσηλευτική χρήζει πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Με λίγα λόγια οι φοιτητές πίστευαν ότι η νοσηλευτική δεν προορίζεται για φοιτητές με υψηλές επιδόσεις αλλά για χαμηλές και ως εκ τούτου, αυτό αποτελεί ένα σημαντικό εμπόδιο για τους φοιτητές να επιλέξουν τη νοσηλευτική ως επάγγελμα και την επιλέγουν μόνο ως έσχατη λύση (Neilson & Lauder, 2008).

1.4. Λόγοι για την επιλογή του νοσηλευτικού επαγγέλματος και παράγοντες που την επηρεάζουν

Οι λόγοι που οι φοιτητές επιλέγουν να σπουδάσουν νοσηλευτική είναι, πρώτον, οι φιλοδοξίες της εκπαίδευσης και της σταδιοδρομίας, το οποίο περιλαμβάνει την πεποίθηση του φοιτητή ότι η νοσηλευτική είναι επιλογή του και το γεγονός ότι υπάρχει συνεχής πρόοδος τόσο στον επαγγελματικό όσο και στον τομέα εκπαίδευσης (Tan-kuick & Ng, 2011).

Ο δεύτερος λόγος είναι η προσωπική ικανότητα που είναι η διαχείριση του άγχους, τα κίνητρα, η επιμονή και η αυτοπεποίθηση. Τρίτος λόγος είναι η κοινωνικοοικονομική κατάσταση η οποία περιλαμβάνει την ασφάλεια της εργασίας, τα στερεότυπα και τη χρηματική αμοιβή και ένα άλλο είναι η ενθάρρυνση των γονιών (Tan-kuick & Ng, 2011). Ένας άλλος λόγος είναι οι προσδοκίες για την απασχόληση. Αυτό συνοψίζεται σε εργασιακή ασφάλεια, γνωρίζοντας ότι μετά τις σπουδές είναι εύκολο να αποκτήσει μια θέση εργασίας και ότι ως επαγγελματία υγείας, δεν μπορεί κανείς να μείνει, ποτέ, χωρίς δουλειά (Gutierrez et al., 2010).

Οι Vanhanen και Janhonen (2000), αναφέρθηκαν σε προηγούμενη μελέτη τους όπου ο προσανατολισμός των φοιτητών νοσηλευτικής στο επάγγελμα ορίζεται με βάση τον προσανατολισμό προς τη φροντίδα, τις εμπειρίες και την τεχνογνωσία που αποκτούν. Αυτές οι κατευθύνσεις διαφέρουν σε σχέση με τις προ-εκπαιδευτικές εμπειρίες του φοιτητή νοσηλευτικής και τη φροντίδα, την έννοια της νοσηλευτικής ως ομαδική εργασία και τις προσδοκίες των φοιτητών από τη νοσηλευτική εκπαίδευση.

Μία μελέτη αποκάλυψε ότι οι νοσηλευτές και οι φοιτητές νοσηλευτικής επέλεξαν να σπουδάσουν νοσηλευτική, λόγω της ευκαιρίας για παροχή φροντίδας και επειδή αυτό ήταν η αποστολή στη ζωή τους, κάτι το οποίο ήταν σύμφωνο με το χαρακτήρα και την ιδιοσυγκρασία των συμμετεχόντων (Eley et al., 2012).

Μια μελέτη που διεξήχθη στην Ιρλανδία σε φοιτητές έδειξε ότι η νοσηλευτική δεν αποτελούσε πρώτη επιλογή για τη σταδιοδρομία τους. Κάποιοι προτιμούσαν άλλα επαγγέλματα υγείας,

όπως εργοθεραπεία, ιατρική και φυσιοθεραπεία και μερικοί ενδιαφερόντουσαν για την εκπαίδευση, αλλά λόγω χαμηλής βαθμολογίας επέλεξαν τη νοσηλευτική. Παρόλα αυτά, όμως, κανείς από αυτούς δεν εξέφρασε τη λύπη του για την επιλογή του να ακολουθήσει τη νοσηλευτική ως επάγγελμα (Mooney et al., 2008).

Μια μελέτη που έγινε από τον Raines (2010) αναδεικνύει το γεγονός ότι υπάρχουν άτομα που έχουν πτυχίο σε άλλο τομέα και που επιθυμούν να αλλάξουν καριέρα και πιο συγκεκριμένα να ακολουθήσουν τη νοσηλευτική. Οι παράγοντες που προσελκύουν στη νοσηλευτική αυτά τα άτομα είναι τρεις, η δύναμη της προσφοράς, η αναζήτηση της εργασίας η οποία είναι ικανοποιητική και να λάβουν το χαμένο κομμάτι. Ένας από τους πολλούς παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές των ανθρώπων στη ζωή είναι να έχουν ένα επάγγελμα το οποίο είναι καλό και σταθερό. Μια μελέτη που έγινε σε ένα Πανεπιστήμιο στο Χονγκ Κονγκ, ανέφερε ότι η απόφαση για τους φοιτητές να επιλέξουν ή όχι τη νοσηλευτική επηρεάστηκε σημαντικά από παράγοντες όπως το φύλο, το βιολογικό υπόστρωμα του αντικειμένου, την προηγούμενη ακαδημαϊκή επίδοση, το επάγγελμα της μητέρας και την αντίληψη των φοιτητών. Οι γονείς, οι δάσκαλοι, οι φίλοι, οι εμπειρίες του παρελθόντος με τα νοσοκομεία και η εργασία στο νοσοκομείο ήταν μερικοί παράγοντες που επηρέασαν τους φοιτητές να σπουδάσουν νοσηλευτική (Law & Arthur, 2003).

Επιπλέον, η προσωπική επαφή με τους επαγγελματίες υγείας επηρεάζει την απόφαση να επιλέξει κανείς τη νοσηλευτική. Αν κάποιος βιώσει την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου ή βρίσκεται κοντά στην απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου, αυτό θα επηρεάσει την επιλογή του ατόμου να ακολουθήσει μία νοσηλευτική καριέρα, με την πρόθεση να βοηθήσει εκείνους που αγαπάει ή άλλα άτομα με παρόμοιες καταστάσεις (Gutierrez et al., 2010). Οι γνώσεις σχετικά με το επάγγελμα μπορεί να είναι ο κύριος παράγοντας για να επηρεάσει την απόφαση κάποιου να σπουδάσει νοσηλευτική και αυτό θα μπορούσε να συμβεί μέσω των μελών της οικογένειας και της εργασιακής εμπειρίας (Mooney et al., 2007).

Μία έρευνα που διεξήχθη στο Δουβλίνο διαπίστωσε ότι τα μέσα ενημέρωσης έπαιξαν σημαντικό αλλά όχι άμεσο ρόλο στην επιλογή των φοιτητών. Η ίδια η μελέτη αναφέρει ότι τα μέσα ενημέρωσης διαμορφώνουν την κοινή γνώμη για το νοσηλευτικό επάγγελμα. Η οικογένεια, οι φίλοι και η κοινωνία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επιλογή της

νοσηλευτικής σταδιοδρομίας και την προσέλκυση φοιτητών στη νοσηλευτική. Το φύλο, όπως προαναφέρθηκε, είναι επίσης ένας παράγοντας που μπορεί να οδηγήσει κάποιον να επιλέξει ως επάγγελμα τη νοσηλευτική. Σύμφωνα με τους υψηλόβαθμους φοιτητές, υπάρχει μία στερεότυπη εικόνα για τους νοσηλευτές που αποτελεί παράγοντα αποθάρρυνσης από το να ακολουθήσει κανείς το επάγγελμα του νοσηλευτή. Οι μεν γυναίκες νοσηλεύτριες θεωρούνται σεξουαλικά αντικείμενα και οι άνδρες νοσηλευτές πιστεύεται ότι είναι ομοφυλόφιλοι (Neilson & Lauder, 2008).

1.5. Προϋποθέσεις άσκησης νοσηλευτικού επαγγέλματος σε παγκόσμιο επίπεδο

Η νοσηλευτική πρακτική περιλαμβάνει αυτόνομη και συνεργατική φροντίδα για τα άτομα όλων των ηλικιών, τις οικογένειες, τις ομάδες και τις κοινότητες, τους ασθενείς ή και εκείνους που είναι καλά στην υγεία τους και σε όλους τους χώρους (ICN, 2010).

Λόγω της ασφαλούς και τυποποιημένης νοσηλευτικής φροντίδας, όλες οι χώρες έχουν θεσπίσει ελάχιστα προσόντα για την είσοδο στην πρακτική και τη συνεχιζόμενη νοσηλευτική εκπαίδευση. Οι χώρες της Ευρώπης και της Νότιας Αμερικής έχουν θεσπίσει συγκεκριμένα κριτήρια για τη χορήγηση αδειών στους νοσηλευτές (D'Antonio & BHuhler-Wilkerson, 2013). Για να γίνει κάποιος νοσηλευτής, πρέπει να παρακολουθήσει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα σπουδών, το οποίο συνήθως διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, για να ασκήσει κάποιος το νοσηλευτικό επάγγελμα, πρέπει να παρακολουθήσει μία εγκεκριμένη από το κράτος σχολή νοσηλευτικής. Μετά την αποφοίτηση από ένα τετραετές πανεπιστημιακό πρόγραμμα ή ένα πρόγραμμα τριών ετών ή ένα πρόγραμμα δύο ετών για τους βοηθούς νοσηλευτών θα πρέπει να περάσουν τις εξετάσεις αδειοδότησης οι οποίες διεξάγονται από το Εθνικό Συμβούλιο Εξέτασης Νοσηλευτών για χορήγηση άδειας (NCLEX-RN) (Nurse together, 2012). Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι σπουδές για τους βοηθούς νοσηλευτών διαρκούν 2-3 χρόνια και προσφέρονται σε κολέγια στην κοινότητα ή ανώτερα κολέγια και Πανεπιστήμια. Οι σπουδές περιλαμβάνουν μαθήματα στη γενική εκπαίδευση και στην περίθαλψη και προετοιμάζει τους αποφοίτους για την απόκτηση άδειας και για να παρέχουν φροντίδα στις δομές υγείας. Το πτυχίο απονέμεται από ανώτερες σχολές και πανεπιστήμια και οι απόφοιτοι έχουν άδεια άσκησης επαγγέλματος ως βοηθοί νοσηλευτών

και απασχολούνται σε διάφορους ενδονοσοκομειακούς χώρους και χώρους περιπατητικής φροντίδας. Το πρόγραμμα απασχόλησης διαρκεί συνολικά τέσσερα χρόνια και μετά την ολοκλήρωση ενός συγκεκριμένου προγράμματος σπουδών, που έχει εγκριθεί από το κράτος, οι απόφοιτοι μπορούν να συμμετέχουν στις εξετάσεις αδειοδότησης διπλωματούχων νοσηλευτών (Gilbert, 2013).

Στην Αφρική, οι νοσηλευτικές σπουδές διαφέρουν μεταξύ των χωρών. Το πτυχίο Νοσηλευτικής στις κοινωνικές επιστήμες στη Νότια Αφρική διαρκεί 4 χρόνια με 568 πιστωτικές μονάδες στο σύνολο και 4 επιπλέον πιστωτικές μονάδες για τους φοιτητές που δεν έχουν γνώσεις ηλεκτρονικού υπολογιστή. Αυτό επιτρέπει σε ένα φοιτητή να εγγραφεί ως νοσηλευτής (γενική νοσηλευτική, ψυχικής υγείας και στην κοινότητα) και ως μαία στο Συμβούλιο Νοσηλευτικής της Νότιας Αφρικής (SANC) (Prof. Zyl, 2013). Οι φοιτητές πρέπει να πληρούν καθορισμένα προσόντα για να γίνουν δεκτά στο πρόγραμμα. Έχουν μαθήματα «επαφής» (contact lessons) που είναι υποχρεωτικά, τόσο πρακτικά όσο και θεωρητικά. Οι φοιτητές οι οποίοι παρακολουθούν λιγότερο από το 80% των μαθημάτων επαφής δεν επιτρέπεται να λάβουν μέρος στις εξετάσεις και θεωρούνται ότι έχουν αποτύχει και πρέπει να παρακολουθήσουν ξανά το συγκεκριμένο μάθημα. Οι φοιτητές πρέπει να έχουν κλινική εμπειρία, η οποία είναι υποχρεωτική και αποτελείται από 2 μέρη, τα εργαστηριακά βιωματικά μαθήματα επαφής και τα κλινικά μαθήματα σε διάφορες μονάδες υγείας.

Οι φοιτητές πρέπει να περάσουν όλες τις ενότητες και αν κάποιος αποτύχει επαναξιολογείται μετά από 6 μήνες. Μετά την ολοκλήρωση της πρακτικής και των θεωρητικών μαθημάτων, οι φοιτητές υποβάλλονται σε μία τελική εξέταση και εάν πετύχουν τότε πληρούν τις προϋποθέσεις για να είναι νοσηλευτές. Εάν ο φοιτητής καταφέρει μέση βαθμολογία 75% σε όλες τις νοσηλευτικές ενότητες, 70% σε κάθε επιπλέον ενότητες και πάρει πτυχίο στην ελάχιστη απαιτούμενη περίοδο, τότε του απονέμεται τιμητική διάκριση. Συνήθως οι φοιτητές είναι υποχρεωμένοι να εγγραφούν στο Συμβούλιο της Νότιας Αφρικής ως φοιτητές Νοσηλευτικής και μετά την ολοκλήρωση των σπουδών τους και τη λήψη πτυχίου εγγράφονται στο Συμβούλιο Νοσηλευτών Νότιας Αφρικής ως επαγγελματίες νοσηλευτές (Prof. Zyl, 2013).

Στην Ευρώπη, το να σπουδάσει κανείς νοσηλευτική του δίνει το δικαίωμα να ασκήσει το επάγγελμα σε οποιαδήποτε από τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το μόνο πρόβλημα εν μέρει είναι η γλώσσα γιατί προκειμένου να εργαστούν οι νοσηλευτές σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα πρέπει να έχουν καλή γνώση της τοπικής γλώσσας, σε «Α» επίπεδο (Freeneey, 2008). Το πρότυπο επίπεδο «Α» της γλώσσας είναι εκείνο που χρησιμοποιείται ως προσόν για την είσοδο των φοιτητών σε ένα Πανεπιστήμιο (The American heritage, 2009). Παρόλα αυτά, οι σπουδές νοσηλευτικής εντός των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρουσιάζουν αρκετές διαφορές.

Οι σπουδές στη Νοσηλευτική στη Φινλανδία γίνεται στα Πανεπιστήμια Εφαρμοσμένων Επιστημών. Διδάσκονται και στα αγγλικά και στα φινλανδικά, πράγμα που σημαίνει ότι υπάρχουν δύο ομάδες φοιτητών, εκείνοι που διδάσκονται στα φινλανδικά και εκείνοι που διδάσκονται στα αγγλικά. Στο Πανεπιστήμιο Εφαρμοσμένων Επιστημών JAMK, το πρόγραμμα σπουδών διαρκεί 3,5 έτη και ισοδυναμεί με 210 πιστωτικές μονάδες (ECTS). Στο JAMK, οι σπουδές βασίζονται σε προσωπικό σχέδιο μελέτης, το οποίο επιτρέπει σε ένα φοιτητή να επιλέξει τη δική του σταδιοδρομία. Μετά την αποφοίτηση, οι απόφοιτοι πληρούν τις προϋποθέσεις για να εργαστούν ως νοσηλευτές και πληρούν τις αυστηρές απαιτήσεις ποιότητας που τίθενται στη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (JAMK, 2013).

Το πρόγραμμα νοσηλευτικής καλύπτει διάφορους τομείς της υγείας, σε διαφορετικούς χώρους υγειονομικής περίθαλψης, την οικογένεια και την κοινότητα. Υπάρχει πρακτική εκπαίδευση που υλοποιείται σε διάφορες περιόδους κατά τη διάρκεια σπουδών και ισοδυναμεί με το ένα τρίτο του συνόλου του προγράμματος. Οι σπουδές αποτελούνται από διαλέξεις, εργασίες, ομαδικές εργασίες, εξετάσεις, εικονικές μελέτες, πρακτική εκπαίδευση και για να μπορέσουν οι φοιτητές να αποφοιτήσουν θα πρέπει να γράψουν μία πτυχιακή εργασία σε ένα θέμα της επιλογής τους το οποίο είναι ενδιαφέρον. Έτσι, ο φοιτητής αποκτάει τις δεξιότητες, παίρνει τη γνώση και μαθαίνει τη λήψη αποφάσεων μαζί με τους καθηγητές, τους ειδικούς και τους συναδέλφους. Οι σπουδές έχουν ως επί το πλείστο πρακτικό προσανατολισμό, με αποτέλεσμα να αναμένεται από τους φοιτητές να είναι αυτοκατευθυνόμενοι και σε ετοιμότητα για να μάθουν (JAMK, 2013).

Στην Ελλάδα οι σπουδές νοσηλευτικής είναι τετραετούς διάρκειας και διεξάγονται σε Πανεπιστημιακό και σε Τεχνολογικό επίπεδο εκπαίδευσης. Υπάρχουν 2 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) και 8 Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Προϋπόθεση για τη λήψη πτυχίου από τα ΑΕΙ είναι η επιτυχής παρακολούθηση όλων των μαθημάτων, κλινικών, εργαστηριακών και θεωρητικών που διεξάγονται σε 8 εξάμηνα. Αντίστοιχα, στα ΤΕΙ τα μαθήματα περιλαμβάνονται σε 7 εξάμηνα και στο 8ο και τελευταίο εξάμηνο γίνεται η πρακτική κλινική άσκηση των φοιτητών. Επίσης, στα ΤΕΙ οι φοιτητές πρέπει να γράψουν μία πτυχιακή εργασία ειδικού ενδιαφέροντος. Η κατανομή των μαθημάτων ανά εξάμηνο διαφέρει ανά εκπαιδευτικό ίδρυμα στη χώρα. Τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια εναρμόνισης των προγραμμάτων σπουδών με τα πρότυπα ποιότητας που έχει θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Οδηγία 36/2005. Μετά τη λήψη πτυχίου οι απόφοιτοι πλέον εγγράφονται στο επιμελητήριο, την Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδας, και τελικά λαμβάνουν άδεια άσκησης επαγγέλματος από την τοπική Νομαρχία.

1.6. Συστάσεις του EFN για την εισαγωγή στη Νοσηλευτική εκπαίδευση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια βελτίωσης της κινητικότητας των επαγγελματιών υγείας εξέδωσε την οδηγία 2005/36/EK σε μία προσπάθεια διατήρησης της ποιότητας των επαγγελματιών προσόντων. Με γνώμονα αυτό, η επιτροπή πρότεινε την αύξηση των προϋποθέσεων εισόδου φοίτησης στα νοσηλευτικά ιδρύματα από τα 10 στα 12 έτη. Το 2005 που δημοσιεύτηκε η οδηγία 2005/36/EK, 25 κράτη μέλη από τα 34 είχαν θεσμοθετήσει ήδη τα 12 έτη βασικής υποχρεωτικής εκπαίδευσης ως προϋπόθεση για την εισαγωγή στη νοσηλευτική εκπαίδευση. Σύμφωνα με το EFN, αυτή η προϋπόθεση είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η χορήγηση μίας ασφαλούς και ποιοτικής υγειονομικής περίθαλψης σε όλα τα κράτη μέλη (EFN, 2005).

Η ανάπτυξη και η αύξηση των απαιτήσεων εκπαίδευσης της νοσηλευτικής έγκειται στο γεγονός ότι η υγειονομική περίθαλψη έχει γίνει πλέον πιο περίπλοκη, η βιοϊατρική τεχνολογία έχει εισέλθει στους χώρους της υγείας απαιτώντας καλά καταρτισμένους νοσηλευτές για τη χρήση της και οι ασθένειες είναι πλέον βαρύτερες απαιτώντας πιο πολύπλοκες θεραπείες. Σε πολλές χώρες οι σπουδές νοσηλευτικής ήταν σε δευτεροβάθμιο επίπεδο. Όλα αυτά, λοιπόν, οδήγησαν τα κράτη μέλη να αναβαθμίσουν τις σπουδές της νοσηλευτικής σε τριτοβάθμιο επίπεδο. Άλλωστε, αύξηση κατά 10% των διπλωματούχων νοσηλευτών σε έναν Οργανισμό Υγείας έχει

ως αποτέλεσμα μείωση κατά 5% της θνητότητας 30 ημερών των ασθενών. Σε συνέχεια των επιχειρημάτων για την τριτοβάθμια εκπαίδευση, προστίθεται και η μικρότερη διάρκεια

νοσηλείας των ασθενών, καθιστώντας την τριτοβάθμια νοσηλευτική εκπαίδευση μια οικονομικά αποδοτική επιλογή σε σχέση με τη δευτεροβάθμια (EFN, 2005).

1.7. Νοσηλευτική εκπαίδευση στην Ευρώπη

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η European Higher Education Area (EHEA) είναι εκείνοι που επηρεάζουν τις απαιτήσεις της νοσηλευτικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη (EHEA, 2010, EU, 2005). Ο απώτερος σκοπός της Ευρωπαϊκής οδηγίας 2005/36/EK περί αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων είναι η διευκόλυνση της ελεύθερης μετακίνησης των νοσηλευτών από τη μία χώρα στην άλλη. Για να γίνει αυτό, πρέπει τα προγράμματα εκπαίδευσης των νοσηλευτών να είναι στο ίδιο επίπεδο και να πληρούν τις ίδιες προϋποθέσεις (EU, 2005). Στον πίνακα 1 παρουσιάζεται το επίπεδο εκπαίδευσης των νοσηλευτών στις χώρες της EHEA. Σύμφωνα με τον πίνακα 1, σε 31 από τις 45 χώρες η νοσηλευτική εκπαίδευση προσφέρεται σε πανεπιστημιακό επίπεδο, ενώ σε επίπεδο διπλώματος (νοσηλευτικές σχολές και κολλέγια) στις υπόλοιπες 14. Συνολικά, σε 26 χώρες η νοσηλευτική εκπαίδευση διαρκεί τουλάχιστον 3 έτη, ενώ σε 14 χώρες διαρκεί 4 έτη. Σε τρεις χώρες (Δανία, Εσθονία και Φινλανδία) η διάρκεια της νοσηλευτικής εκπαίδευσης είναι 3,5 έτη (Lahtinen et al., 2014).

Μεταπτυχιακοί τίτλοι σπουδών και διδακτορικό δίπλωμα ειδίκευσης δίνονται σε 27 χώρες (60%), ενώ σε 12 χώρες δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Επίσης, σε 6 χώρες ο ανώτατος τίτλος σπουδών στη νοσηλευτική είναι το μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης. Επίσης, 4 χώρες, η Αυστρία, η Γερμανία, η Μάλτα και το Ηνωμένο Βασίλειο προσφέρουν ειδικεύσεις σε προπτυχιακό επίπεδο (Lahtinen et al., 2014).

Πίνακας 1. Νοσηλευτική εκπαίδευση στις 44 χώρες της ΕΗΕΑ

Χώρα	Προπτυχιακό Πρόγραμμα			Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα	
	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη	Τίτλος	Master	PhD
Αζερμπαϊτζάν	Νοσηλευτική σχολή	22-30 μήνες	Επαγγελματικό δίπλωμα		
Αλβανία	Κολλέγιο	3	Πτυχίο	X	
Ανδόρα	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	
Αρμενία	Κολλέγιο	3	Δίπλωμα	X	
	Κολλέγιο	4	Πτυχίο		
Αυστρία	Νοσηλευτική σχολή	3	Δίπλωμα	X	X
	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο		
Βέλγιο	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	
Βουλγαρία	Κολλέγιο	4	Πτυχίο	X	X
Γαλλία	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο		
Γερμανία	Νοσηλευτική σχολή	3	Πιστοποιητικό		
	Πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων τεχνών	3	Πτυχίο		
	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Γεωργία	Επαγγελματική σχολή	2	Νοσηλευτές γενικής πρακτικής		
	Πρόγραμμα ανώτερης εκπαίδευσης	4	Πτυχίο		
Γιουγκοσλαβία	Ιατρική σχολή	3	Πτυχίο		

Δανία	Πανεπιστημιακό Κολλέγιο	3,5	Πτυχίο	X	X
Ελβετία	Κολλέγιο Πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων τεχνών	3	Δίπλωμα		
		3	Πτυχίο		
	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Χώρα	Προπτυχιακό Πρόγραμμα			Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα	
	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη	Τίτλος	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη
Ελλάδα	Ινστιτούτο ανώτερης τεχνολογικής εκπαίδευσης	4	Πτυχίο	X	
	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Εσθονία	Κολλέγιο	3,5	Επαγγελματικό δίπλωμα ανώτερης εκπαίδευσης	X	
Ηνωμένο Βασίλειο	Πανεπιστήμιο	3	Δίπλωμα		
	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Ιρλανδία	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Ισλανδία	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Ισπανία	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Ιταλία	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Καζακστάν	Κολλέγιο	3	Νοσηλευτές γενικής πρακτικής		
Κροατία	Πολυεθνική	3	Πτυχίο		
Κύπρος	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Λετονία	Νοσηλευτική σχολή	3	Δίπλωμα		
	Κολλέγιο	3	Δίπλωμα		
	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	
Λιθουανία	Κολλέγιο	3	Πτυχίο		
	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X

Λουξεμβούργο	Νοσηλευτική σχολή	3	Δίπλωμα		
Μάλτα	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Μολδαβία	Κολλέγιο	2-3	Δίπλωμα		
Χώρα	Προπτυχιακό Πρόγραμμα			Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα	
	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη	Τίτλος	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη
Νορβηγία	Πανεπιστημιακό κολλέγιο	3	Πτυχίο	X	X
Ολλανδία	Πανεπιστήμιο εφαρμοσμένων τεχνών	4	Πτυχίο		
	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Ουγγαρία	Νοσηλευτική σχολή	3	Δίπλωμα		
	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	X
Ουκρανία	Επαγγελματική σχολή	2	Νοσηλευτές γενικής πρακτικής		
Πολωνία	Πανεπιστημιακό κολλέγιο	3	Πτυχίο	X	X
Πορτογαλία	Πολυεθνική	4	Πτυχίο	X	X
Ρουμανία	Πανεπιστημιακό κολλέγιο	3	Πτυχίο	X	X
Ρωσία	Νοσηλευτική σχολή	3	Δίπλωμα		
Σερβία	Ιατρική σχολή	3	Δίπλωμα		
	Πανεπιστήμιο	4	Πτυχίο	X	
Σλοβακία	Κολλέγιο	3	Δίπλωμα		
	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Σλοβενία	Κολλέγιο	3	Πτυχίο	X	X
Σουηδία	Πανεπιστημιακό κολλέγιο	3	Πτυχίο		
			Πτυχίο	X	X
	Πανεπιστήμιο	3			

Τουρκία	Σχολή υγείας (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση)	4	Πτυχίο		
	Σχολή υγείας (Πανεπιστημιακό επίπεδο)	4	Πτυχίο	X	X
	Πανεπιστήμιο				
Χώρα	Προπτυχιακό Πρόγραμμα			Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα	
	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη	Τίτλος	Σύστημα Εκπαίδευσης	Διάρκεια σε έτη
Τσεχία	Κολλέγιο	3	Πτυχίο		
	Πανεπιστήμιο	3	Πτυχίο	X	X
Φινλανδία	Πολυεθνική	3,5	Πτυχίο	X	X

2. Η αξιολόγηση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα

2.1. Η έννοια της αξιολόγησης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα

2.1.1. Η σημασία της αξιολόγησης στα εκπαιδευτικά ιδρύματα

Η αξιολόγηση διενεργείται στα εκπαιδευτικά ιδρύματα για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι για να διαπιστωθεί εάν οι ακαδημαϊκοί επιτυγχάνουν τους στόχους που έχει θέσει το εκπαιδευτικό ίδρυμα και ο άλλος για να διαπιστωθεί ο βαθμός στον οποίο το πρόγραμμα σπουδών και τα συγγράμματα ικανοποιούν ή είναι σύμφωνα με τις ανάγκες των φοιτητών (Fink, 2008, Amin & Khan, 2009). Το ακαδημαϊκό επίπεδο των διδασκόντων είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για την επιτυχία του ανωτάτου εκπαιδευτικού συστήματος. Με αφορμή αυτό έχουν γίνει αρκετές έρευνες οι οποίες διερευνούν το χαμηλό επίπεδο των εκπαιδευτικών στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τονίζοντας ιδιαίτερα τις «απαρχαιωμένες» διδακτικές πρακτικές, το χαμηλό επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων τους, την έλλειψη ενός συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των διδασκόντων (Amin & Khan, 2009).

Η αξιολόγηση πρέπει να γίνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε από τη μία να μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο από τους διδάσκοντες για να ανιχνεύσουν τις αδυναμίες τους και να βελτιωθούν και από την άλλη από το εκπαιδευτικό ίδρυμα προκειμένου να επιβραβεύσει τους εκπαιδευτικούς που ανταποκρίνονται καλά στο ρόλο τους και να κινητοποιήσει περαιτέρω εκείνους που χρήζουν περισσότερο προσπάθειας. Επίσης, με την αξιολόγηση θα ανιχνευθούν προβλήματα και δυσχέρειες που ανακύπτουν από τα συγγράμματα και το περιεχόμενο σπουδών, παράγοντες οι οποίοι είναι καθοριστικοί για την ικανοποίηση των φοιτητών (Fink, 2008). Η αξιολόγηση συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη διαχείριση ανθρωπίνων πόρων ενός οργανισμού, οπότε και ενός εκπαιδευτικού ιδρύματος (Coladarci & Kornfield, 2007, Aslam, 2011), διαδικασία η οποία είναι σύμφωνη με την κατευθυντήρια οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αναφέρεται στη διασφάλιση ποιότητας του εκπαιδευτικού προσωπικού, δηλαδή επαρκών προσόντων και ικανοτήτων για να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στο διδακτικό και επιστημονικό τους έργο (Ευρωπαϊκή Ένωση για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, 2009). Επιπλέον, η αξιολόγηση μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα προκειμένου να προβεί σε τροποποιήσεις στο πρόγραμμα σπουδών του, προσθέτοντας ή αφαιρώντας μαθήματα (Evans & Mc Nelis, 2000). Όλα τα προαναφερθέντα οδηγούν σε αύξηση της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας των ακαδημαϊκών, παρέχοντας με αυτό τον τρόπο εκπαιδευτικό έργο μεγαλύτερης ποιότητας (Coladarci & Kornfield, 2007, Aslam, 2011).

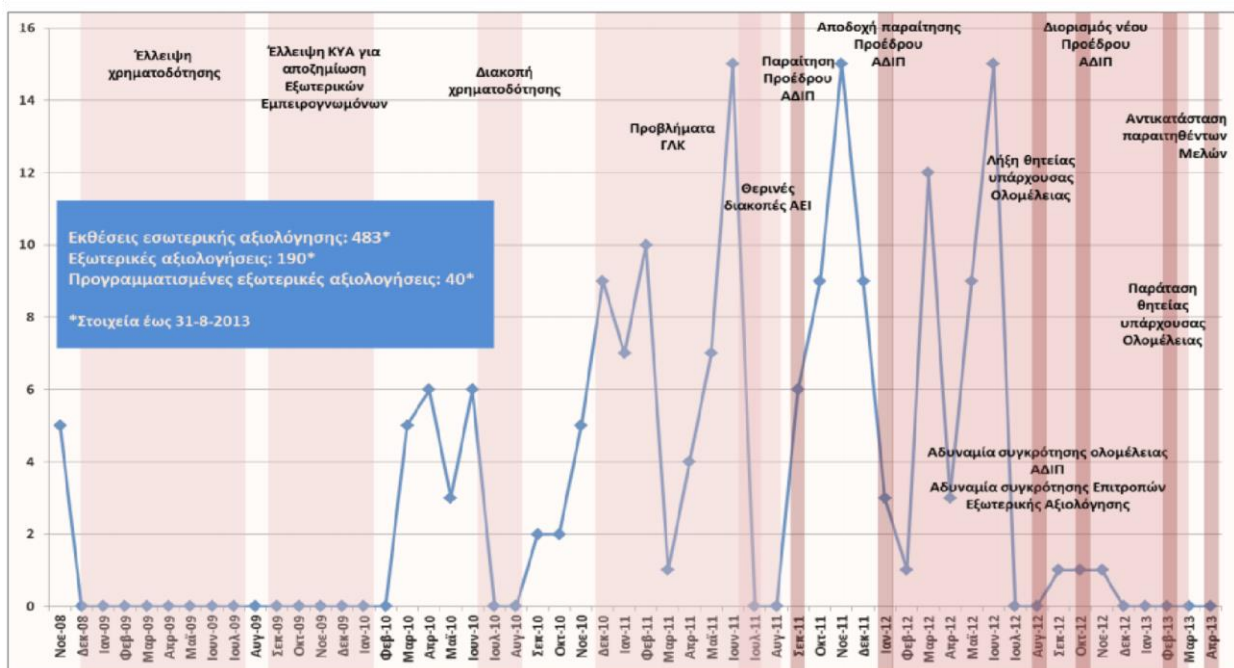
2.1.2. Προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των συστημάτων αξιολόγησης

Όπως όλες οι διαδικασίες και μηχανισμοί ελέγχου, έτσι και η αξιολόγηση έχει μερικά μειονεκτήματα. Εμπόδια που έχουν αναφερθεί στη βιβλιογραφία κατά την εφαρμογή της αξιολόγησης των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων περιλαμβάνουν την εταιρική κουλτούρα, την αντίσταση που προβάλλουν οι ακαδημαϊκοί και την έλλειψη κινήτρων από μέρους των ακαδημαϊκών τόσο για να υποστηρίξουν τη συγκεκριμένη διαδικασία όσο και να συμμετέχουν ενεργά στην αυτοαξιολόγησή τους (Brown & Benson, 2003).

Έχει αναφερθεί ότι η αντίστροφη αξιολόγηση των καθηγητών, δηλαδή από τους φοιτητές, δεν είναι άρτια και πολλές φορές μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένα αποτελέσματα, άρα και λανθασμένη κατανομή πόρων από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Αυτό συμβαίνει επειδή συνήθως οι φοιτητές δεν αξιολογούν με συγκεκριμένα κριτήρια και η κρίση τους πολλές φορές είναι υποκειμενική ή και κατευθυνόμενη (Evans & Mc Nelis, 2000). Έτσι, ανέκυψε η ανάγκη

θέσπισης συγκεκριμένων κριτηρίων βάσει των οποίων θα γίνεται η αξιολόγηση των καθηγητών από τους φοιτητές, μία διαδικασία η οποία τηρείται σήμερα στα περισσότερα ακαδημαϊκά ιδρύματα (Fink, 2008). Παρόλα αυτά, είναι δύσκολο να οριστούν τα κριτήρια τα οποία καθορίζουν την αποτελεσματική διδασκαλία και όταν ορίζονται υπάρχει κίνδυνος να οδηγήσουν σε λανθασμένα αποτελέσματα επηρεάζοντας αρνητικά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων (Evans & Mc Nelis, 2000, Kong, 2012).

Στην Ελλάδα, η εξωτερική αξιολόγηση παρουσίασε πολλά προβλήματα. Καταρχήν, το σύνολο σχεδόν της ακαδημαϊκής κοινότητας ήταν αρνητική στη θέσπιση και εφαρμογή ενός συστήματος αξιολόγησης (Stamelos & Kavasakalis, 2011). Άλλα προβλήματα στην Ελλάδα, αφορούσαν διοικητικές και θεσμικές διαδικασίες, όπως η έλλειψη χρηματοδότησης, η έλλειψη Κοινής Υπουργικής Απόφασης για την αποζημίωση εξωτερικών εμπειρογνώμων και η αδυναμία συγκρότησης ολομέλειας ΑΔΙΠ. Στο γράφημα 1 απεικονίζονται τα θεσμικά και διοικητικά προβλήματα της πορείας των εξωτερικών αξιολογήσεων για την περίοδο 2008-2013 (Α.Δ.Ι.Π. Ετήσια Έκθεση, 2012-2013, 2013).

Σχήμα 1. Διοικητικά και θεσμικά προβλήματα της πορείας των εξωτερικών αξιολογήσεων

Πηγή: Ετήσια Έκθεση Α.Δ.Ι.Π., 2012-2013, 2013, σελ. 25

2.1.3. Νομοθεσία περί αξιολόγησης των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

Η εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκε με το Ν. 3374/2005 σε συμμόρφωση στις ευρωπαϊκές οδηγίες περί διασφάλισης της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (2009, σελ. 14) οι βασικές αρχές της διασφάλισης της ποιότητας είναι οι εξής:

- «Οι πάροχοι ανώτατης εκπαίδευσης έχουν την κύρια ευθύνη για την ποιότητα της προσφερόμενης εκπαίδευσης και την διασφάλισή της.
- Πρέπει να διαφυλάσσεται το συμφέρον της κοινωνίας στην ποιότητα και τις αρχές της ανώτατης εκπαίδευσης.
- Η ποιότητα των ακαδημαϊκών προγραμμάτων πρέπει να αναπτύσσεται και να βελτιώνεται προς όφελος των φοιτητών και άλλων αποδεκτών της ανώτατης εκπαίδευσης σε όλον τον ΕΧΑΕ-Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης.
- Πρέπει να υπάρχουν ικανές και αποτελεσματικές οργανωτικές υποδομές για την υποστήριξη των ακαδημαϊκών προγραμμάτων.
- Η διαφάνεια και η χρήση εξωτερικών εμπειρογνομόνων στις διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας είναι πολύ σημαντικές.
- Πρέπει να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη πολιτισμού ποιότητας μέσα στα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.
- Πρέπει να αναπτύσσονται διαδικασίες, μέσω των οποίων τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης θα μπορούν να αποδείξουν ότι λογοδοτούν, συμπεριλαμβανομένης της λογοδοσίας για επενδύσεις δημόσιων και ιδιωτικών πόρων.
- Η διασφάλιση ποιότητας για σκοπούς κοινωνικής λογοδοσίας είναι πλήρως συμβατή με την διασφάλιση ποιότητας για σκοπούς βελτίωσης.
- Τα ιδρύματα πρέπει να μπορούν να αποδείξουν την ποιότητά τους τόσο στο εσωτερικό όσο και διεθνώς.
- Οι διαδικασίες που χρησιμοποιούνται δεν πρέπει να καταπνίγουν την ποικιλότητα και την καινοτομία».

Σκοπός των προαναφερθέντων βασικών αρχών είναι η βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης με απώτερο σκοπό την αυτονομία και ανάπτυξη των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και τέλος να συμβάλουν στην δημιουργία ενός κοινού πλαισίου αξιολόγησης, με το οποίο θα μπορούν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Ελλάδα να συγκρίνονται με τα αντίστοιχα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ, Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση, 2009).

Τα κριτήρια αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων καθορίζονται στο άρθρο 3 του Ν. 3374/2005 και περιλαμβάνουν διάφορους τομείς, όπως τα προγράμματα σπουδών, το διδακτικό έργο, το ερευνητικό έργο και λοιπές υπηρεσίες. Στην Ελλάδα, η πιστοποίηση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση ρυθμίζεται από την Αρχή Διασφάλισης και Πιστοποίησης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (ΑΔΠ) με διεθνή ονομασία «Hellenic Quality Assurance and Accreditation Agency» (HQA). Θεσμοθετήθηκε με το Ν. 3374/2005 «Διασφάλιση της ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Σύστημα μεταφοράς και συσσώρευσης πιστωτικών μονάδων-Παράρτημα διπλώματος». Στο άρθρο 1 του αναφερόμενου νόμου ορίζεται το αντικείμενο, το περιεχόμενο και ο σκοπός της αξιολόγησης.

Συγκεκριμένα αναφέρονται τα κάτωθι:

«1. Το διδακτικό, ερευνητικό και κάθε άλλο έργο των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης υπόκειται σε διαρκή αξιολόγηση με σκοπό τη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας της έρευνας και διδασκαλίας, των σπουδών και των λοιπών υπηρεσιών που παρέχονται από αυτά στο πλαίσιο της αποστολής τους.

2. Η αξιολόγηση συνίσταται στη συστηματική, τεκμηριωμένη και λεπτομερή αποτίμηση, ανάδειξη και καταγραφή του έργου των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης, με τη χρήση αντικειμενικών κριτηρίων, και στην κριτική ανάλυση και διαπίστωση τυχόν υφιστάμενων αδυναμιών και αποκλίσεων σε σχέση με την ακαδημαϊκή φυσιολογία, τους στόχους και την αποστολή τους, όπως περιγράφονται ειδικότερα στις διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας. Με βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης λαμβάνονται από τα ακαδημαϊκά ιδρύματα και την Πολιτεία τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης και βελτίωσης της ποιότητας του έργου που επιτελούν τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης στο πλαίσιο της αποστολής τους να παρέχουν ανώτατη παιδεία υψηλού ποιοτικού επιπέδου. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης και τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διασφάλιση και βελτίωση της ποιότητας του επιτελούμενου έργου δημοσιοποιούνται με τον πλέον πρόσφορο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η ευρύτερη διαφάνεια του εθνικού συστήματος ανώτατης παιδείας» (Ν. 3374/2005).

Στο άρθρο 65 του Ν. 4009/2011 ορίζεται η αποστολή της ΑΔΠΠ, σύμφωνα με το οποίο: «Αποστολή της Αρχής είναι η διασφάλιση υψηλής ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της αποστολής της, η Αρχή υποστηρίζει την πολιτεία και τα Α.Ε.Ι. στη διαμόρφωση και υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής για την ανώτατη εκπαίδευση και πιστοποιεί την ποιότητα της λειτουργίας των Α.Ε.Ι.». Στο επόμενο εδάφιο αναφέρεται ότι: «Η Αρχή εγγυάται τη διαφάνεια όλων των δράσεών της στο πλαίσιο της αξιολόγησης και πιστοποίησης της ποιότητας των Α.Ε.Ι.».

Το άρθρο 66 του Ν. 4009/2011 περιγράφει τις αρμοδιότητες της ΑΔΠΠ, οι οποίες είναι οι εξής:

«1. Στο πλαίσιο της αποστολής της, η Αρχή ασκεί, ιδίως, τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

α) Πιστοποιεί περιοδικά την ποιότητα:

αα) των εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας των Α.Ε.Ι. που προβλέπονται στο άρθρο 14 και

ββ) των προγραμμάτων σπουδών ανώτατης εκπαίδευσης, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα προγράμματα σύντομου κύκλου, δια βίου μάθησης, εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς και συνεργασίας με άλλα εκπαιδευτικά ή ερευνητικά ιδρύματα της ημεδαπής ή της αλλοδαπής.

β) Εισηγείται στον Υπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, καθώς και τα όργανα διοίκησης των Α.Ε.Ι., τρόπους και μέσα για τη συνεχή διασφάλιση υψηλής ποιότητας στην ανώτατη εκπαίδευση.

2. Για την επίτευξη της αποστολής της και την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, η Αρχή:

α) διαμορφώνει, οργανώνει, εξειδικεύει, τυποποιεί και δημοσιοποιεί εκ των προτέρων τις σχετικές διαδικασίες, κριτήρια και δείκτες, στο πλαίσιο, ιδίως, των κοινών αρχών και κατευθύνσεων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης,

β) αναπτύσσει ολοκληρωμένο πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης και βάση δεδομένων της αξιολόγησης, σε συνεργασία με τις Μονάδες Διασφάλισης της Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π.) των

Α.Ε.Ι.,

γ) υποστηρίζει τα Α.Ε.Ι. και τις επί μέρους μονάδες τους στο σχεδιασμό των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας και πιστοποίησης και

δ) διεξάγει μελέτες και έρευνες σχετικές με την αποστολή της ή αναθέτει τη διεξαγωγή τους σε άλλους φορείς.

3. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της, η Αρχή μπορεί:

α) Να διαφοροποιεί τις διαδικασίες και τα κριτήρια για την πιστοποίηση της ποιότητας των προγραμμάτων σπουδών, που προβλέπονται στα άρθρα 71 και 72, για: αα) τα ιδρύματα που έχουν λάβει πιστοποίηση των εσωτερικών συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας και τα ιδρύματα που δεν έχουν λάβει ανάλογη πιστοποίηση και ββ) νέα προγράμματα σπουδών και προγράμματα σπουδών που ήδη λειτουργούν.

β) Να αναβάλλει ή να αναστέλλει την αξιολόγηση και πιστοποίηση ενός προγράμματος σπουδών ή ενός εσωτερικού συστήματος διασφάλισης της ποιότητας, αν το σχετικό αίτημα για αξιολόγηση ή πιστοποίηση δεν συνοδεύεται από το απαιτούμενο υλικό πληροφόρησης και την απαραίτητη τεκμηρίωση.

γ) Να ορίζει ως γλώσσα για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων της και άλλη, πλην της ελληνικής

4. Η πιστοποίηση είναι διαδικασία εξωτερικής αξιολόγησης με βάση συγκεκριμένα, προκαθορισμένα, διεθνώς αποδεκτά και εκ των προτέρων δημοσιοποιημένα ποσοτικά και ποιοτικά κριτήρια και δείκτες. Σκοπός της πιστοποίησης είναι η εξωτερική διασφάλιση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς και η αποτελεσματικότητα και διαφάνεια της συνολικής λειτουργίας των Α.Ε.Ι.».

2.2. Εξωτερική αξιολόγηση

Η εξωτερική αξιολόγηση είναι μία διαδικασία, κατά την οποία ελέγχεται εάν πέτυχαν οι στόχοι που είχαν τεθεί από το εκπαιδευτικό ίδρυμα. Διενεργείται από εξωτερικούς φορείς, δηλαδή από φορείς που δε σχετίζονται με το εκπαιδευτικό ίδρυμα (Scheerens, 2002). Υπάρχουν διάφοροι τύποι εξωτερικής αξιολόγησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Παραδειγματικά, αναφέρεται η επιθεώρηση και οι στοχευμένες μελέτες αξιολόγησης όπως η αξιολόγηση των προγραμμάτων (Mc Namara & O'Hara, 2008).

Η εξωτερική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ως διαδικασία έχει πολλά μειονεκτήματα (Faubert, 2009). Καταρχήν, η εφαρμογή της έχει υψηλό κόστος, συμπεριλαμβανομένου του κόστους των υλικών, των μέσων, του χρόνου και των ανθρωπίνων πόρων. Το κόστος της εξωτερικής αξιολόγησης ποικίλλει ανάλογα με το είδος της. Ανάλογα με τη μορφή που παίρνει η εξωτερική αξιολόγηση, διαφοροποιείται και το κόστος της. Τα συστήματα εξωτερικής αξιολόγησης που εστιάζουν στην παρακολούθηση της διδασκαλίας είναι χρονοβόρα και

απαιτητικά. Αντιθέτως, τα συστήματα εξωτερικής αξιολόγησης που εστιάζουν στην αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων είναι λιγότερο χρονοβόρα και κοστίζουν λιγότερο. Άλλο μειονέκτημα είναι η ίδια η φύση της αξιολόγησης που την καθιστά αγχώδη για τους εκπαιδευτικούς. Επίσης, η αξιολόγηση χρησιμοποιεί τα ίδια δεδομένα και κριτήρια για όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και δεν εστιάζει στις ιδιαιτερότητες κάθε ιδρύματος. Αυτό έχει ως σκοπό τη σύγκριση και γενίκευση των αποτελεσμάτων της (Nevo, 2002).

Ο σκοπός της εξωτερικής αξιολόγησης είναι ο ίδιος μειονέκτημα. Σκοπός της αξιολόγησης είναι ο εντοπισμός των αδυναμιών του εκπαιδευτικού ιδρύματος, ώστε να βελτιωθεί. Με το σκεπτικό αυτό, οι αξιολογητές περιορίζονται έχοντας στο νου τους ότι πρέπει να βελτιώσουν την ποιότητα του ιδρύματος (Janssens & Van Amelsvoort, 2008).

Ένα μειονέκτημα της εξωτερικής αξιολόγησης που σε μερικές περιπτώσεις μπορεί αποτελέσει και πλεονέκτημα είναι ότι παρέχει όλες τις προϋποθέσεις για να μπορούν να συγκριθούν μεταξύ τους ομοειδή εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι ότι η επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που το εκπαιδευτικό ίδρυμα δεν αξιολογηθεί θετικά μπορεί σε αρκετές περιπτώσεις να αποτελέσει κίνητρο για τους ακαδημαϊκούς αλλά και για το εκπαιδευτικό ίδρυμα, ώστε να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους και να αυξήσουν την ποιότητα (Nevo, 2002, Faubert, 2009).

Η εξωτερική αξιολόγηση δεν έχει μόνο μειονεκτήματα, αλλά και πλεονεκτήματα. Σύμφωνα με το κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (2007α, σελ. 6) τα πλεονεκτήματα της εξωτερικής αξιολόγησης είναι τα εξής:

- Διευκολύνει τη διαμόρφωση βελτιωτικών προτάσεων ευρύτερης εμβέλειας μέσα από τη συγκρισιμότητα των κρίσεων που παρέχει
- Μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για τη διασφάλιση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου □ Παρέχει κριτήρια για την τήρηση της εκπαιδευτικής νομοθεσίας και εμμέσως μια εξωτερική νομιμοποίηση για την υπηρεσιακή εξέλιξη των εκπαιδευτικών
- Πραγματοποιείται σε συγκεκριμένο και περιορισμένο χρόνο και δεν προσθέτει απασχόληση στον εκπαιδευτικό
- Παρέχει τη δυνατότητα, ως κάποιο βαθμό, της σύγκρισης τόσο των σχολικών μονάδων όσο και των εκπαιδευτικών

- Εντοπίζονται πιο εύκολα τόσο τα δυνατά όσο και τα αδύνατα σημεία των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών

2.3. Εσωτερική αξιολόγηση

Η εσωτερική αξιολόγηση είναι μία διαδικασία, η οποία είναι απαραίτητη προκειμένου τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να αυξήσουν την ποιότητα της εκπαίδευσης τους και να μπορέσουν να συμβαδίσουν με τις παιδαγωγικές εξελίξεις. Αυτά θα επιτευχθούν με την ανάπτυξη στρατηγικών βελτίωσης των εκπαιδευτικών διαδικασιών και με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Kyriakides & Campbell, 2004). Η εσωτερική αξιολόγηση, λοιπόν, αποσκοπεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού ιδρύματος (Boud & Donovan, 1982). Μπορεί να οριστεί ως «μία διαδικασία που επιτελεί η σχολική μονάδα για τη συστηματική συλλογή πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της, την ανάλυση και αξιολόγηση των πληροφοριών αυτών και τη λήψη αποφάσεων για βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης που παρέχει η σχολική μονάδα» και θα μπορούσε να προστεθεί ότι είναι «μια συνολική αξιολόγηση της σχολικής μονάδας, που διενεργείται από την ίδια τη μονάδα για σκοπούς βελτίωσής της». Η διαδικασία της εσωτερικής αξιολόγησης βοηθάει το εκπαιδευτικό ίδρυμα να εντοπίσει τα αδύνατα σημεία του και να τα βελτιώσει. (http://www.paideia.org.cy/upload/ShedioAxiologisis/pdf2/3_sistema_axiologisis_sxolikis_monadas.pdf).

Ο MacBeath (1999) ορίζει την εσωτερική αξιολόγηση ως μία «*εκ των έσω*» αξιολόγηση της εκπαιδευτικής μονάδας με σκοπό τη βελτίωσή της. Επιπλέον σκοπός της εσωτερικής αξιολόγησης είναι η βελτίωση των μεθόδων διδασκαλίας που εφαρμόζονται σε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα (Kyriakides & Campbell, 2004), το οποίο μπορεί να επιτευχθεί τόσο με βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών (Kyriakides et al., 2002, Muijs & Reynolds, 2001) όσο και με βελτίωση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού ιδρύματος (Scheerens & Bosker, 1997).

Σύμφωνα με το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων (2007α, σελ. 8), τα πλεονεκτήματα της εσωτερικής αξιολόγησης είναι τα εξής:

- Προκαλεί την ενεργοποίηση όλων των παραγόντων της εκπαιδευτικής μονάδας

- Συμβάλλει στην ενίσχυση των σχέσεων εμπιστοσύνης και αμοιβαιότητας μεταξύ των εμπλεκομένων στο εκπαιδευτικό έργο
- Βοηθά τους εκπαιδευτικούς να συνειδητοποιήσουν με συγκεκριμένο τρόπο τις ιδιαιτερότητες αναφορικά με τη λειτουργία της σχολικής μονάδας
- Δημιουργεί εκείνες τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για την ανάληψη πρωτοβουλιών και καινοτόμων δράσεων από τους παράγοντες της εκπαιδευτικής μονάδας
- Συμβάλλει στην καλλιέργεια ενός πνεύματος συνευθύνης και αυτοδέσμευσης στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας
- Συμβάλλει στην ανάδειξη και διάχυση θετικών εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων
- Παρέχει τη δυνατότητα εντοπισμού των αδυναμιών των σχολικών μονάδων και της δημιουργίας συνθηκών που θα οδηγήσουν στην εξάλειψη αυτών των αδυναμιών και στη βελτίωσή τους
- Μπορεί να λειτουργήσει ως ένας ‘οδηγός’ για την ανώτερη βαθμίδα της ιεραρχίας της σχολικής μονάδας αναφορικά με τις απαιτούμενες και αναγκαίες παρεμβάσεις που θα πρέπει να γίνουν
- Συμβάλλει προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των εκπαιδευτικών πρακτικών και στην αλλαγή της κουλτούρας της σχολικής μονάδας

Μονάδα Διασφάλισης Ποιότητας (ΜΟ.ΔΙ.Π).

Η ΜΟ.ΔΙ.Π. (Μονάδα Διασφάλισης της Ποιότητας) είναι το αρμόδιο όργανο κάθε ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος για το συντονισμό των διαδικασιών διασφάλισης της ποιότητας

- (άρθρο 2, Ν.3374/2005). Συντάσσει κάθε δύο έτη την Εσωτερική Έκθεση για τη λειτουργία του Ιδρύματος, όπου λαμβάνονται υπόψη οι αντίστοιχες Ετήσιες Εσωτερικές Εκθέσεις των Τμημάτων και Σχολών του Ιδρύματος (άρθρα 2 και 5, Ν.3374/2005). Επίσης, κάθε τέσσερα χρόνια συντάσσει την Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης για τη λειτουργία του Ιδρύματος (άρθρο 4 και 5, Ν.3374/2005). Ακόμη, η ΜΟ.ΔΙ.Π. κοινοποιεί τις εκθέσεις αξιολόγησης στην Α.ΔΙ.Π. ενεργοποιώντας τη διαδικασία Εξωτερικής Αξιολόγησης των Τμημάτων και Σχολών του Ιδρύματος (άρθρα 2 και 5, Ν.3374/2005).

Η ομάδα εσωτερικής αξιολόγησης (ΟΜ.Ε.Α.) συγκροτείται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του ιδρύματος. Προεδρεύει ο πρύτανης ή ένας από τους αναπληρωτές του. Συμμετέχουν ως μέλη πέντε μέλη ΔΕΠ ή ΕΠ βαθμίδας καθηγητή ή αναπληρωτή καθηγητή και κατά προτίμηση με εμπειρία σε διαδικασίες διασφάλισης της ποιότητας, έναν εκπρόσωπο κάθε κατηγορίας προσωπικού που προβλέπεται στα άρθρα 28 και 29 με δικαίωμα ψήφου όταν συζητούνται θέματα της αντίστοιχης κατηγορίας προσωπικού, έναν εκπρόσωπο των προπτυχιακών φοιτητών και έναν εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψήφιων διδασκόντων, εφόσον υπάρχουν (Ν.4009/2011).

Η θητεία της ΟΜ.Ε.Α. ισχύει για μια περίοδο Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης και λήγει με την ολοκλήρωση της διαδικασίας Εξωτερικής Αξιολόγησης. Ο ρόλος της ΟΜ.Ε.Α. είναι οργανωτικός και εκτελεστικός: σχεδιάζει, προγραμματίζει και συντονίζει τη διαδικασία αξιολόγησης, ενώ έχει και την ευθύνη της σύνταξης της Έκθεσης Εσωτερικής Αξιολόγησης. Παρακολουθεί τη συμπλήρωση των ερωτηματολογίων, διενεργεί διάλογο με τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού και τους φοιτητές ή σπουδαστές και συγκεντρώνει όλα τα απαραίτητα σχετικά στοιχεία (ΑΔΠ, οδηγός εφαρμογής, σελ. 3).

Όλα τα μέλη του διδακτικού προσωπικού, μόνιμων και εκτάκτων, συμπληρώνουν και υποβάλλουν στην ΟΜ.Ε.Α. το τυποποιημένο Απογραφικό Δελτίο Μαθήματος στο τέλος κάθε εξαμήνου και το τυποποιημένο Ατομικό Απογραφικό Δελτίο Μέλους Εκπαιδευτικού Προσωπικού στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους. Ακόμη, συμμετέχουν στο σχεδιασμό και περιοδική αναθεώρηση των διαδικασιών διασφάλισης ποιότητας και στη συλλογή και περιοδική ανατροφοδότηση, την ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων (ΑΔΠ, οδηγός εφαρμογής, σελ. 5).

Οι φοιτητές συμμετέχουν στις διαδικασίες Εσωτερικής Αξιολόγησης συμπληρώνοντας ερωτηματολόγια, με τα οποία διατυπώνουν τις δικές τους απόψεις. Η συμμετοχή των φοιτητών εξασφαλίζεται με την έγκαιρη ενημέρωσή τους από την ΟΜ.Ε.Α. (άρθρα 2, 4 και 5, Ν. 3374/2005).

Το Διοικητικό και λοιπό προσωπικό συμμετέχει στη διαδικασία Εσωτερικής Αξιολόγησης διαθέτοντας και καταγράφοντας τα απαραίτητα στοιχεία για την αξιολόγηση και κάνοντας παρατηρήσεις για τη λειτουργία της Ακαδημαϊκής Μονάδας (άρθρα 2 και 5, Ν.3374/2005).

3. Σκοπός

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η αξιολόγηση της εκπαίδευσης των νοσηλευτών στην Ελλάδα από τα δημόσια τριτοβάθμια ιδρύματα.

Επιμέρους στόχοι

Επιμέρους στόχοι της εργασίας ήταν:

- Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης των νοσηλευτών σύμφωνα με τα οριζόμενα από την Ευρωπαϊκή Οδηγία 55/2013.
- Η αξιολόγηση της εκπαίδευσης των νοσηλευτών σύμφωνα με τις Εκθέσεις Εξωτερικής Αξιολόγησης όλων των Τμημάτων Νοσηλευτικής της χώρας.
- Η αξιολόγηση των διδασκόντων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στο σύνολο.
- Η ανάδειξη ελλείψεων που αφορούν την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

4. Μεθοδολογία

Έγινε περιεκτική βιβλιογραφική αναζήτηση στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων PubMed και Scopus. Για την αναζήτηση της βιβλιογραφίας χρησιμοποιήθηκαν οι λέξεις-κλειδιά: nursing, studies, nursing studies, directive 36, directive 55, Greece, Europe, νοσηλευτική εκπαίδευση, οδηγία 36, ευρωπαϊκή οδηγία 55. Παράλληλα τέθηκε γλωσσικός περιορισμός με την επιλογή άρθρων δημοσιευμένων στα αγγλικά και στα ελληνικά, ενώ δεν τέθηκε χρονικός περιορισμός.

Αρχικά έγινε ηλεκτρονική αναζήτηση των εκθέσεων αξιολόγησης, εσωτερική και εξωτερική, των Τμημάτων Νοσηλευτικής σε όλη τη χώρα. Εκθέσεις αξιολόγησης βρέθηκαν για όλα τα ιδρύματα, με εξαίρεση το ΤΕΙ Διδυμοτείχου. Οι ιστότοποι που βρίσκονται οι εσωτερικές (πίνακας 1) και εξωτερικές (πίνακας 2) αξιολογήσεις των τμημάτων νοσηλευτών παρουσιάζονται στη συνέχεια. Οι εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης του ΤΕΙ Αθηνών είναι χωριστές για κάθε τμήμα (Νοσηλευτική Α και Β), επειδή είναι πριν τη συγχώνευση των τμημάτων. Έγινε προσπάθεια αναζήτησης των αξιολογήσεων του ακαδημαϊκού έτους 20152016, αλλά δεν κατέστη δυνατό σε όλα τα τμήματα, οπότε και αναζητήθηκε η πιο πρόσφατη έκθεση αξιολόγησης για κάθε τμήμα. Συγκεκριμένα, για το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου βρέθηκε έκθεση αξιολόγησης για το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, για το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών 2010-2011, για το ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Α και Β 2009-2010, για το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης 2014-2015, για το ΤΕΙ Θεσσαλίας 2014-2015, για το ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας 2015-2016, για το ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας 2010-2011, για το ΤΕΙ Κρήτης 2015-2016 και για το ΤΕΙ Ηπείρου 2010-2011.

Επίσης έγινε αναζήτηση των προγραμμάτων σπουδών προκειμένου να διαπιστωθεί σε ποια ιδρύματα τηρούνται οι αρχές νοσηλευτικής εκπαίδευσης, που έχουν θεσπιστεί στην Ευρώπη. Τα προγράμματα σπουδών περιέχονταν όλα στις εκθέσεις εσωτερικής αξιολόγησης. Όμως, στα εκπαιδευτικά εκείνα ιδρύματα όπου δεν υπήρχαν πρόσφατες αναθεωρημένες αξιολογήσεις και συγκεκριμένα στα Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ΤΕΙ Αθηνών, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας και ΤΕΙ Ηπείρου, η αναζήτηση των προγραμμάτων σπουδών έγινε από τους ιστοχώρους των ιδρυμάτων. Επιπλέον, στο ΤΕΙ Διδυμοτείχου που δεν υπάρχει έκθεση αξιολόγησης, το αναθεωρημένο πρόγραμμα σπουδών του αναζητήθηκε μέσω της ιστοσελίδας του (http://nursing.teikav.edu.gr/prog_sp.html).

Πίνακας 1. Ιστότοποι εκθέσεων εσωτερικής αξιολόγησης

Εκπαιδευτικό Ίδρυμα	Ιστότοπος
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	http://modip.uop.gr/images/apografikes/apografiki-nrs-2014-15.pdf
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	http://modip.uoa.gr/ekdeseis/ekdeseis-eswterikis-a3iologhshs-tmhmatwn/tmimanoshleytikis.html
ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Α	http://modip.teiath.gr/wp-content/uploads/2011/02/na.pdf
ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Β	http://modip.teiath.gr/wp-content/uploads/2011/02/axiologisiNursB.pdf
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης	http://www.modip.teithe.gr/uploads/ektheseis-esoterikis-aksiologisistmimatwn/2014/ekthesi-esoterikis-aksiologisis-nosileftikis-2014-2015.pdf
ΤΕΙ Θεσσαλίας	http://modip.teilar.gr/dbData/Ektheseis/pr-b882080a.pdf
ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας	http://www.nos.teilam.gr/docs/aksiologisi/nos_ekth_eswt_aksiolog.pdf
ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας	Έκθεση: http://modip.teipat.gr/sites/default/files/EEE_Tm_Nosileftiki_10_11.pdf Πίνακες: http://modip.teipat.gr/sites/default/files/EEE_Tm_Nosileftiki_10_11_Pinakes.pdf
ΤΕΙ Κρήτης	Μέρος Α: https://www.teicrete.gr/sites/default/files/docs/TEIoC_Selfevaluation_report_A_2016_1.pdf Μέρος Β: https://www.teicrete.gr/sites/default/files/docs/TEIoC_Selfevaluation_report_B_2016_0.pdf
ΤΕΙ Ηπείρου	http://modip.teiep.gr/images/stories/ektheseis_esoterikhs/nosileftikis_2010-2011.pdf
ΤΕΙ Διδυμότειχο	Δεν είναι διαθέσιμη

Πίνακας 2. Ιστότοποι εκθέσεων εξωτερικής αξιολόγησης.

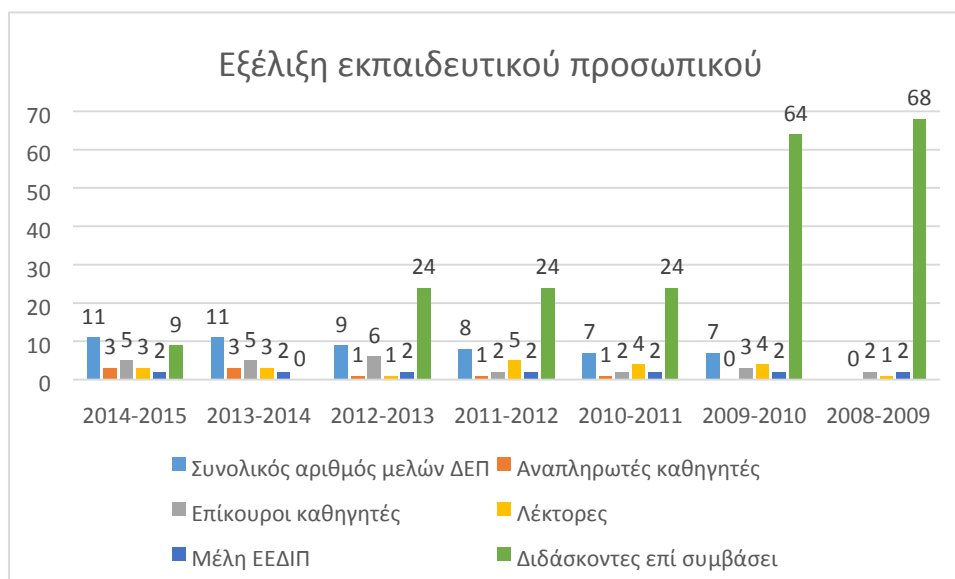
Εκπαιδευτικό Ίδρυμα	Ιστότοπος
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	http://modip.uop.gr/images/final-report-external-evaluation_sparti.pdf
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	http://modip.uoa.gr/fileadmin/modip.uoa.gr/uploads/External_Evaluation_Reports/EER-NURSING-2011_06_01.pdf
TEI Αθηνών – Νοσηλευτική Α και Β	http://www.hqaa.gr/external/TEIAthens_Nursing_2011.pdf
TEI Θεσσαλονίκης	http://www.modip.teithe.gr/uploads/ektheseis-eksoterikis-aksiologisistmimatou/2012/eksoteriki-aksiologisi-nosileftikis-2012-en.pdf
TEI Θεσσαλίας	http://modip.teilar.gr/dbData/Ektheseis/pr-b7b58836.pdf
TEI Στερεάς Ελλάδας	www.nos.teilam.gr/docs/aksiologisi/nos_teliki_ekswteriki_aksiologisi.zip
TEI Δυτικής Ελλάδας	modip.teipat.gr/node/148
TEI Κρήτης	https://www.teicrete.gr/nosil/sites/teicrete.gr.nosil/files/external_evaluation_report.pdf
TEI Ηπείρου	http://modip.teiep.gr/images/stories/ektheseis_exoterikhs/TEI_EPIRUS_FINAL_REPORT-NURCING_DEP.pdf
TEI Διδυμότειχο	Δεν είναι διαθέσιμη

Έγινε ανάλυση περιεχομένου (content analysis) με τη χρήση των Εκθέσεων Εσωτερικής και Εξωτερικής Αξιολόγησης. Δεν έχουν υπάρξει ανάλογες μελέτες, που να αφορούν στον ελλαδικό χώρο. Πιθανοί κίνδυνοι για τους συμμετέχοντες δεν υπάρχουν, ενώ τηρήθηκαν όλοι οι κανόνες ηθικής και δεοντολογίας (τήρηση ανωνυμίας). Τέλος, οι φορείς, στους οποίους διεξήχθη η μελέτη, δεν επιβαρύνθηκαν οικονομικά.

5. Αποτελέσματα

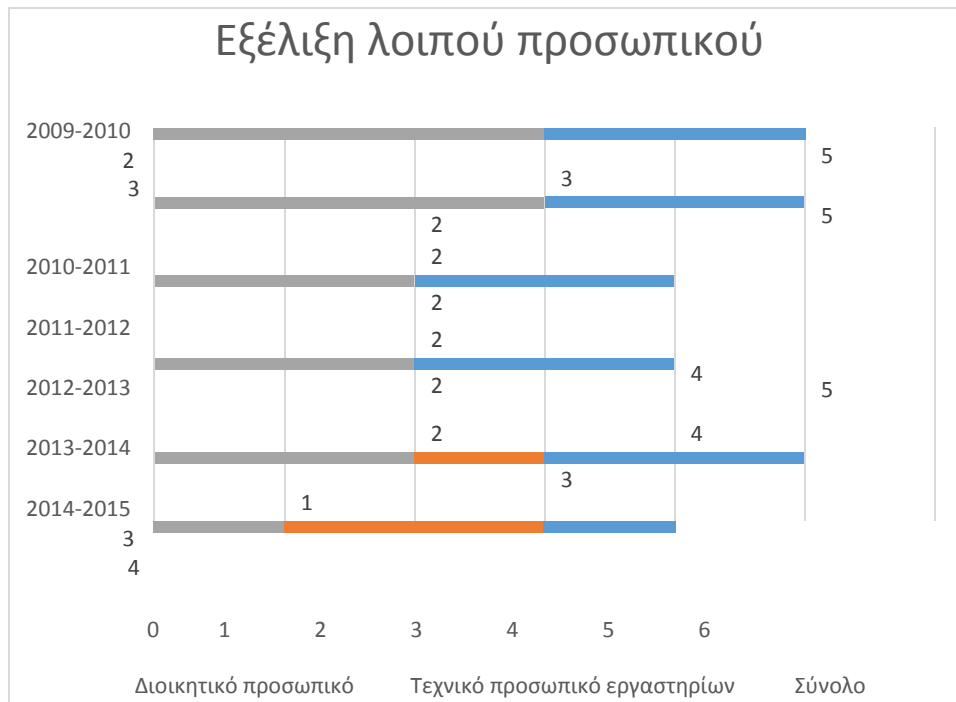
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 απαρτιζόταν από 11 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 3 ήταν αναπληρωτές καθηγητές, 5 επίκουροι καθηγητές, 3 λέκτορες, 2 μέλη ΕΕΔΙΠ και 9 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται πτωτική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και αυξητική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 1 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2008-2009 έως 2014-2015.

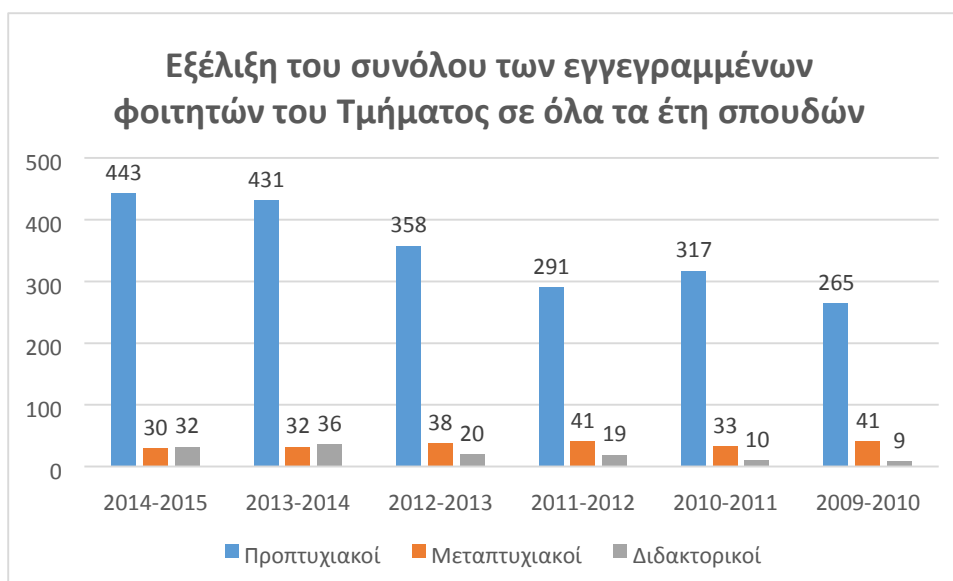
Σχήμα 1. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Το λοιπό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 αποτελούνταν από 4 άτομα, εκ των οποίων 3 άτομα ήταν τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 1 διοικητικό υπάλληλο. Αν και το σύνολο του λοιπού προσωπικού παραμένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα, οι διοικητικοί υπάλληλοι παρουσιάζουν πτωτική τάση και το τεχνικό προσωπικό των εργαστηρίων ήπια αυξητική. Στο σχήμα 2 απεικονίζεται η εξέλιξη του λοιπού προσωπικού του τμήματος ανά κατηγορία και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2008-2009 έως 2014-2015.

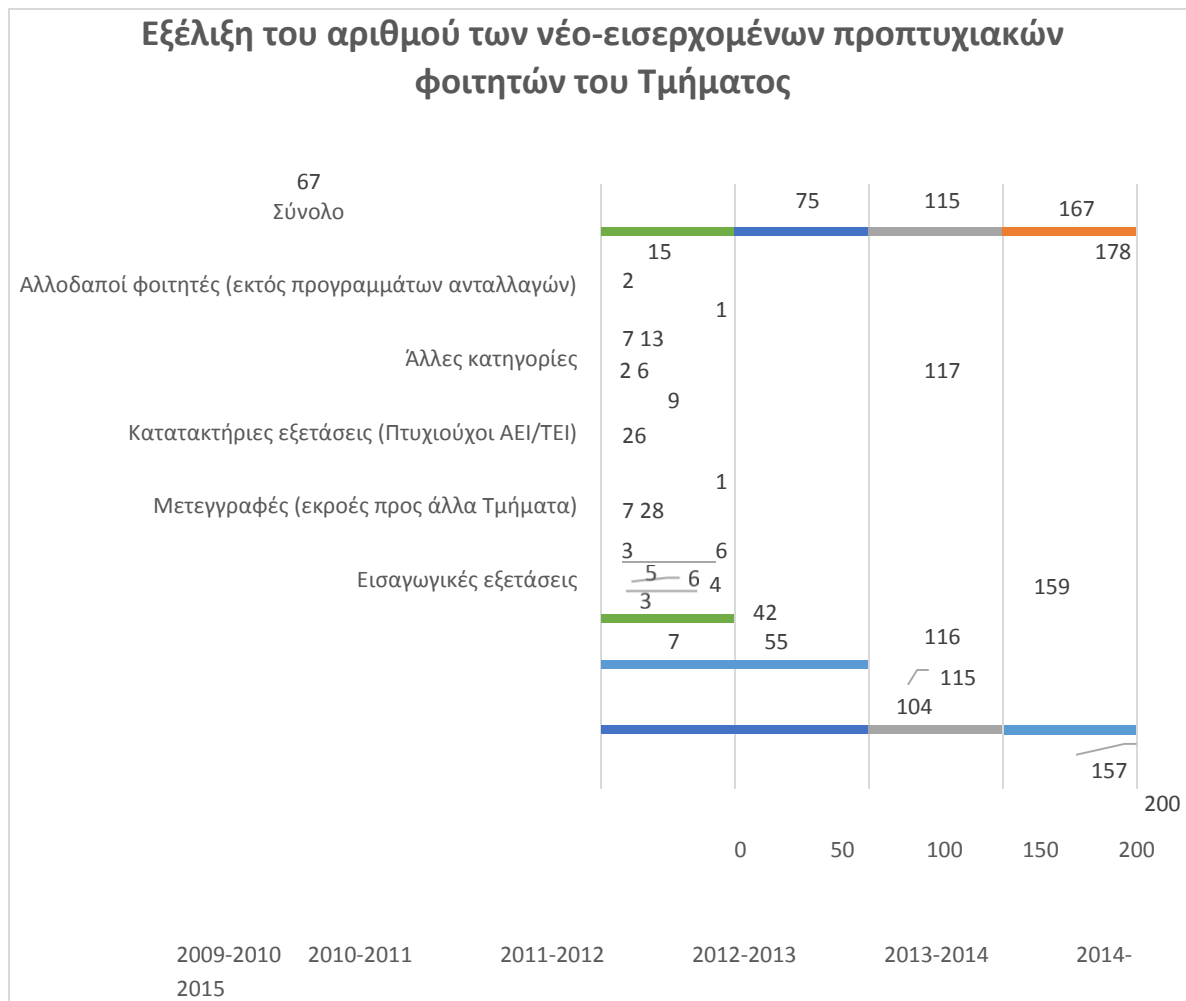
Σχήμα 2. Εξέλιξη λοιπού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Αναφορικά με τους φοιτητές του τμήματος, το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 υπήρχαν εγγεγραμμένοι 443 προπτυχιακοί φοιτητές, 30 μεταπτυχιακοί και 32 διδάκτορες. Υπάρχει αυξητική τάση των προπτυχιακών φοιτητών με την πάροδο των ετών και πτωτική τάση των μεταπτυχιακών (σχήμα 3).

Σχήμα 3. Εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, οι 200 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 3 με κατατακτήριες εξετάσεις, 28 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες, 2 ήταν αλλοδαποί φοιτητές και 116 έκαναν μετεγγραφή σε άλλο τμήμα (σχήμα 4). Σύμφωνα με το σχήμα 4, υπάρχει αυξητική τάση στον αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις και ως «άλλες κατηγορίες» με την πάροδο των ετών και πτωτική τάση των αλλοδαπών φοιτητών.

Σχήμα 4. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1, υπάρχει αυξητική διαχρονική τάση στο συνολικό αριθμό προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης (από 265 σε 489), στο συνολικό αριθμό νεοεισερχόμενων φοιτητών (από 75 σε 216) και στον αριθμό των αποφοίτων (από 33 σε 60). Ενώ οι προσφερόμενες από το τμήμα θέσεις στις πανελλαδικές ήταν σταθερές, το τελευταίο έτος (2014-2015) παρατηρείται αιφνίδια αύξηση (από 130 σε 200). Παρά την αυξητική τάση

στις θέσεις των προπτυχιακών φοιτητών, οι θέσεις στους μεταπτυχιακούς φοιτητές παραμένουν σταθερές (n=40), ενώ παρατηρείται πτωτική τάση στον αριθμό των αιτήσεων για το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών. Επίσης, πρέπει να αναφερθεί ότι ο συνολικός αριθμός μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου έχει πτωτική τάση τα τρία τελευταία έτη (από 62 σε 52).

Πίνακας 1. Προπτυχιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση

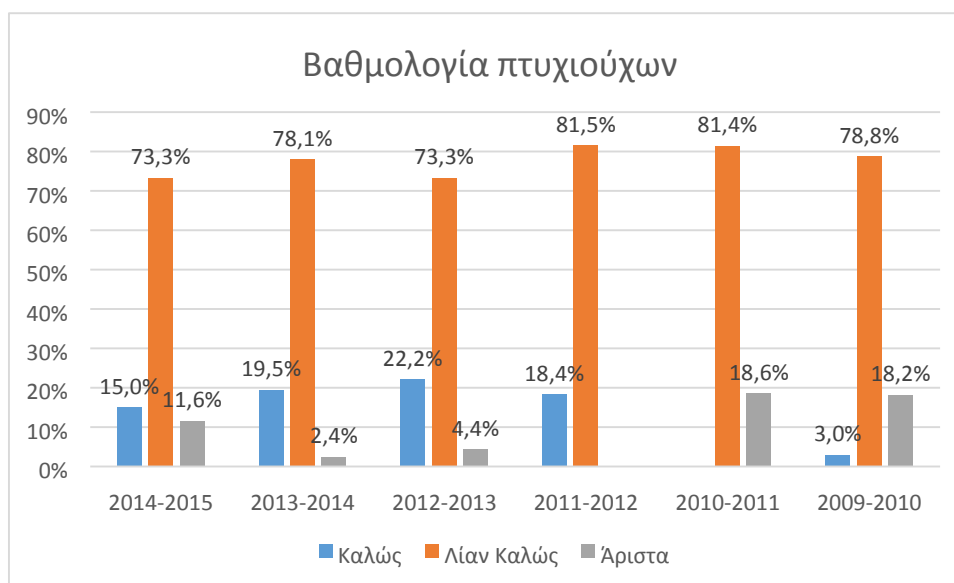
	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011	2009- 2010
Συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης	489	431	328	291	317	265
Προσφερόμενες από το Τμήμα θέσεις στις πανελλαδικές	200	130	120	120	120	100
Συνολικός αριθμός νεοεισερχομένων φοιτητών	216	178	167	115	75	67
Αριθμός αποφοίτων	60	41	45	39	43	33
Προσφερόμενες από το Τμήμα Θέσεις ΠΜΣ	40	40	40	40	40	40
Αριθμός αιτήσεων για ΠΜΣ	41	39	64	122	44	71
Συνολικός αριθμός μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου	52	58	62	62	61	62
Σύνολο υποχρεωτικών μαθημάτων	44	46	46	46	45	46
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής	17	12	16	16	16	16
Μέσος όρος βαθμολογίας	7,64	7,73	7,5	7,55	8,01	7,97

Στον Πίνακα 2 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 248, ενώ στα περισσότερα εξάμηνα είναι 30. Το Γ εξάμηνο έχει 29 πιστωτικές μονάδες, το Ε εξάμηνο 36 μονάδες και το Η εξάμηνο έχει 33 μονάδες.

Πίνακας 2. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	6	30	0	0	6	30
B εξάμηνο	6	30	0	0	6	30
Γ εξάμηνο	6	29	0	0	6	29
Δ εξάμηνο	6	30	0	0	6	30
Ε εξάμηνο	5	30	2	6	7	36
ΣΤ εξάμηνο	6	27	1	3	7	30
Z εξάμηνο	4	27	1	3	5	30
Η εξάμηνο	6	30	1	3	7	33
Σύνολο	45	233	5	15	50	248

Ενώ ο μέσος όρος των βαθμολογιών στους αποφοίτους του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών παραμένει σχεδόν στα ίδια επίπεδα, παρατηρείται πτωτική τάση στους αριστούχους και αυξητική τάση στις βαθμολογίες με χαρακτηρισμό «καλώς». Στο σχήμα 5 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

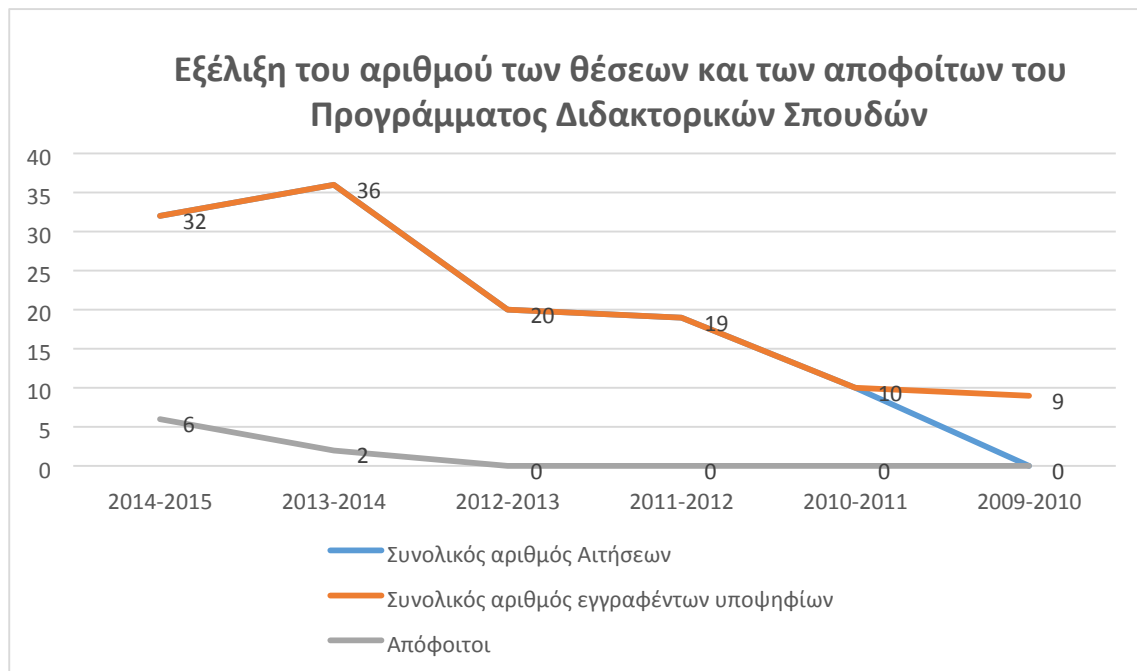
Σχήμα 5. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Ο συνολικός αριθμός αιτήσεων στο ΠΜΣ παρουσιάζει πτωτική τάση, ενώ φαίνεται να σταθεροποιείται τα δύο τελευταία έτη. Ο συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων παραμένει σταθερός, όπως και ο συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων. Επίσης, ο συνολικός αριθμός εγγραφέντων παρουσιάζει πτωτική τάση (σχήμα 6).

Σχήμα 6. Διαχρονική τάση του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων και αποφοίτων στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Όσον αφορά τις διδακτορικές σπουδές, ο συνολικός αριθμός αιτήσεων και εγγραφέντων υποψηφίων παρουσιάζει αυξητική τάση, ξεκινώντας από το 2009, ενώ οι πρώτοι απόφοιτοι ξεκίνησαν το 2013 αυξάνοντας τον αριθμό τους το επόμενο έτος (σχήμα 7).

Σχήμα 7. Διαχρονική τάση του αριθμού των θέσεων και των αποφοίτων του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών.

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Υπάρχει πτωτική τάση όσον αφορά τα βιβλία/μονογραφίες (από 3 σε 1) και αυξητική τάση στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές (από 8 σε 38) και στις εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές (από 60 σε 112). Η συγγραφή κεφαλαίων σε συλλογικούς τόμους παρουσιάζει αυξομειώσεις, ενώ οι άλλες εργασίες, με εξαίρεση τα έτη 2011 έως 2012 που είναι μηδέν, είναι σταθερές.

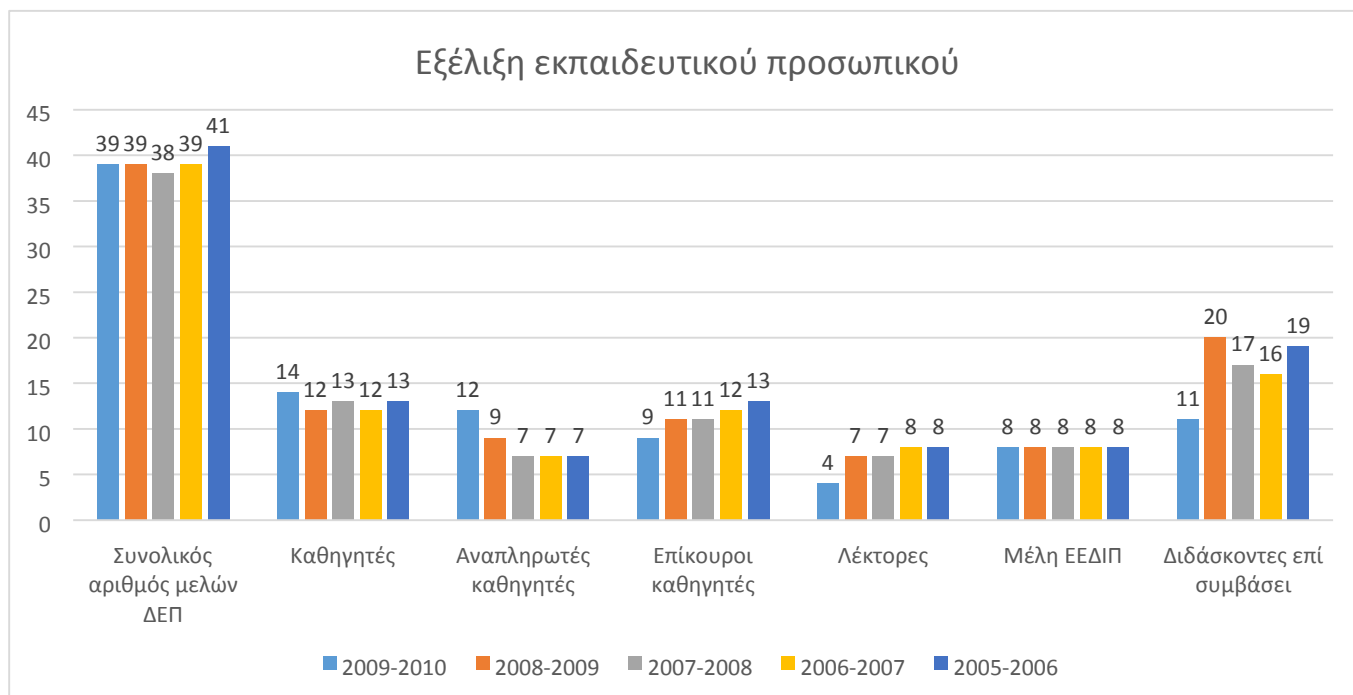
Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν πτωτική τάση και αυξάνονται αιφνιδίως το τελευταίο έτος. Αυξητική τάση έχουν και οι συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων (από 4 σε 12), καθώς και οι συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών (από 3 σε 19). Οι προσκλήσεις του διδακτικού προσωπικού για διαλέξεις έχουν αυξητική τάση το πρώτο έτος (από 8 σε 16) και στη συνέχεια ακολουθούν πτωτική τάση (από 16 σε 4). Παρόμοια τάση ακολουθούν και τα βραβεία. Η διεθνής ερευνητική/ακαδημαϊκή παρουσία των μελών ΔΕΠ έχει ήπια αυξητική τάση (πίνακας 3).

Πίνακας 3. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και Ε ΙΔΙΠ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	1	5	2	2	3
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	38	37	25	20	8
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	112	112	94	102	60
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	5	22	5	1	11
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	2	2	0	0	2
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο Π ΠΣ (μέλη ΔΕΠ και ΕΙΔΙΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	511	253	178	270	304
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	12	40	2	9	4
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	19	18	6	5	3
Προσκλήσεις για διαλέξεις	4	7	10	16	8
Βραβεία	3	7	2	0	1
Διεθνής Ερευνητική/Ακαδημαϊκή Παρουσία Τμήματος (Μέλη ΔΕΠ)					
Αριθμός συμμετοχών σε διεθνή ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα ως συντονιστές	2	3	1	2	0
Αριθμός συμμετοχών σε διεθνή ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα ως συνεργάτες	4	3	0	5	3
Αριθμός μελών ΔΕΠ με χρηματοδότηση από διεθνείς φορείς ή διεθνή προγράμματα έρευνας	3	2	1	2	1

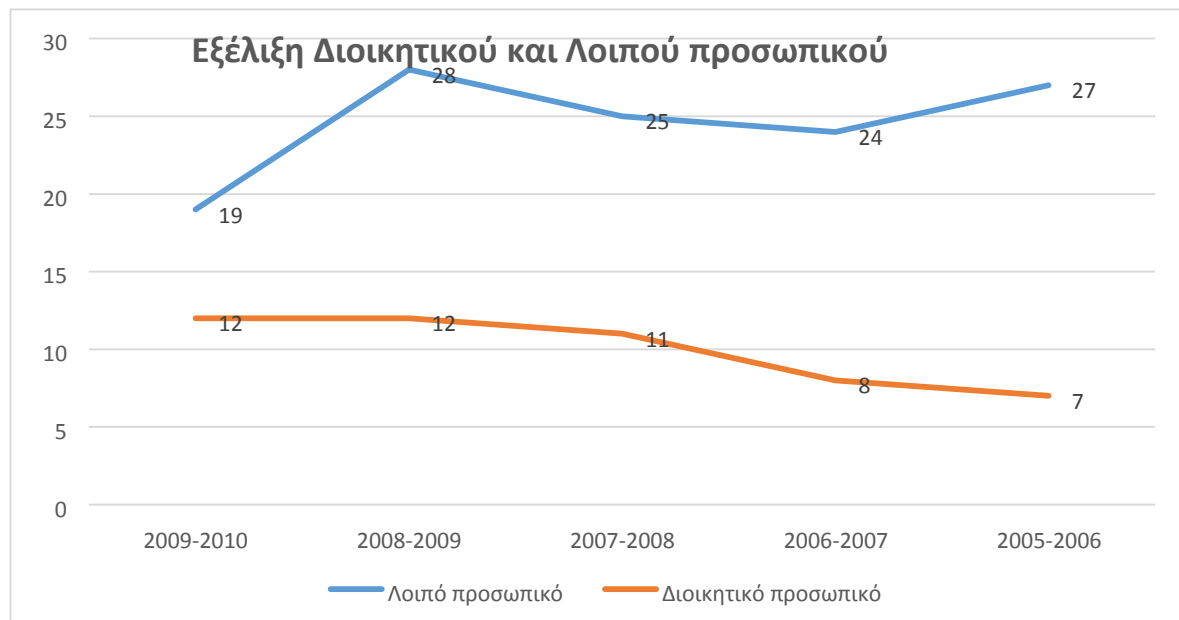
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 απαρτιζόταν από 39 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 14 ήταν καθηγητές, 12 ήταν αναπληρωτές καθηγητές, 9 επίκουροι καθηγητές, 4 λέκτορες, 8 μέλη ΕΕΔΙΠ και 11 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με πάροδο των ετών παρατηρείται πτωτική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει (από 19 σε 11), αυξητική τάση στα μέλη ΔΕΠ υψηλής βαθμίδας (καθηγητές και αναπληρωτές καθηγητές) και πτωτική τάση στους επίκουρους καθηγητές και στους λέκτορες. Στο σχήμα 8 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2005-2006 έως 2009-2010.

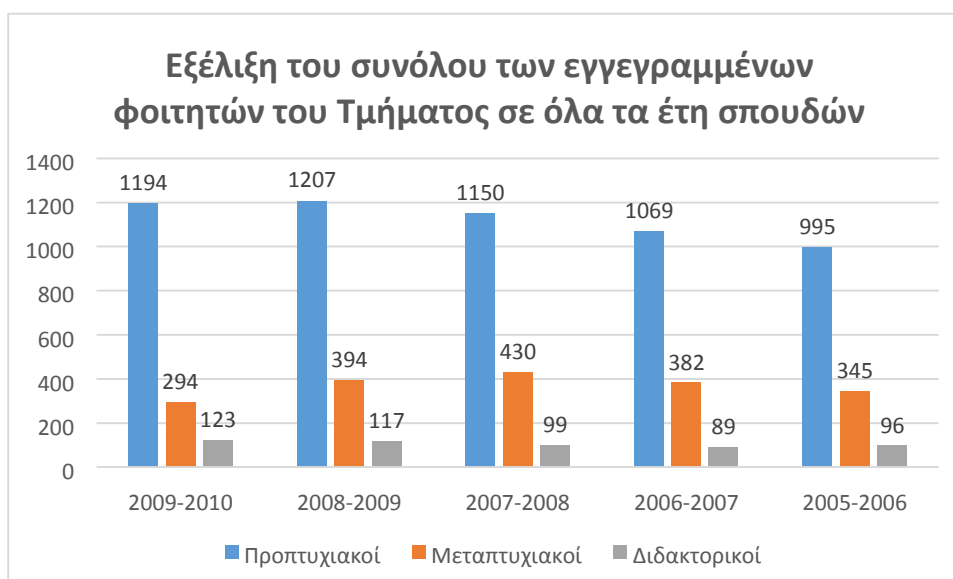
Σχήμα 8. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Πανεπιστημίου Πελοποννήσου ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2005-2010.

Το λοιπό προσωπικό του τμήματος νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 αποτελούνταν από 12 άτομα διοικητικό και 19 άτομα λοιπό προσωπικό, το οποίο παρουσίαζε αυξητική τάση. Στο σχήμα 9 απεικονίζεται η εξέλιξη του διοικητικού και λοιπού προσωπικού του τμήματος για τα ακαδημαϊκά έτη 2005-2006 έως 2009-2010.

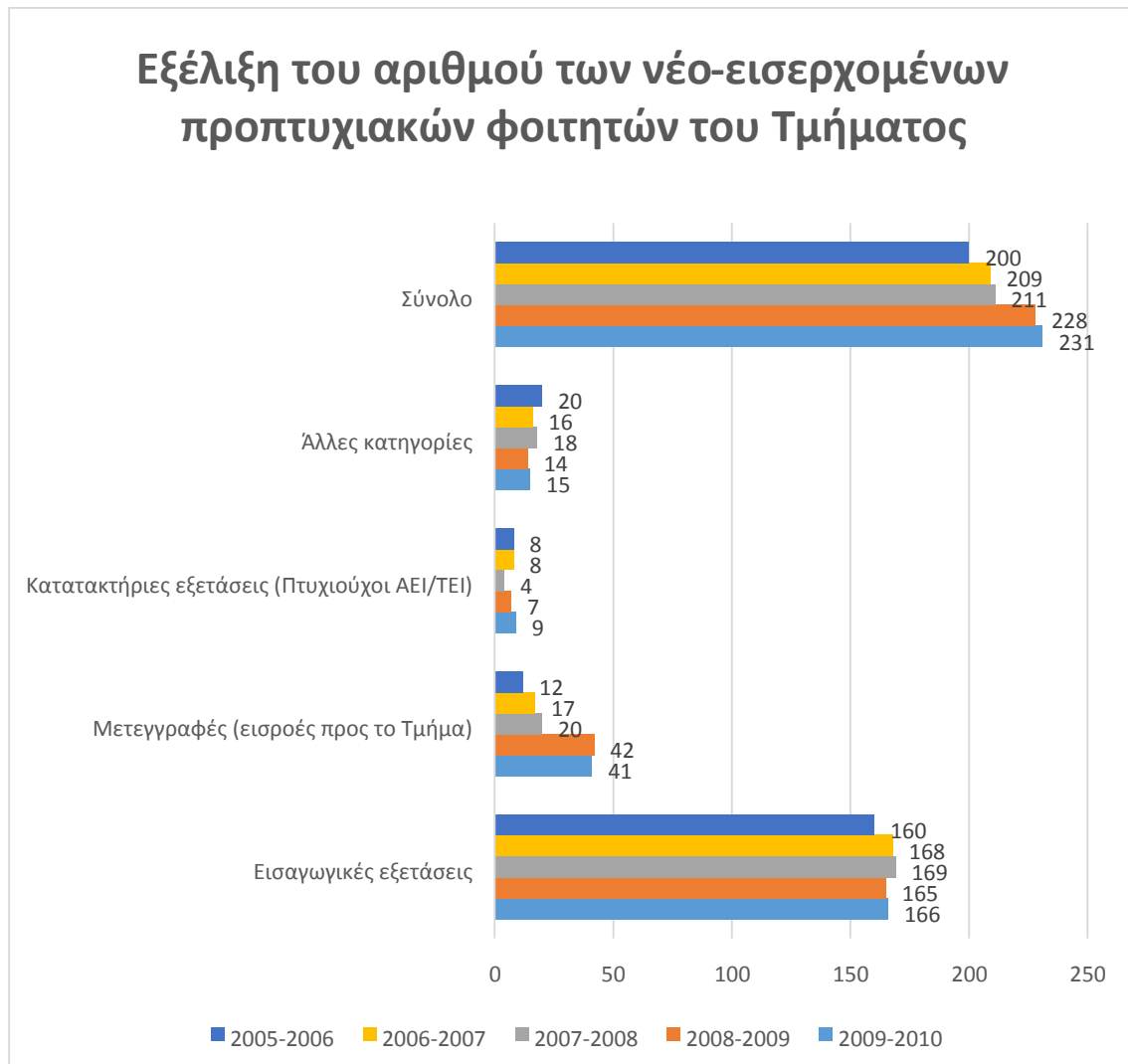
Σχήμα 9. Εξέλιξη διοικητικού και λοιπού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής ΕΚΠΑ για τα έτη 2005-2010.

Αναφορικά με τους φοιτητές του τμήματος, το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010 υπήρχαν εγγεγραμμένοι 1194 προπτυχιακοί φοιτητές, 294 μεταπτυχιακοί και 123 διδάκτορες. Υπάρχει αυξητική τάση των προπτυχιακών φοιτητών με την πάροδο των ετών (από 995 σε 1194) και πτωτική τάση των μεταπτυχιακών (σχήμα 10).

Σχήμα 10. Εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών.

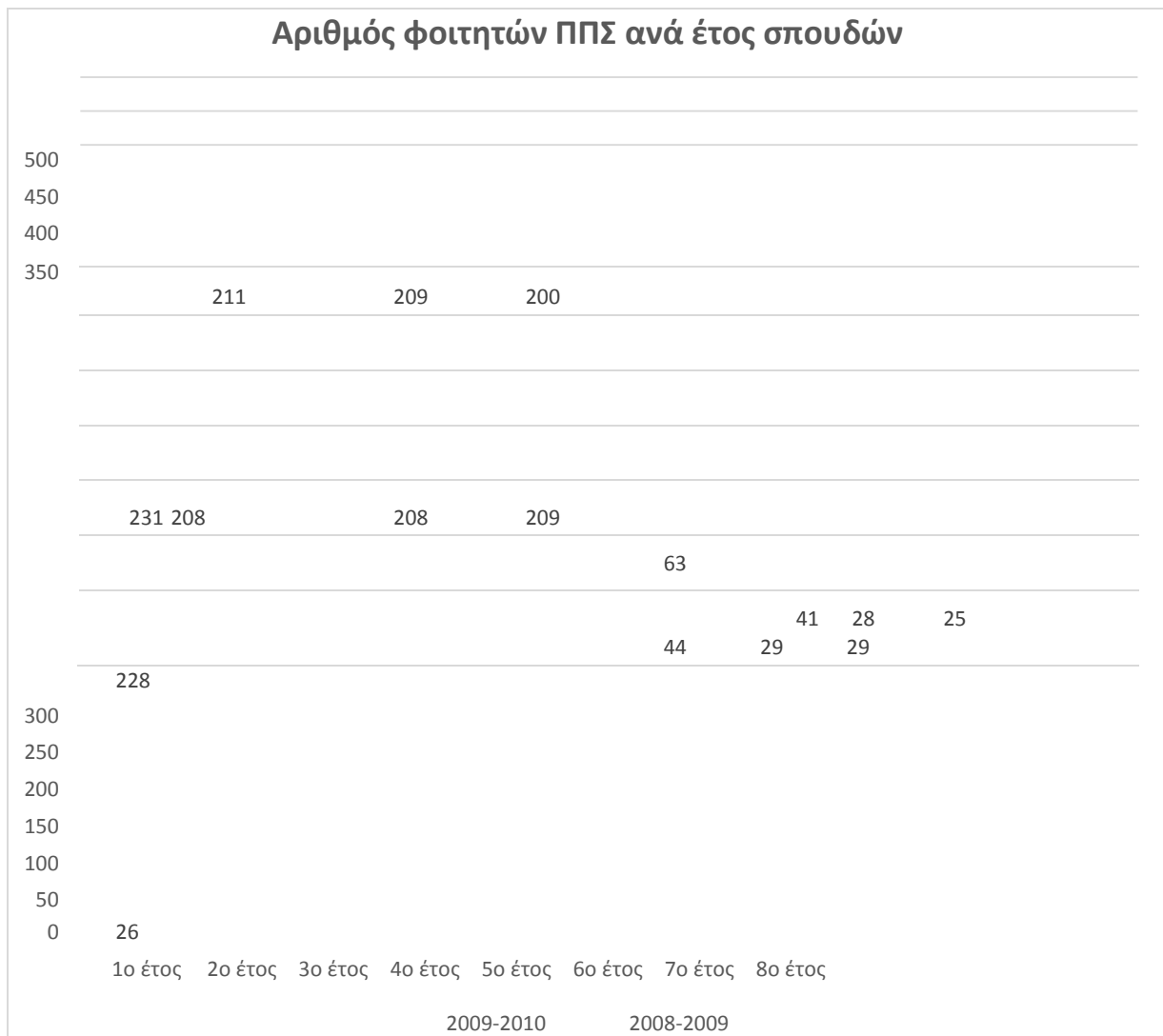
Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010, οι 166 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 41 με μετεγγραφές, 9 με κατατακτήριες εξετάσεις και 15 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες (σχήμα 11). Σύμφωνα με το σχήμα 11, υπάρχει ήπια αυξομείωση στον αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις και ως «άλλες κατηγορίες» με την πάροδο των ετών και πτωτική τάση στις μετεγγραφές από άλλα τμήματα.

Σχήμα 11. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του ΕΚΠΑ.

Ο αριθμός των φοιτητών του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών ανά έτος σπουδών παραμένει σχεδόν σταθερός για τα 4 έτη σπουδών για τα ακαδημαϊκά έτη 2008-2009 και 2009-

2010, ενώ ο αριθμός τους είχε πτωτική τάση για το 5^ο και 6^ο έτος σπουδών. Τα αποτελέσματα απεικονίζονται στο σχήμα 12.

Σχήμα 12. Εξέλιξη του αριθμού των φοιτητών του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών ανά έτος σπουδών για τα έτη 2008-2009 έως 2009-2010.

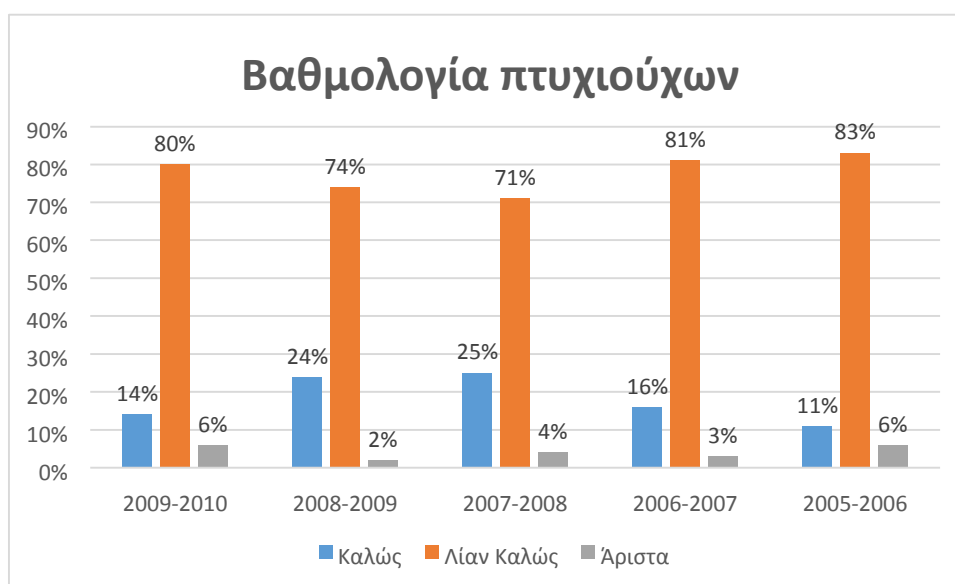
Στον πίνακα 4 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 255,5. Το Α εξάμηνο έχει το ελάχιστο 23,5 πιστωτικές μονάδες, το Β εξάμηνο 22 μονάδες, το Γ εξάμηνο 25 μονάδες, το Δ εξάμηνο 25,5 μονάδες, το Ε εξάμηνο 30,5 μονάδες, το ΣΤ εξάμηνο 26,5 μονάδες, το Ζ εξάμηνο 25 μονάδες και το Η εξάμηνο έχει 26,5 μονάδες. Κατά τη διάρκεια σπουδών και απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη πτυχίου είναι η επιτυχής παρακολούθηση 14 μαθημάτων επιλογής 51 συνολικών πιστωτικών μονάδων. Έτσι, το

προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΕΚΠΑ έχει 255,5 πιστωτικές μονάδες (Πίνακας 4).

Πίνακας 4. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

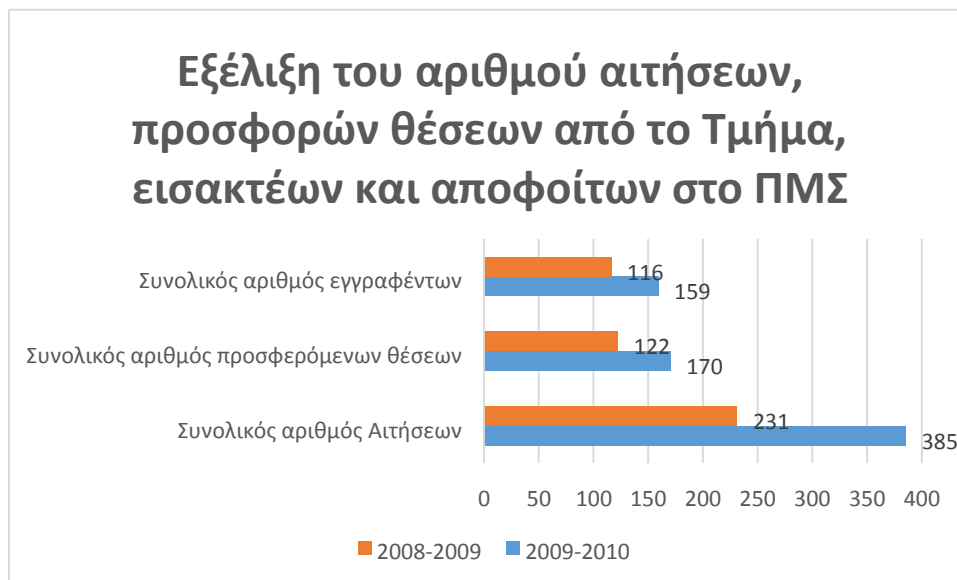
	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	5	23,5			5	23,5
B εξάμηνο	5	22			5	22
Γ εξάμηνο	6	25			6	25
Δ εξάμηνο	6	25,5			6	25,5
E εξάμηνο	6	30,5			6	30,5
ΣΤ εξάμηνο	6	26,5			6	26,5
Z εξάμηνο	5	25			5	25
H εξάμηνο	4	26,5			4	26,5
Σύνολο	43	204,5	14	51	57	255,5

Ο μέσος όρος πτυχίου ήταν 7,64 για εκείνους που αποφοίτησαν το 2010, 7,73 για το 2009, 7,5 για το 2008, 7,55 για το 2007, 8,01 για το 2006 και 7,97 για το 2005. Στο σχήμα 13 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 13. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ΕΚΠΑ.

Ο συνολικός αριθμός αιτήσεων, εγγραφέντων και προσφερόμενων θέσεων στο ΠΜΣ παρουσιάζει αυξητική τάση (σχήμα 14).

Σχήμα 14. Διαχρονική τάση του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων και αποφοίτων στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Όσον αφορά τις διδακτορικές σπουδές, ο συνολικός αριθμός παρουσιάζει αυξητική τάση από 24 το 2009 σε 31 το 2010. Στον πίνακα 5 παρουσιάζεται το επιστημονικό έργο του διδακτικού προσωπικού για το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010, καθώς και η αναγνώρισή του. Το επιστημονικό έργο αποτελείται από 4 βιβλία/μονογραφίες, 30 εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές, 1 εργασία σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές, 21 εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές, 8 εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές, 8 κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους, 5 άλλες εργασίες, 34 ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά και 6 ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά.

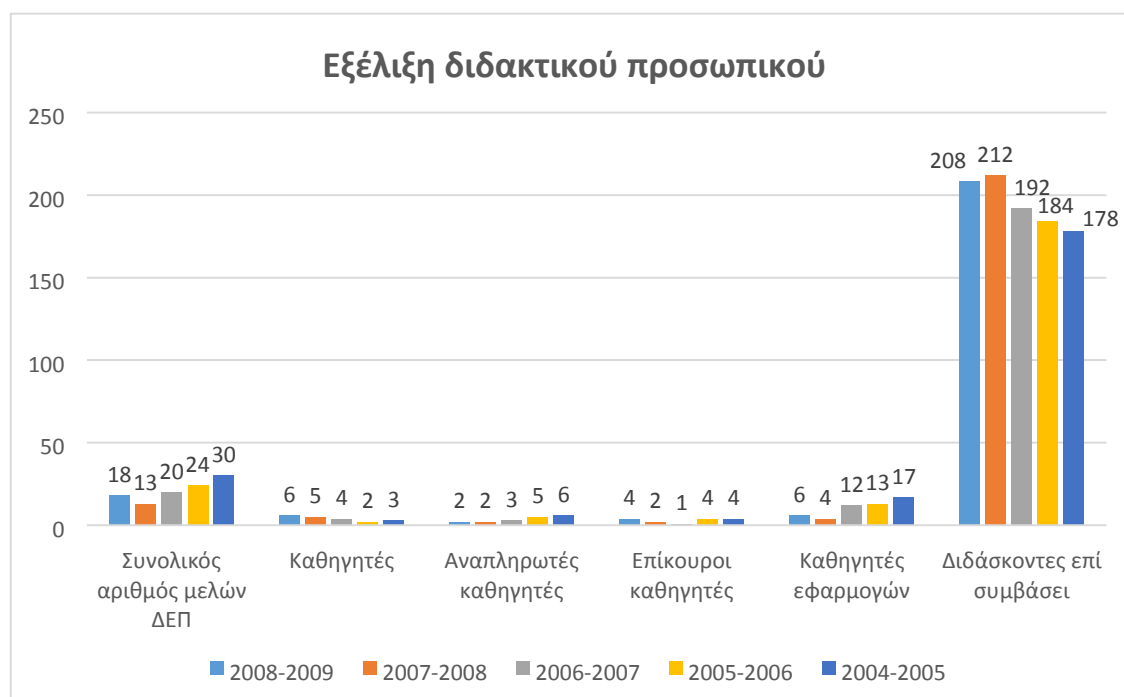
Η αναγνώριση του επιστημονικού έργου των διδασκόντων απαρτίζεται από 245 ετεροαναφορές, 6 αναφορές ειδικού/επιστημονικού τύπου, 1 βιβλιοκρισία τρίτων για δημοσιεύσεις μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, 16 συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων, 4 συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών, 37 προσκλήσεις για διαλέξεις και 1 δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

Πίνακας 5. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2009-2010
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και ΕΙΔΠ του Τμ ήματος	
Βιβλία/μονογραφίες	4
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	30
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές	1
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	21
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	8
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	8
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	5
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	34
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	6
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο ΠΠΣ (μέλη ΔΕ Π και ΕΙΔΠ του Τμήματος)	
Ετεροαναφορές	245
Αναφορές του ειδικού/επιστημονικού τύπου	6
Βιβλιοκρισίες τρίτων για δημοσιεύσεις μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος	1
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	16
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	4
Προσκλήσεις για διαλέξεις	37
Διπλώματα ευρεσιτεχνίας	1

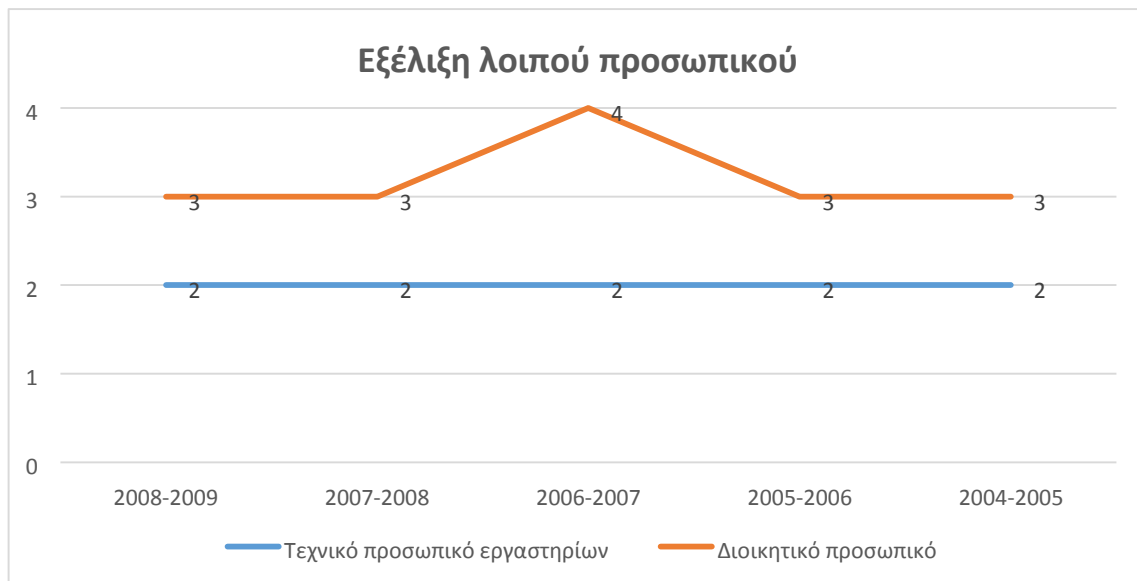
ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Α

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής Α του ΤΕΙ Αθηνών το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 απαρτιζόταν από 18 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 6 ήταν καθηγητές, 2 αναπληρωτές καθηγητές, 4 επίκουροι καθηγητές, 6 καθηγητές εφαρμογών και 208 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται πτωτική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και αυξητική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 15 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2004-2005 έως 2008-2009.

Σχήμα 15. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Α του ΤΕΙ Αθηνών ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2004-2009.

Το λοιπό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής Α του ΤΕΙ Αθηνών το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 αποτελούνταν από 5 άτομα, εκ των οποίων 3 άτομα είναι τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 2 διοικητικοί υπάλληλοι. Αν και το τεχνικό προσωπικό των εργαστηρίων είναι σταθερό (2 άτομα) οι διοικητικοί υπάλληλοι παρουσιάζουν ήπια αυξομείωση και τελικά σταθερή κατάσταση. Στο σχήμα 16 απεικονίζεται η εξέλιξη του λοιπού προσωπικού του τμήματος ανά κατηγορία και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2004-2005 έως 2008-2009.

Σχήμα 16. Εξέλιξη λοιπού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Α ΤΕΙ Αθηνών ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2004-2009.

Αναφορικά με τους φοιτητές του τμήματος, το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 υπήρχαν εγγεγραμμένοι 884 προπτυχιακοί φοιτητές. Μέχρι το 2009 δεν υπήρχαν μεταπτυχιακοί φοιτητές. Υπάρχει πτωτική τάση των προπτυχιακών φοιτητών με την πάροδο των ετών (σχήμα 17).

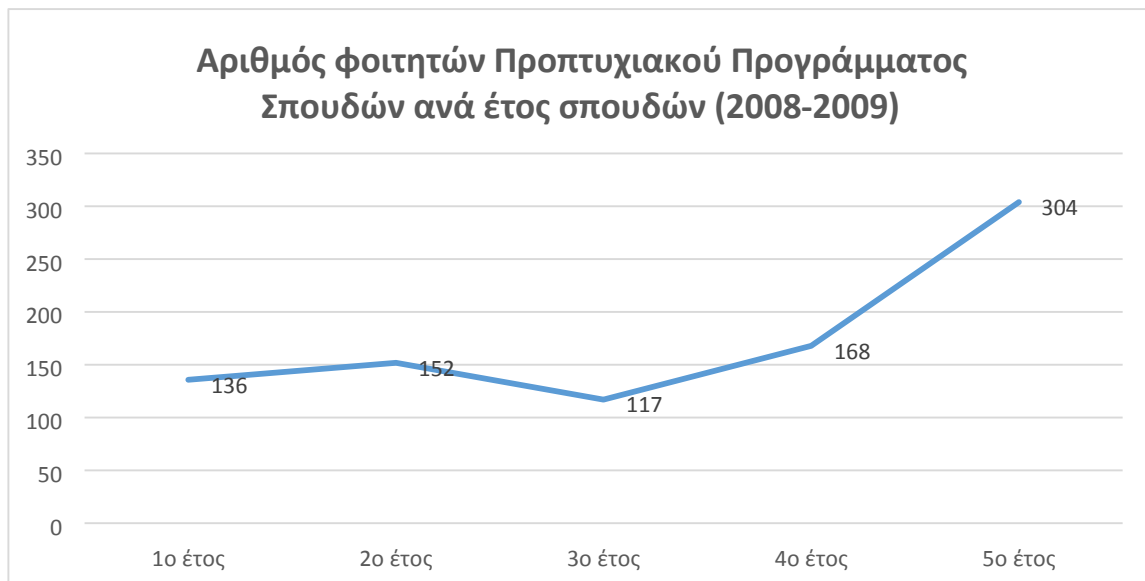
Σχήμα 17. Εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009, οι 69 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 2 με κατατακτήριες εξετάσεις, 25 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες και 72 έκαναν μετεγγραφή (σχήμα 18). Σύμφωνα με το σχήμα 18, υπάρχει πτωτική τάση με την πάροδο των ετών στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών (από 268 σε 168), στον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις (από 158 σε 69) και στις «άλλες κατηγορίες» (από 49 σε 25) και αυξητική τάση στις μετεγγραφές (από 59 σε 72).

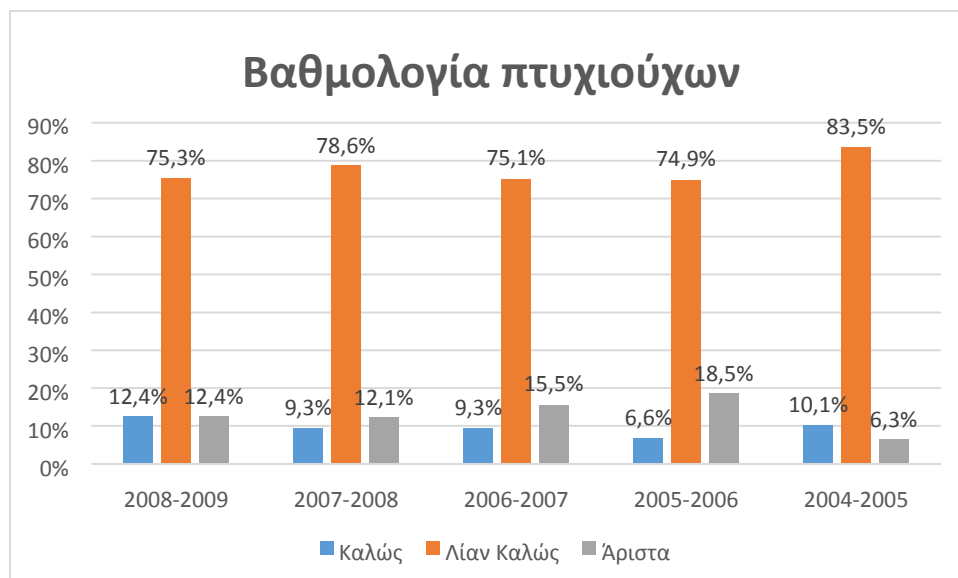
Σχήμα 18. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Ο αριθμός φοιτητών του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών αυξάνεται από το 1^ο στο 2^ο έτος (από 136 σε 152), στη συνέχεια μειώνεται (117) και από το 4^ο έτος ακολουθεί αυξητική πορεία (σχήμα 19).

Σχήμα 19. Διαχρονική τάση φοιτητών Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών ανά έτος σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009.

Ο μέσος όρος πτυχίου ήταν 7,71 για εκείνους που αποφοίτησαν το 2009, 7,74 για το 2008, 7,79 για το 2007, 7,83 για το 2006 και 7,68 για το 2005. Στο σχήμα 20 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών. Από το σχήμα φαίνεται ότι οι αριστούχοι και εκείνοι με χαρακτηρισμό «Καλώς» έχουν αυξητική τάση και εκείνοι με «Λίαν καλώς» έχουν πτωτική τάση.

Σχήμα 20. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Υπάρχει αυξητική τάση και στη συνέχεια πτωτική στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές και σε επιστημονικά συνέδρια χωρίς κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά έχουν πτωτική τάση.

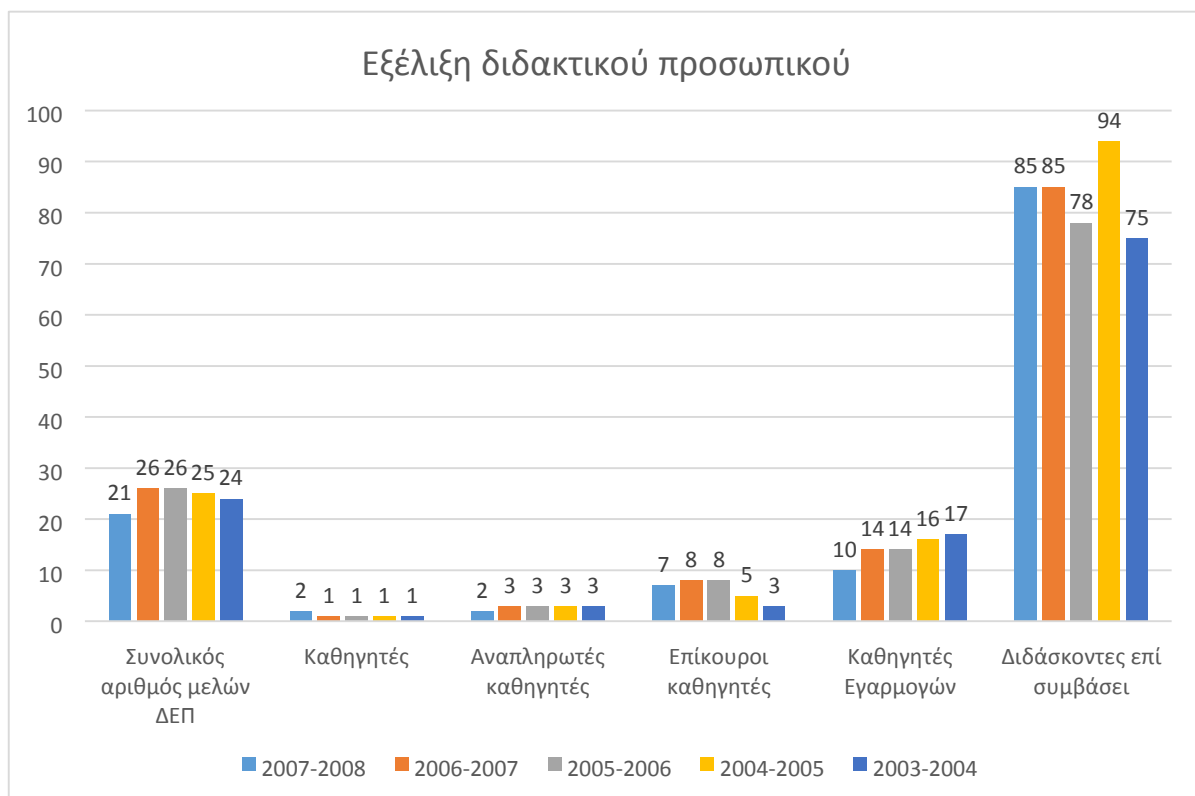
Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν αυξητική τάση (από 51 σε 114), όπως και οι προσκλήσεις για διαλέξεις (από 1 σε 4). ενώ οι αναφορές επιστημονικού τύπου πτωτική (από 5 σε 2) (Πίνακας 6).

Πίνακας 6. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2008-2009	2007-2008	2006-2007	2005-2006	2004-2005
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και Ε ΙΔΠΠ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	1	1	-	-	-
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	9	32	52	21	19
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές	-	1	-	-	-
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	34	25	31	18	16
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	-	-	1	5	5
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	-	15	-	-	-
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	1	-	7	4	1
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	5	3	7	6	5
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	2	1	5	4	6
Άλλα	-	1	-	-	-
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο Π ΠΣ (μέλη ΔΕΠ και ΕΔΠΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	114	41	81	67	51
Αναφορές του ειδικού/επιστημονικού τύπου	2	2	3	1	5
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	4	6	5	4	2
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	12	27	22	18	15
Προσκλήσεις για διαλέξεις	4	2	1	1	1
Βραβεία	-	-	-	-	1

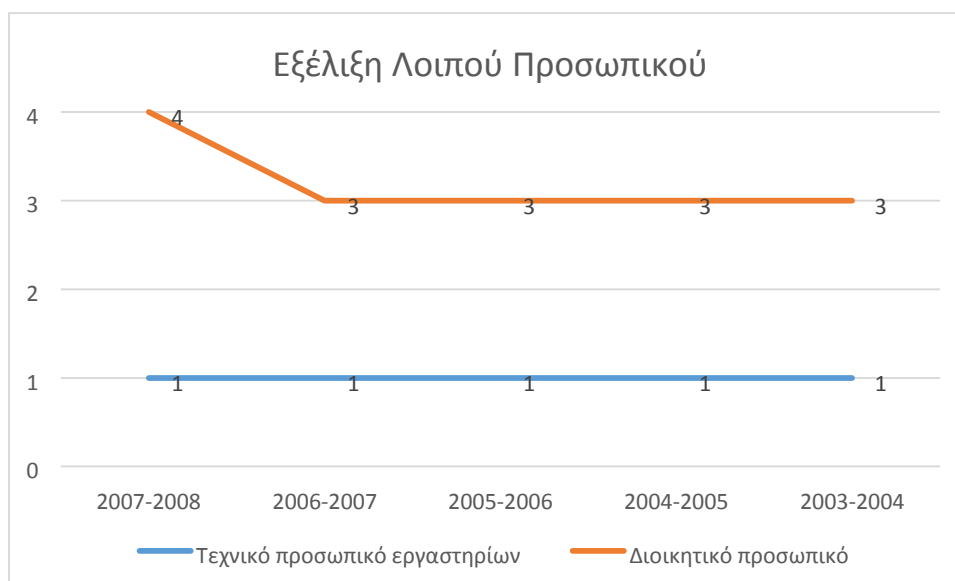
ΤΕΙ Αθηνών – Νοσηλευτική Β

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής Β του ΤΕΙ Αθηνών το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 απαρτιζόταν από 21 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 2 ήταν καθηγητές, 2 αναπληρωτές καθηγητές, 7 επίκουροι καθηγητές, 10 καθηγητές εφαρμογών και 85 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται αυξητική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και πτωτική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 21 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2003-2004 έως 2007-2008.

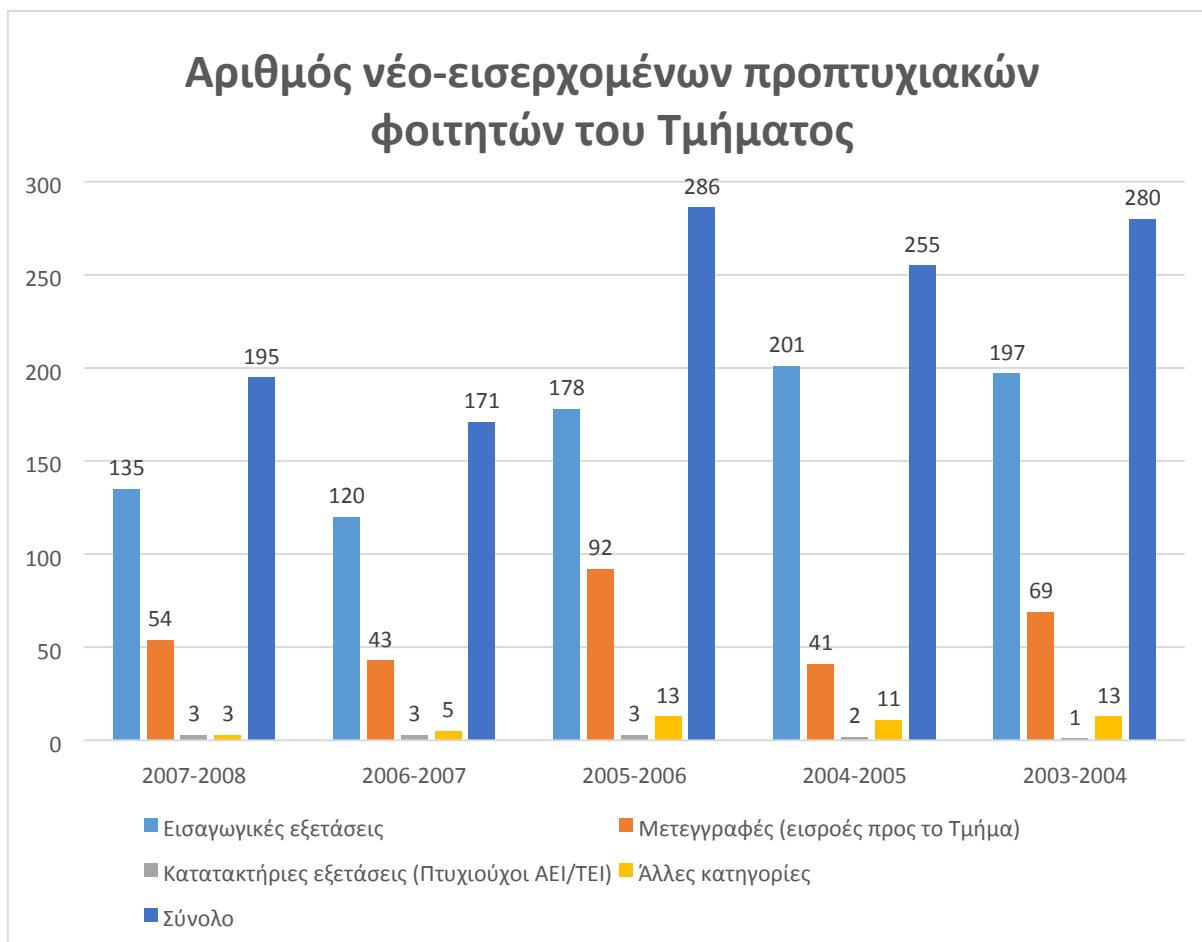
Σχήμα 21. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Β του ΤΕΙ Αθηνών ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2003-2008.

Το λοιπό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής Β του ΤΕΙ Αθηνών το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 αποτελούνταν από 5 άτομα, εκ των οποίων 1 άτομο ήταν τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 4 διοικητικοί υπάλληλοι. Αν και το τεχνικό προσωπικό των εργαστηρίων είναι σταθερό (1 άτομο), οι διοικητικοί υπάλληλοι παρουσιάζουν σταθερότητα και τον τελευταίο χρόνο αύξηση κατά μία μονάδα. Στο σχήμα 22 απεικονίζεται η εξέλιξη του λοιπού προσωπικού του τμήματος ανά κατηγορία και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2003-2004 έως 2007-2008.

Σχήμα 22. Εξέλιξη λοιπού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής Β του ΤΕΙ Αθηνών ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2003-2008.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008, οι 135 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 3 με κατατακτήριες εξετάσεις, 3 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες και 54 έκαναν μετεγγραφή (σχήμα 23). Σύμφωνα με το σχήμα 23, υπάρχει πτωτική τάση με την πάροδο των ετών στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών (από 280 σε 195), στον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις (από 197 σε 135), στις «άλλες κατηγορίες» (από 13 σε 3) και στις μετεγγραφές (από 69 σε 54).

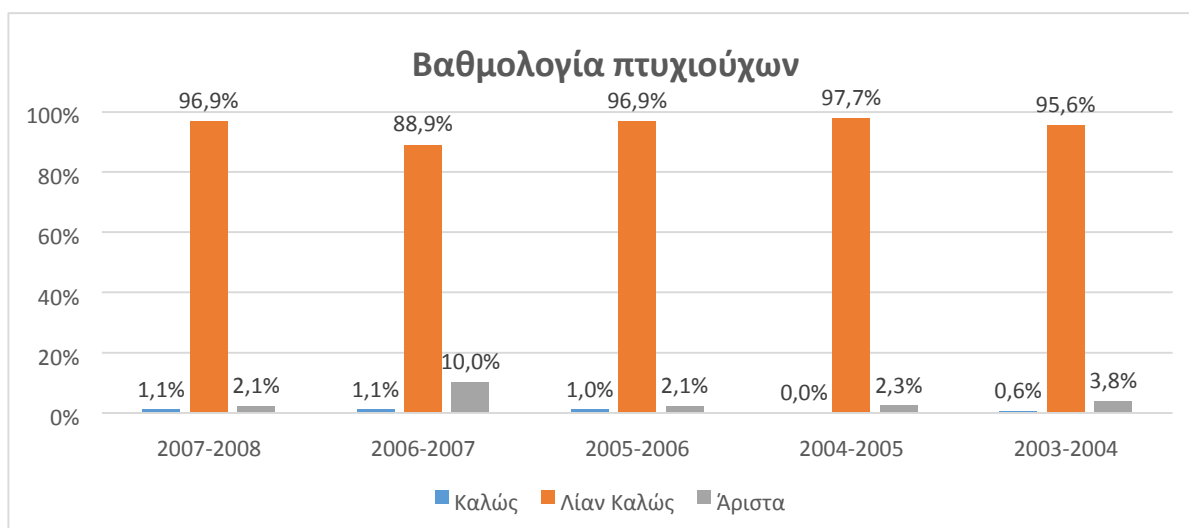
Σχήμα 23. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Στον Πίνακα 7 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Όλα τα εξάμηνα αριθμούν 30 πιστωτικές μονάδες, ενώ στο Ε, ΣΤ και Ζ εξάμηνο οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (Πίνακας 7).

Πίνακας 7. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
B εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Γ εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
Δ εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
E εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
ΣΤ εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
Z εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
H εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	39	231	3	9	42	240

Ο μέσος όρος πτυχίου ήταν 7,2 για εκείνους που αποφοίτησαν το 2008, 7,3 για το 2007, 7,2 για το 2006, 7,4 για το 2005 και 7,4 για το 2004. Στο σχήμα 24 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 24. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ΤΕΙ Αθηνών, Νοσηλευτική Β.

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Υπάρχει αυξητική τάση και στη συνέχεια πτωτική στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές. Ακόμη

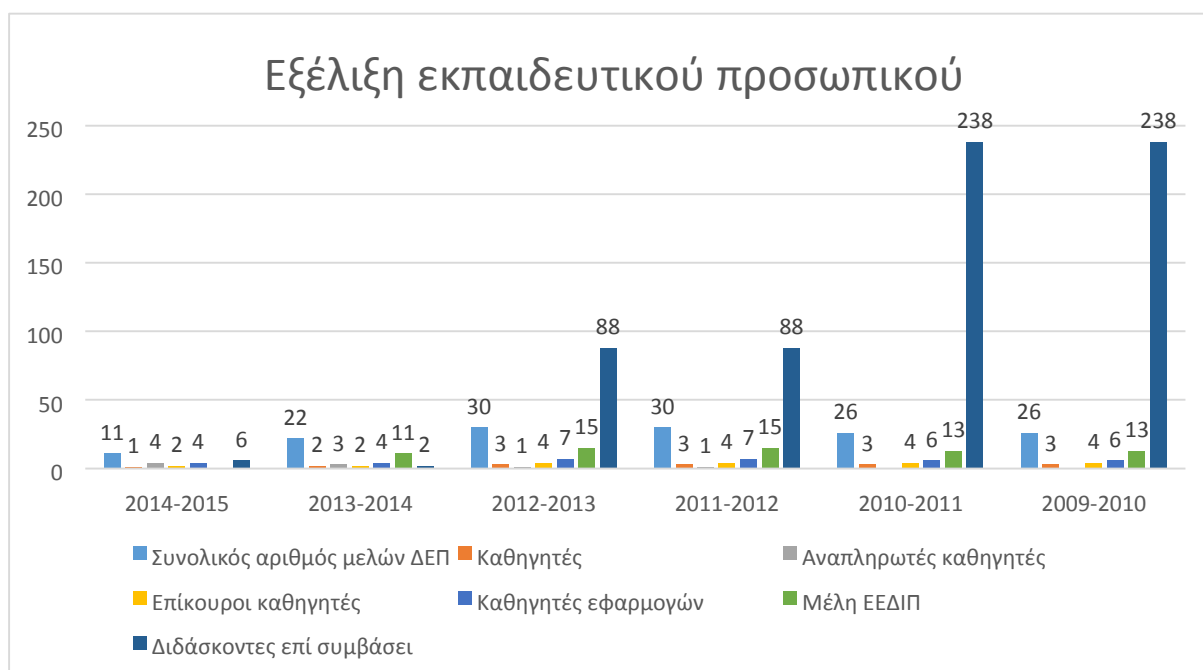
φαίνεται αυξητική τάση στις εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές και στις ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά. Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν αυξητική τάση (από 29 σε 43), ενώ οι προσκλήσεις για διαλέξεις πτωτική (από 15 σε 8). Οι συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων αυξάνονται το πρώτο έτος και παραμένουν σταθερές τα επόμενα έτη, ενώ οι συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών αυξάνονται μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 και στη συνέχεια μειώνονται μέχρι που μηδενίζονται (Πίνακας 8).

Πίνακας 8. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2007- 2008	2006- 2007	2005- 2006	2004- 2005	2003- 2004
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και Ε ΙΔΠΠ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	0	4	1	0	1
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	14	13	15	22	19
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές	2	1	2	1	2
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	23	21	11	9	10
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	2	0	1	0	2
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	1	0	0	0	0
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	0	0	0	2	1
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	25	19	12	5	10
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	0	0	0	0	1
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο Π ΠΣ (μέλη ΔΕΠ και ΕΔΠΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	43	40	48	35	29
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	5	5	4	5	3
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	0	2	6	3	3
Προσκλήσεις για διαλέξεις	8	10	7	11	15

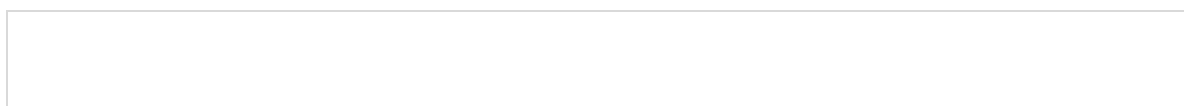
ΤΕΙ Θεσσαλονίκης

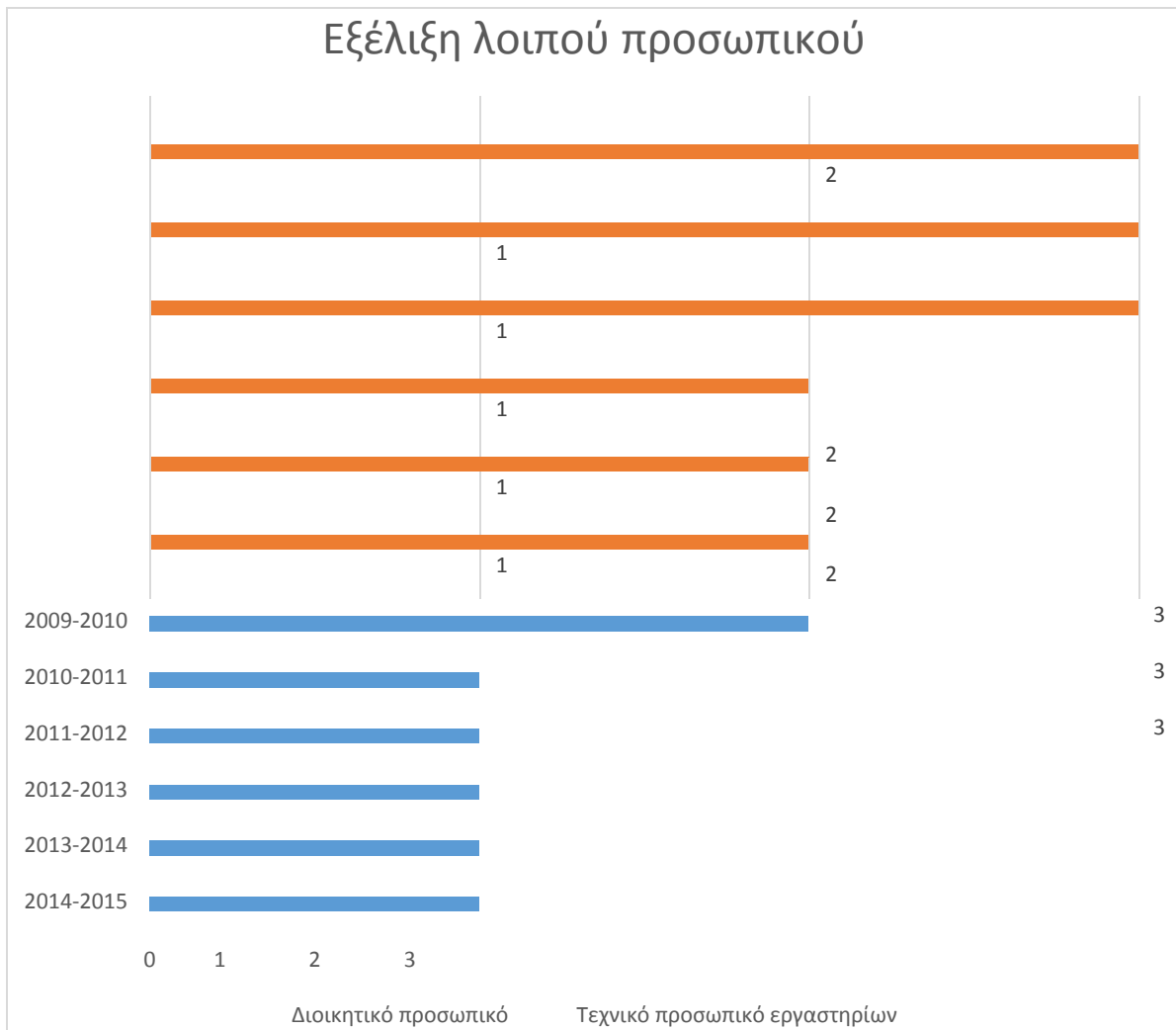
Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης (ΑΤΕΙΘ) το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 απαρτιζόταν από 11 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 1 ήταν καθηγητής, 4 ήταν αναπληρωτές καθηγητές, 2 επίκουροι καθηγητές, 4 καθηγητές εφαρμογών και 6 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται πτωτική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 25 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2010 έως 2014-2015.

Σχήμα 25. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΑΤΕΙΘ ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Το λοιπό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΑΤΕΙΘ το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 αποτελούνταν από 3 άτομα, εκ των οποίων 1 άτομο ήταν τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 2 διοικητικοί υπάλληλοι. Αν και το σύνολο του τεχνικού προσωπικού των εργαστηρίων παραμένει στα ίδια επίπεδα, οι διοικητικοί υπάλληλοι παρουσιάζουν ήπια πτωτική τάση. Στο σχήμα 26 απεικονίζεται η εξέλιξη του λοιπού προσωπικού του τμήματος ανά κατηγορία και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2010 έως 2014-2015.

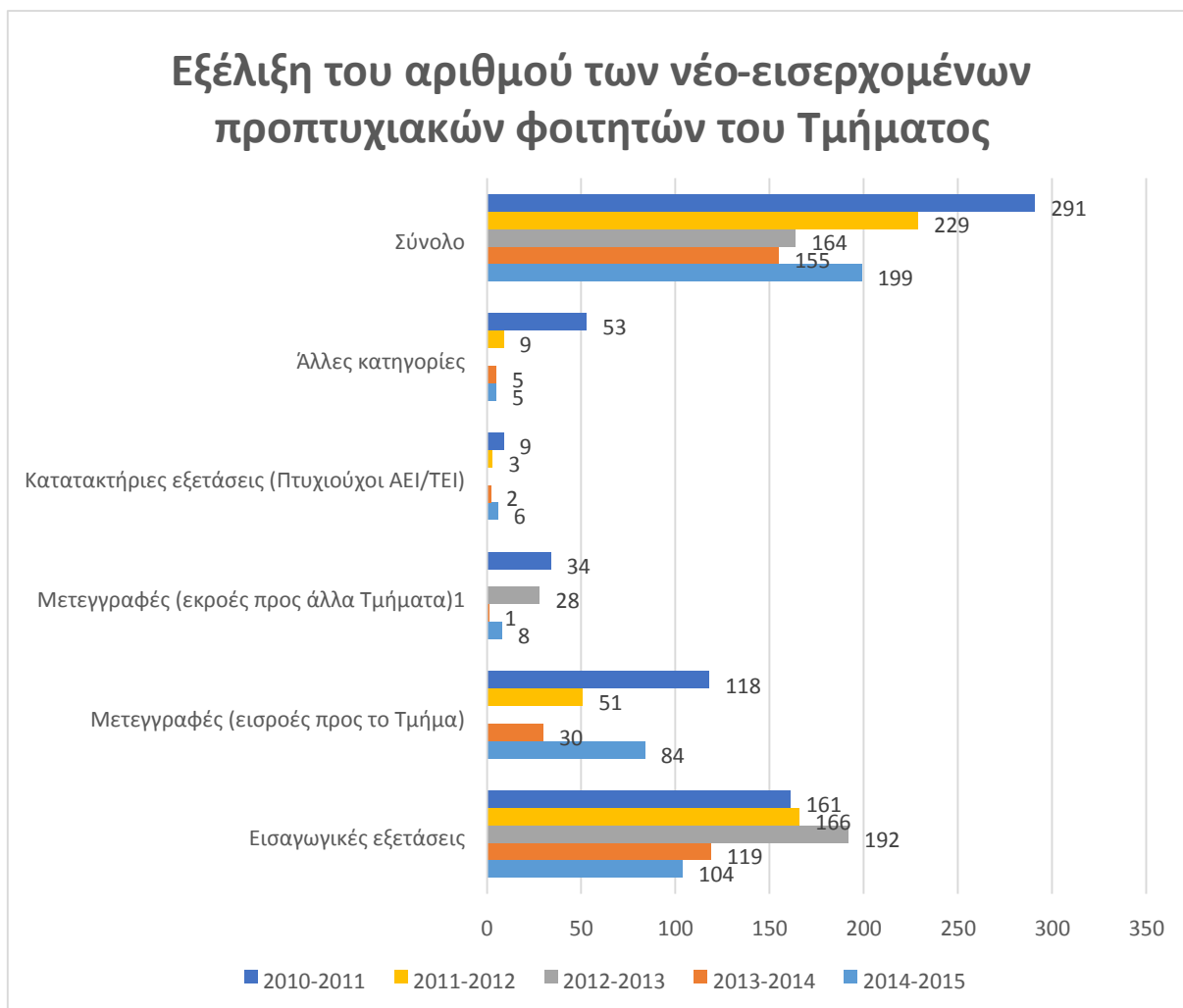
Σχήμα 26. Εξέλιξη λοιπού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΑΤΕΙΘ ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Αναφορικά με τους φοιτητές του τμήματος, το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 υπήρχαν εγγεγραμμένοι 1244 προπτυχιακοί φοιτητές. Από το 2009 παρατηρείται πτωτική τάση των εγγεγραμμένων φοιτητών μέχρι και το 2014 και στη συνέχεια αυξητική τάση (σχήμα 27).

Σχήμα 27. Εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, οι 104 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 6 με κατατακτήριες εξετάσεις, 5 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες, 8 έκαναν μετεγγραφή σε άλλο τμήμα και 84 μετεγγραφή προς το τμήμα (σχήμα 28). Σύμφωνα με το σχήμα 28, υπάρχει πτωτική τάση τόσο στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών όσο και στις επιμέρους μεθόδους εισαγωγής.

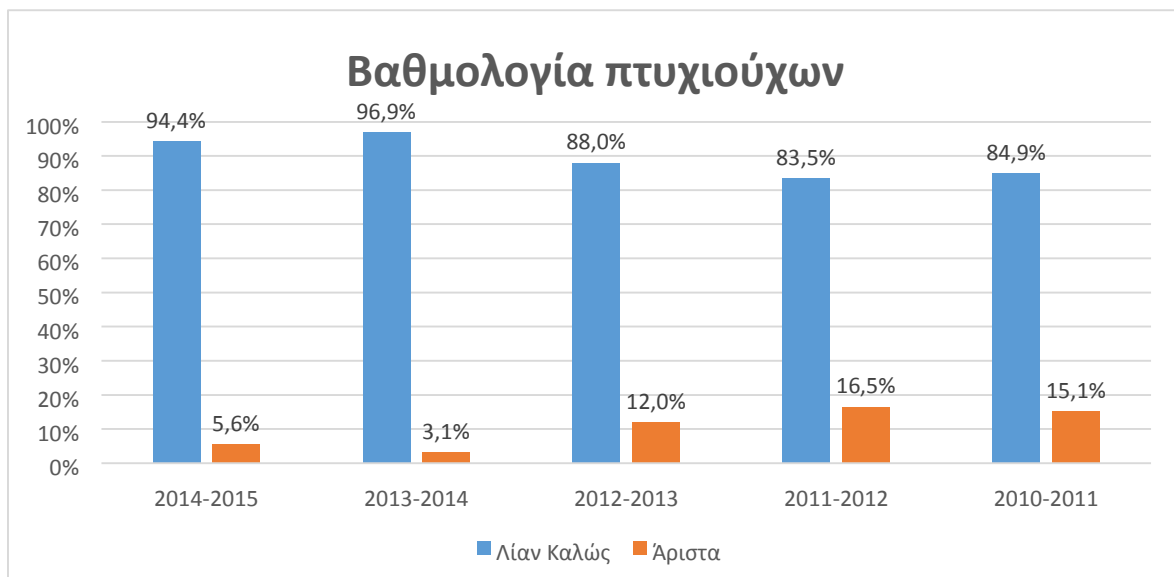
Σχήμα 28. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Ο αριθμός των αποφοίτων το έτος 2015 ήταν 249 άτομα. Παρουσιάζει αυξομείωση, αυξάνοντας τελικά τον αριθμό τους από 218 σε 249 (σχήμα 29).

Σχήμα 29. Εξέλιξη του αριθμού των αποφοίτων.

Ο μέσος όρος του βαθμού πτυχίου των αποφοίτων ήταν 7,76 για το έτος 2015, 7,96 για το 2014, 7,87 για το 2013, 7,86 για το 2012 και 7,91 για το 2011. Στο σχήμα 30 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών. Δεν υπάρχει απόφοιτος με χαρακτηρισμό «Καλώς», ενώ οι αριστούχοι έχουν πτωτική τάση.

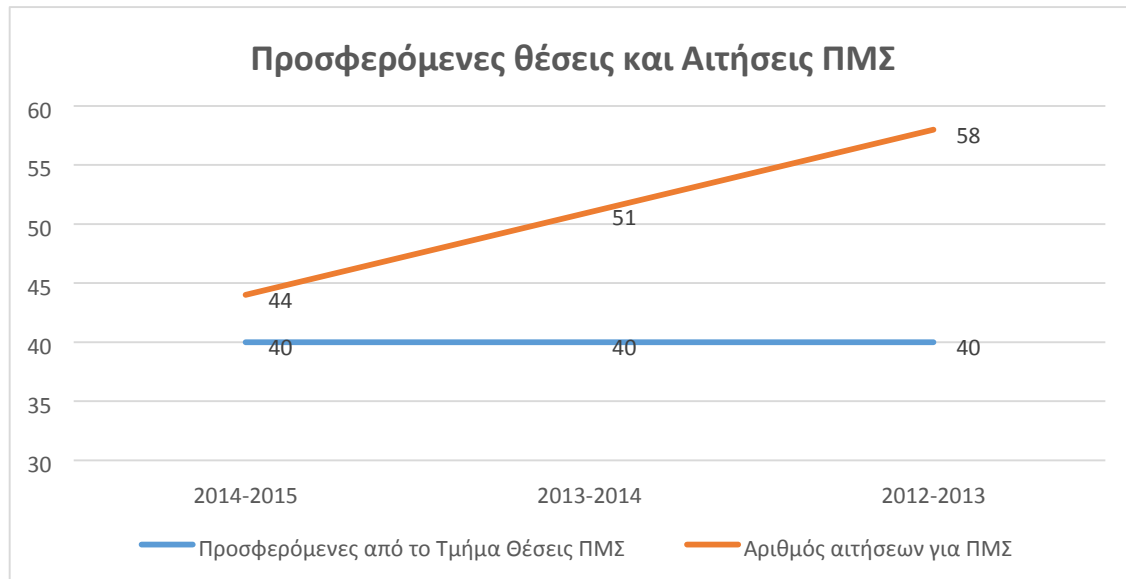
Σχήμα 30. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Στον Πίνακα 9 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Όλα τα εξάμηνα αριθμούν 30 πιστωτικές μονάδες, ενώ στο Ε, ΣΤ και Ζ εξάμηνο οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (Πίνακας 9).

Πίνακας 9. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	7	30	-	-	7	30
B εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
Γ εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Δ εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
Ε εξάμηνο	4	28	1	2	5	30
ΣΤ εξάμηνο	4	28	1	2	5	30
Ζ εξάμηνο	4	28	1	2	5	30
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	38	234	3	6	41	240

Οι προσφερόμενες από το Τμήμα θέσεις ΠΜΣ είναι σταθερές από το 2012 έως το 2014, ενώ οι αιτήσεις παρουσιάζουν πτωτική τάση (σχήμα 31).

Σχήμα 31. Διαχρονική τάση προσφερόμενων από το Τμήμα θέσεων και αιτήσεων ΠΜΣ

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Υπάρχει πτωτική τάση όσον αφορά τα βιβλία/μονογραφίες (από 2 σε 1) και αυξητική τάση στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές (από 23 σε 64), στις εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές (από 34 σε 178), στη συγγραφή κεφαλαίων σε συλλογικούς τόμους (από 1 σε 8), στις άλλες εργασίες (από 1 σε 9) και στις ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά (από 8 σε 13).

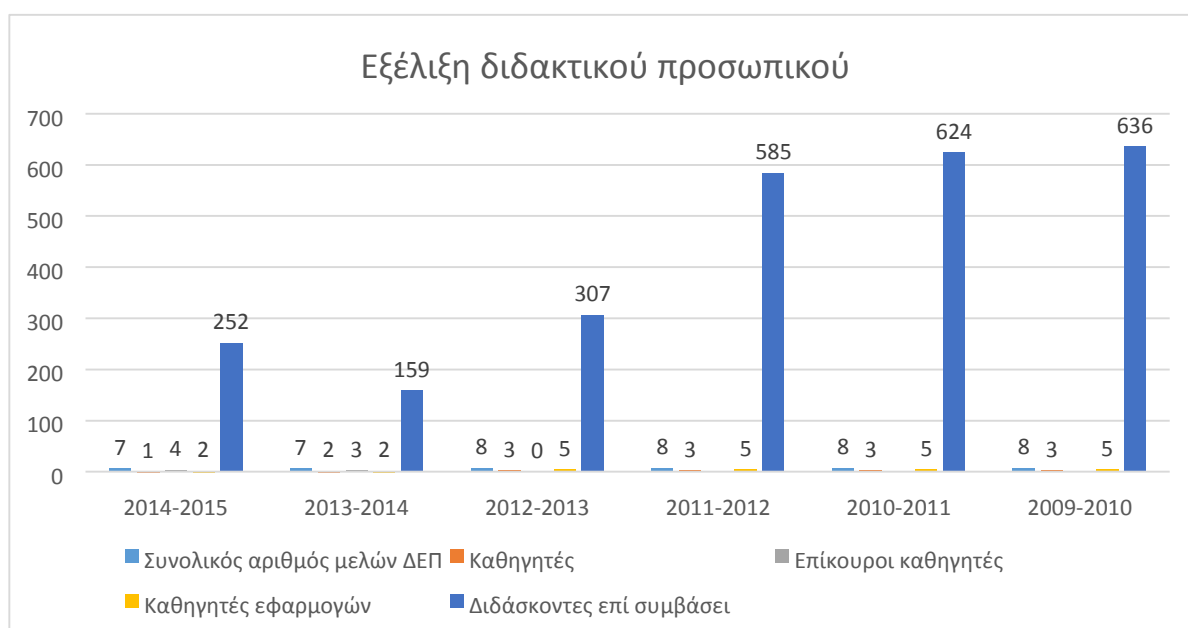
Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν αυξητική τάση, όπως επίσης και οι συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων (από 3 σε 18), καθώς και οι προσκλήσεις για διαλέξεις (από 0 σε 1 και τελικά 3). Οι συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών παρουσιάζουν πτωτική τάση (από 16 σε 7) (Πίνακας 10).

Πίνακας 10. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και ΕΙΑ ΙΙΙ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	1	2	0	0	0
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	64	40	25	19	23
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	178	112	96	47	34
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	8	12	6	3	1
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	9	3	2	4	1
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	13	7	4	7	8
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	0	0	3	0	1
Άλλα	1	9	3	1	5
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο ΠΠ Σ (μέλη ΔΕΠ και ΕΔΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	232	213	126	105	75
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	18	10	8	6	3
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	7	9	11	10	16
Προσκλήσεις για διαλέξεις	3	1	0	0	0
Βραβεία	0	0	1	0	1
Τιμητικοί τίτλοι	0	0	0	0	1

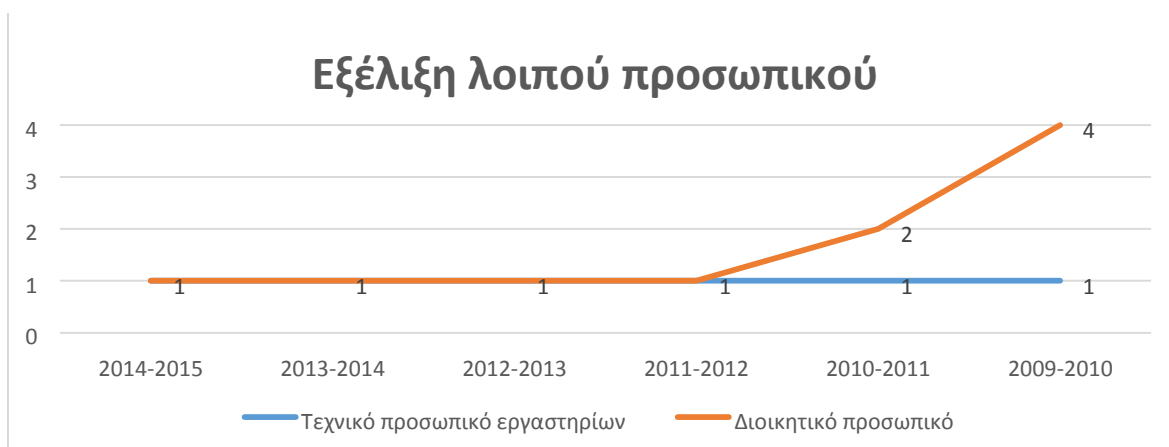
ΤΕΙ Θεσσαλίας

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Θεσσαλίας το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 απαρτιζόταν από 7 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 1 ήταν καθηγητής, 4 επίκουροι καθηγητές, 2 καθηγητές εφαρμογών και 252 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται πτωτική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και ήπια πτωτική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 32 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2010 έως 2014-2015.

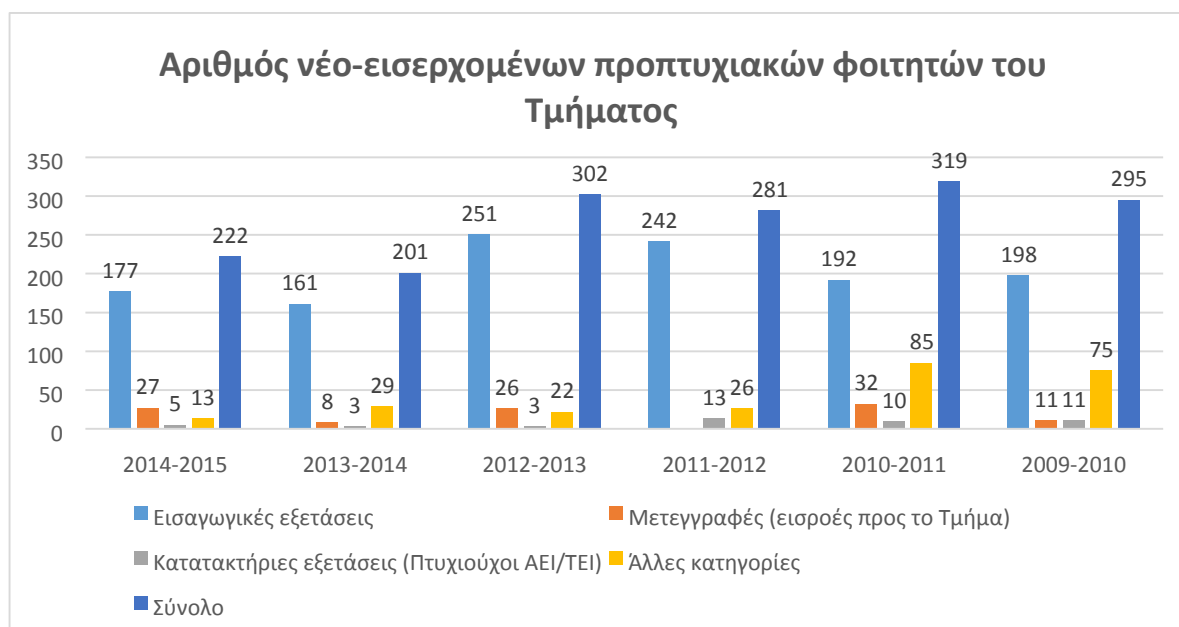
Σχήμα 32. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Θεσσαλίας ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Το λοιπό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Θεσσαλίας το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 αποτελούνταν από 2 άτομα, εκ των οποίων 1 άτομο ήταν τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 1 διοικητικός υπάλληλος. Ο αριθμός του λοιπού προσωπικού παρέμεινε σταθερός στη μελετώμενη χρονική περίοδο, με εξαίρεση το διοικητικό προσωπικό το οποίο είχε πτωτική τάση. Στο σχήμα 33 απεικονίζεται η εξέλιξη του λοιπού προσωπικού του τμήματος ανά κατηγορία και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2009-2010 έως 2014-2015.

Σχήμα 33. Εξέλιξη λοιπού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Θεσσαλίας ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, οι 177 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 5 με κατατακτήριες εξετάσεις, 13 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες και 27 έκαναν μετεγγραφή (σχήμα 34). Σύμφωνα με το σχήμα 34, υπάρχει πτωτική τάση με την πάροδο των ετών στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών (από 295 σε 222), στον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις (από 198 σε 177) και στις «άλλες κατηγορίες» (από 75 σε 13) και αυξητική τάση στις μετεγγραφές (από 11 σε 27).

Σχήμα 34. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος. Όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 11, υπάρχει αυξητική διαχρονική τάση στο συνολικό αριθμό προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης (από 1031 σε 1132), πτωτική τάση στο συνολικό αριθμό νεοεισερχόμενων φοιτητών (από 302 σε 222) και στον αριθμό των αποφοίτων

(από 179 σε 150). Οι προσφερόμενες από το τμήμα θέσεις στο ΠΜΣ παραμένουν σταθερές, ενώ παρατηρείται πτωτική τάση στον αριθμό των αιτήσεων για το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών.

Πίνακας 11. Προπτυχιακή και μεταπτυχιακή εκπαίδευση

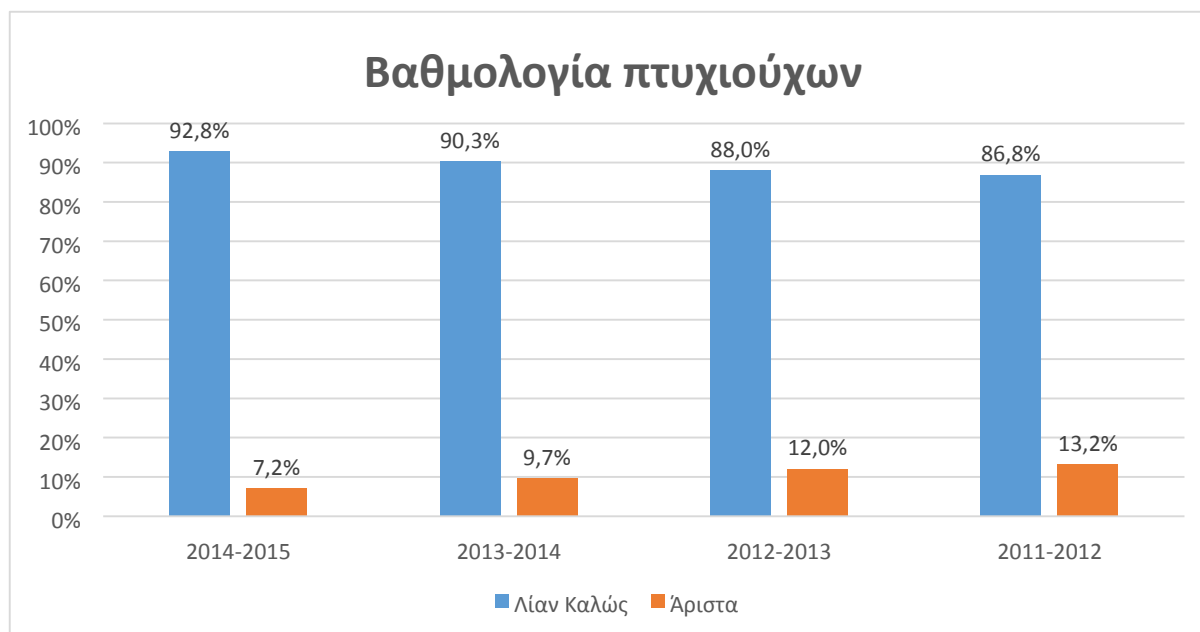
	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης	1132	1207	1037	-	-
Προσφερόμενες από το Τμήμα θέσεις στις πανελλαδικές	-	-	110	-	-
Συνολικός αριθμός νεοεισερχομένων φοιτητών	222	201	302	-	-
Αριθμός αποφοίτων	-	150	179	-	-
Προσφερόμενες από το Τμήμα Θέσεις ΠΜΣ	70	70	70	40	47
Αριθμός αιτήσεων για ΠΜΣ	115	117	130	150	140
Συνολικός αριθμός μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου	46	-	-	-	-
Σύνολο υποχρεωτικών μαθημάτων	42	-	-	-	-
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής	7	-	-	-	-
Μέσος όρος βαθμολογίας	7,57	7,54	7,76	7,64	-

Στον Πίνακα 12 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Τα μισά εξάμηνα αριθμούν 30 πιστωτικές μονάδες (Α, Β, Γ και Η), ενώ το Δ εξάμηνο έχει 40 πιστωτικές μονάδες, το Ε έχει 28, το ΣΤ έχει 33 και το Ζ έχει 26 μονάδες. Στα εξάμηνα Γ, Δ, Ε και ΣΤ οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (πίνακας 12).

Πίνακας 12. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

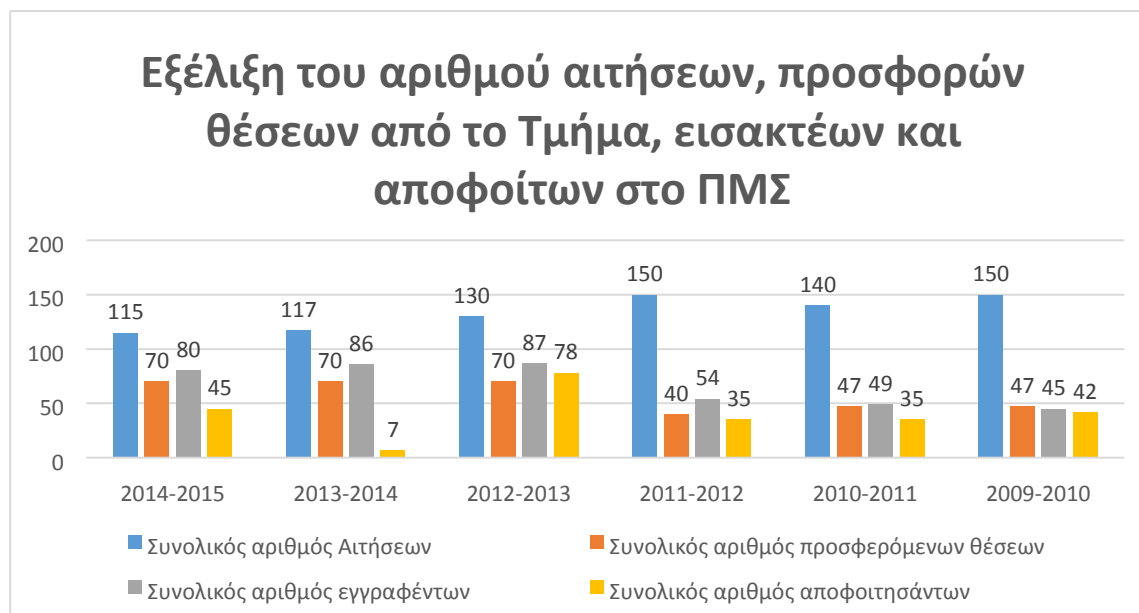
	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
B εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
Γ εξάμηνο	5	26	1	4	6	30
Δ εξάμηνο	7	35	1	5	8	40
Ε εξάμηνο	5	25	1	3	6	28
ΣΤ εξάμηνο	6	30	1	3	7	33
Z εξάμηνο	5	26	-	-	5	26
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	42	232	4	15	46	247

Από τον Πίνακα 11 φαίνεται ότι ο μέσος όρος των βαθμολογιών στους αποφοίτους του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών έχει πτωτική τάση. Παρατηρείται πτωτική τάση στους αριστούχους και αυξητική τάση στις βαθμολογίες με χαρακτηρισμό «Λίαν καλώς». Στο σχήμα 35 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 35. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Ο συνολικός αριθμός αιτήσεων στο ΠΜΣ παρουσιάζει πτωτική τάση (από 150 σε 115). Ο συνολικός αριθμός προσφερόμενων θέσεων παραμένει σταθερός και αυξάνεται τα τρία τελευταία έτη, ενώ ο συνολικός αριθμός αποφοιτησάντων παρουσιάζει αυξομειώσεις. Επίσης, ο συνολικός αριθμός εγγραφέντων έχει αυξητική τάση (σχήμα 36).

Σχήμα 36. Διαχρονική τάση του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων και αποφοίτων στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Υπάρχει αυξητική τάση και στη συνέχεια πτωτική στις εργασίες στα βιβλία/μονογραφίες. Επίσης, υπάρχει πτωτική τάση και στη συνέχεια αυξητική στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές (από 50 σε 16 και τελικά 34), στις εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές (από 24 σε 10 και τελικά 25) και στις εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές (από 75 σε 28 και τελικά 43). Ακόμη υπάρχει πτωτική τάση στα κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους (από 17 σε 0), στις άλλες εργασίες (από 60 σε 10), στις ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια με κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά (από 11 σε 4) και στις ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια, χωρίς κριτές, που δεν εκδίδουν πρακτικά (από 3 σε 1).

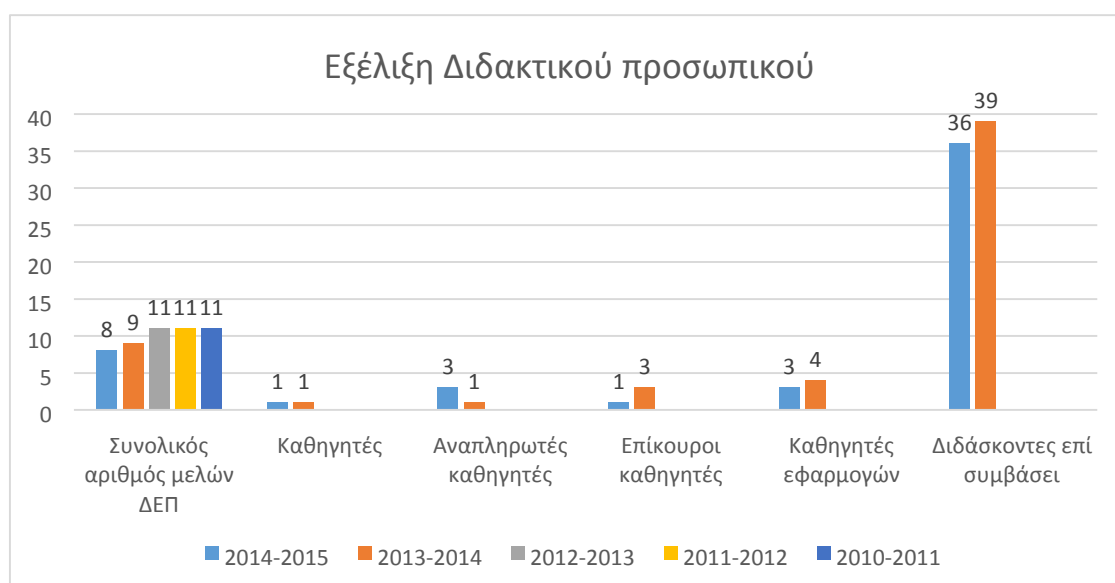
Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν αυξητική τάση (από 76 σε 119). Αυξομείωση παρουσιάζουν οι συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων (από 16 σε 3 και τελικά 17) και οι συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών (από 27 σε 16 και τελικά 37) (Πίνακας 13).

Πίνακας 13. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και Ε ΙΔΠΠ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	1	2	0	7	5
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	34	38	19	16	50
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	25	12	6	10	24
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	43	35	23	28	75
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	0	0	0	8	17
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	10	3	2	0	60
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	4	6	3	7	11
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	1	0	0	0	3
	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο Π ΠΣ (μέλη ΔΕΠ και ΕΔΠΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	119	102	97	58	76
Αναφορές του ειδικού/επιστημονικού τύπου	1	0	0	0	0
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	17	7	8	3	16
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	37	35	25	16	27
Βραβεία	1	0	1	1	2

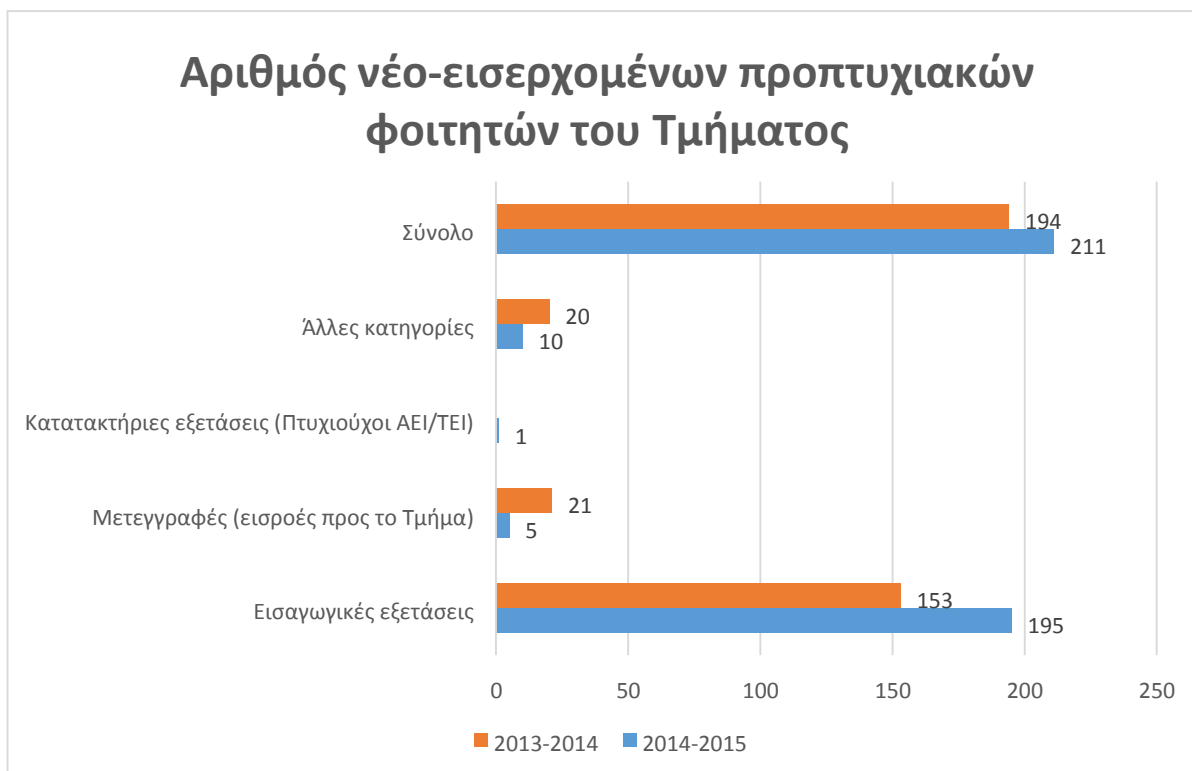
ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 απαρτιζόταν από 8 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 1 ήταν καθηγητής, 3 αναπληρωτές καθηγητές, 1 επίκουρος καθηγητής, 3 καθηγητές εφαρμογών και 36 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται πτωτική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και αυξητική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 37 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2010-2011 έως 2014-2015. Ο αριθμός του λοιπού προσωπικού είναι σταθερός και είναι 3.

Σχήμα 37. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2010-2015.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, οι 195 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 1 με κατατακτήριες εξετάσεις, 10 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες και 5 έκαναν μετεγγραφή (σχήμα 38). Σύμφωνα με το σχήμα 38, υπάρχει αυξητική τάση με την πάροδο των ετών στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών (από 194 σε 211) και στον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις (από 153 σε 195). Στις μετεγγραφές παρουσιάζεται πτωτική τάση (από 21 σε 5) όπως και στις «άλλες κατηγορίες» (από 20 σε 10).

Σχήμα 38. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 14, υπάρχει αυξητική διαχρονική τάση στο συνολικό αριθμό προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης (από 1138 σε 1241), πτωτική τάση στο συνολικό αριθμό νεοεισερχομένων φοιτητών (από 265 σε 211) και στον αριθμό των αποφοίτων (από 145 σε 122). Οι προσφερόμενες από το τμήμα θέσεις στο ΠΜΣ παραμένουν σταθερές, ενώ παρατηρείται πτωτική τάση στον αριθμό των αιτήσεων για το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών.

Πίνακας 14. Προπτυχιακή εκπαίδευση

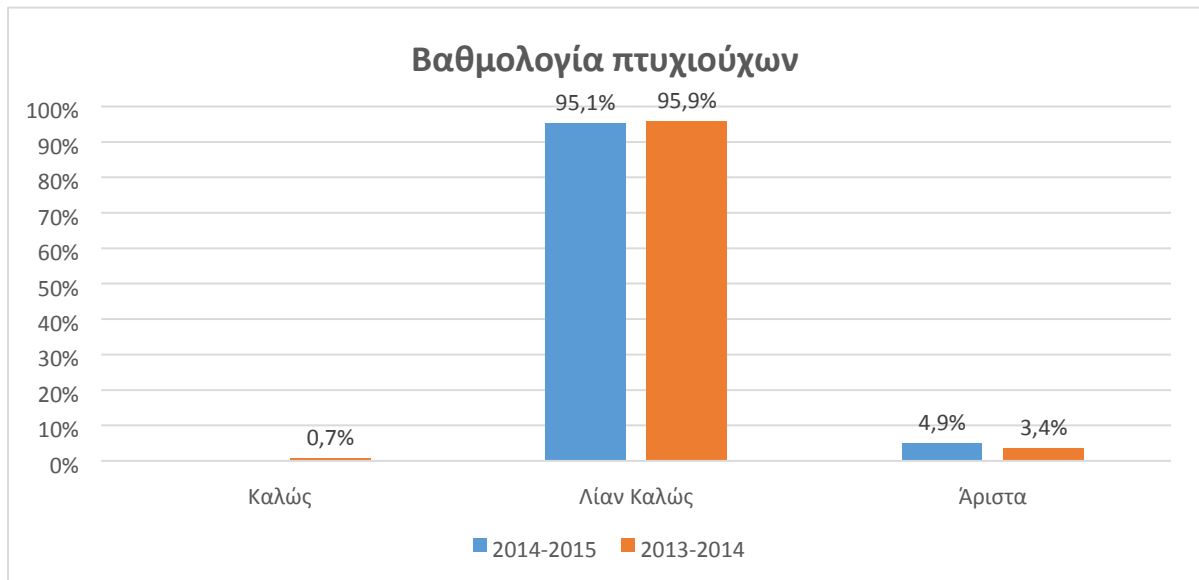
	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης	1241	1250	1285	1220	1138
Προσφερόμενες από το Τμήμα θέσεις στις πανελλαδικές	200	150	200	250	250
Συνολικός αριθμός νεοεισερχομένων φοιτητών	211	196	257	267	265
Αριθμός αποφοίτων	122	145	-	-	-
Συνολικός αριθμός μαθημάτων για την απόκτηση πτυχίου	39	-	-	-	-
Σύνολο υποχρεωτικών μαθημάτων	35	-	-	-	-
Συνολικός αριθμός προσφερόμενων μαθημάτων επιλογής	4	-	-	-	-
Μέσος όρος βαθμολογίας πτυχίου	7,46	7,41	-	-	-

Στον Πίνακα 15 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Κάθε εξάμηνο αριθμεί 30 πιστωτικές μονάδες. Στο Ε εξάμηνο οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν δύο μαθήματα επιλογής και στα εξάμηνα ΣΤ και Ζ από ένα. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την προπτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (πίνακας 15).

Πίνακας 15. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
Α εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Β εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Γ εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Δ εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
Ε εξάμηνο	4	24	2	6	6	30
ΣΤ εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
Ζ εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	37	228	4	12	41	240

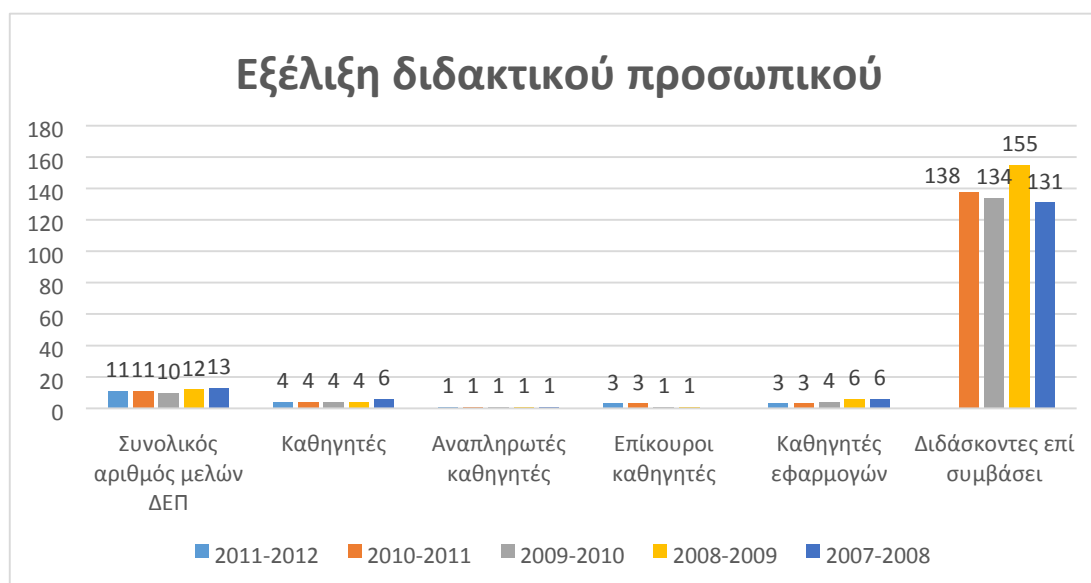
Από τον Πίνακα 14 φαίνεται ότι ο μέσος όρος των βαθμολογιών στους αποφοίτους του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών παραμένει σχεδόν σταθερός (από 7,41 σε 7,46). Παρατηρείται πτωτική τάση στους αριστούχους και ήπια αυξητική τάση στις βαθμολογίες με χαρακτηρισμό «Λίαν καλώς». Στο σχήμα 39 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 39. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

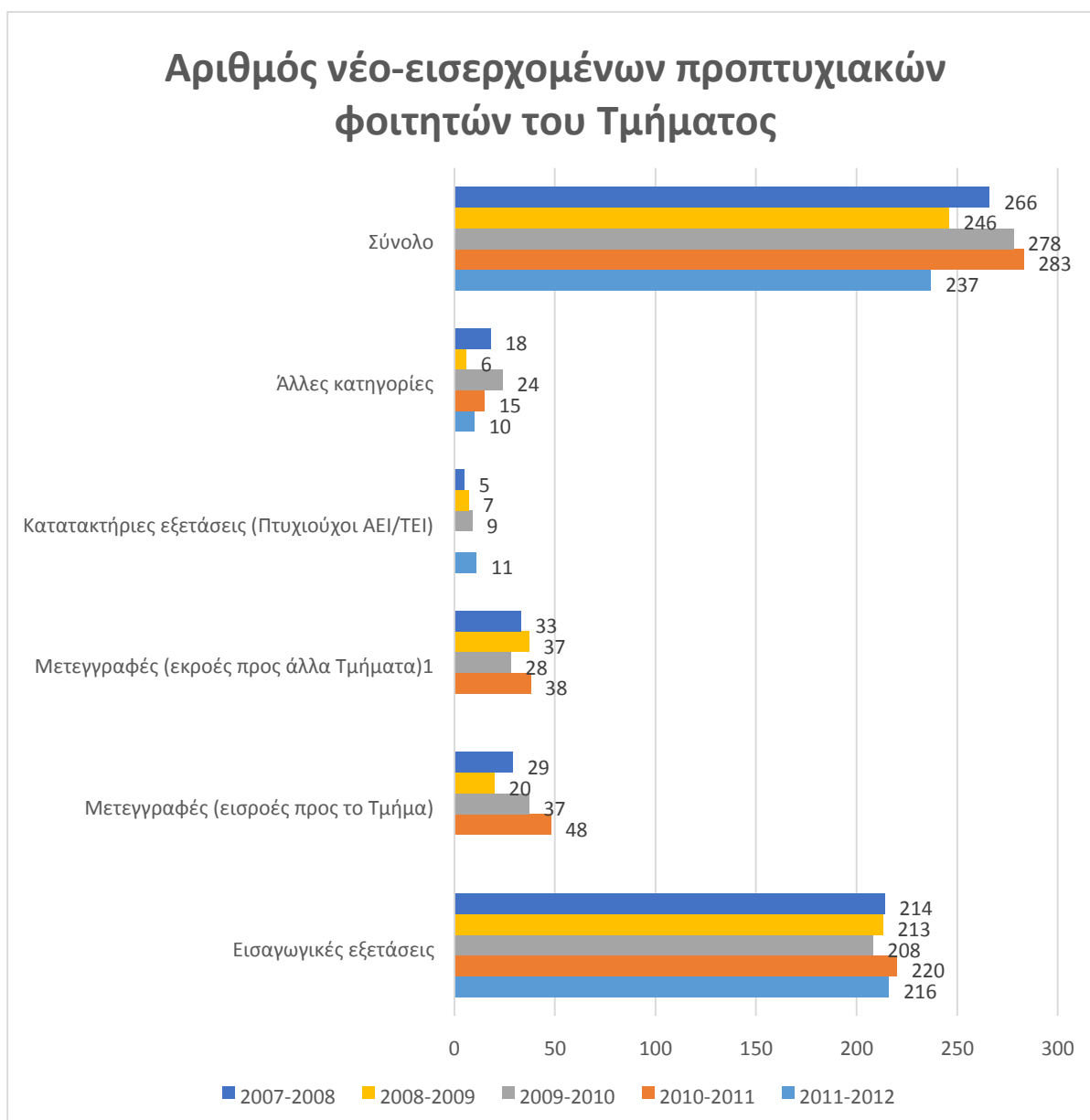
ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012 απαρτιζόταν από 11 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 4 ήταν καθηγητές, 1 αναπληρωτής καθηγητής, 3 επίκουροι καθηγητές και 3 καθηγητές εφαρμογών. Με πάροδο των ετών παρατηρείται ήπια πτωτική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 40 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2007-2008 έως 2011-2012. Το ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν έχει τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων, ενώ όλα τα έτη είχε 3 διοικητικούς υπαλλήλους.

Σχήμα 40. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2007-2012.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012, οι 216 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 11 με κατατακτήριες εξετάσεις και 10 ανήκαν σε άλλες κατηγορίες (σχήμα 41). Σύμφωνα με το σχήμα 41, υπάρχει πτωτική τάση με την πάροδο των ετών στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών (από 266 σε 237), στις μετεγγραφές (από 29 και 33 σε 0) και στις «άλλες κατηγορίες» (από 18 σε 10). Οι φοιτητές που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις παρέμειναν στα ίδια επίπεδα.

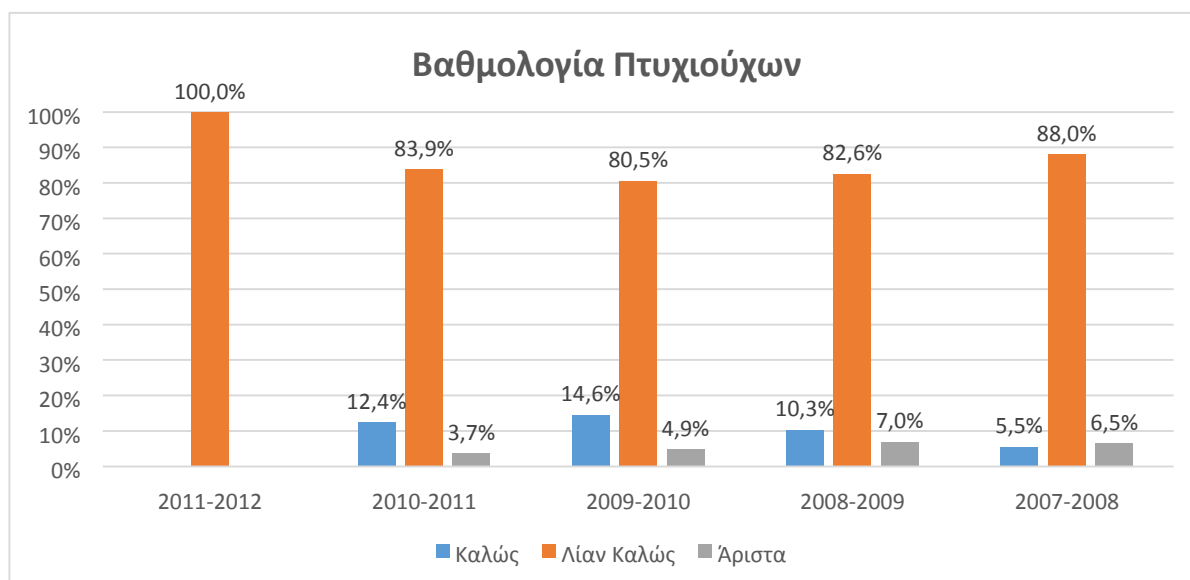
Σχήμα 41. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Στον Πίνακα 16 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Κάθε εξάμηνο αριθμεί 30 πιστωτικές μονάδες. Σε όλα τα εξάμηνα, εκτός του τελευταίου, οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (Πίνακας 16).

Πίνακας 16. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
Α εξάμηνο	7	26	1	4	8	30
Β εξάμηνο	6	28	1	2	7	30
Γ εξάμηνο	5	28	1	2	6	30
Δ εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
Ε εξάμηνο	5	28	1	2	6	30
ΣΤ εξάμηνο	6	28	1	2	7	30
Ζ εξάμηνο	5	28	1	2	6	30
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	41	223	7	17	48	240

Ο μέσος όρος βαθμολογιών των πτυχίων ήταν 7,81 για το έτος 2011-2012, 7,51 για το έτος 2010-2011, 7,55 για το έτος 2009-2010, 7,56 για το έτος 2008-2009 και 7,6 για το έτος 2007-2008. Παρατηρείται πτωτική τάση στους αριστούχους και αυξομειώση στις βαθμολογίες με χαρακτηρισμό «Λίαν καλώς». Στο σχήμα 42 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 42. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Τα τρία τελευταία έτη δεν υπάρχουν καθόλου βιβλία/μονογραφίες, εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς

κριτές, εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές, ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια χωρίς κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά και στα άλλα. Επίσης, υπάρχει πτωτική τάση στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές (από 15 σε 10) και στις εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές (από 21 σε 13).

Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν πτωτική τάση (από 69 σε 4), ενώ αυξητική τάση έχουν οι συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών (από 1 σε 8) (Πίνακας 17).

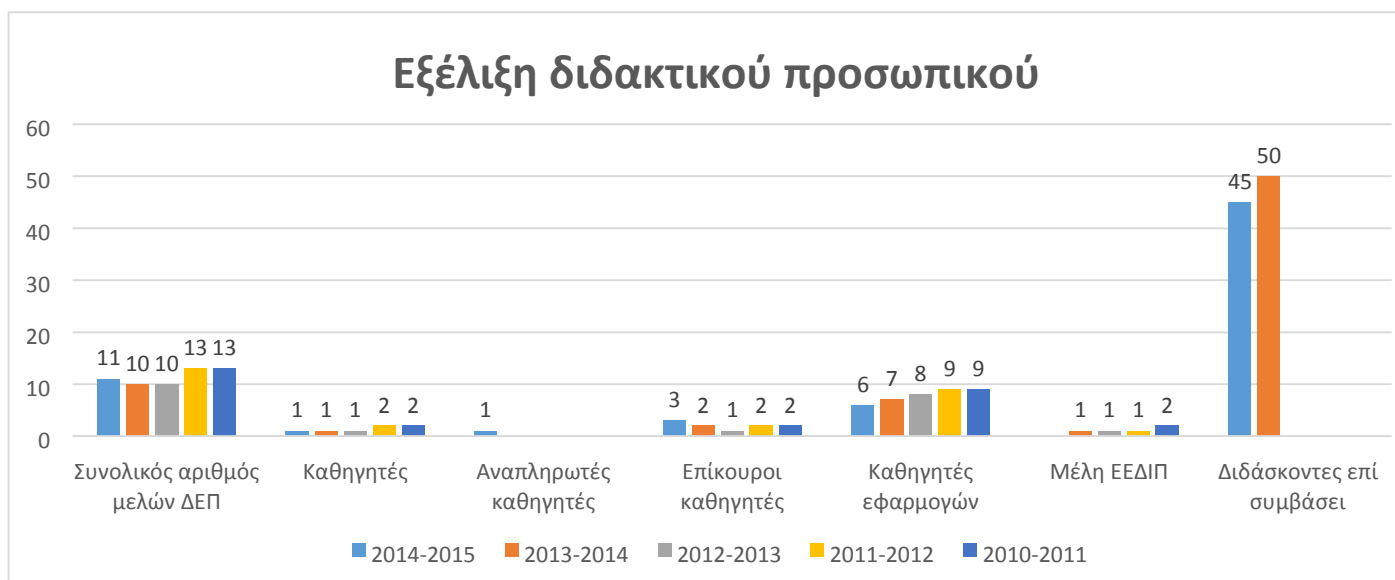
Πίνακας 17. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2011- 2012	2010- 2011	2009- 2010	2008- 2009	2007- 2008
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και ΕΙΔΠ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	0	0	0	3	2
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	10	10	5	20	15
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά χωρίς κριτές	0	0	0	3	2
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	13	22	26	16	21
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων χωρίς κριτές	0	0	0	2	3
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	9	7	6	7	6
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	0	0	0	23	10
Άλλα	0	0	0	2	1
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο ΠΠΣ (μ έλη ΔΕΠ και ΕΔΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	4	8	7	72	69
Αναφορές του ειδικού/επιστημονικού τύπου	0	0	0	2	0
Βιβλιοκρισίες τρίτων για δημοσιεύσεις μελών ΔΕΠ του Τμήματος	0	0	2	4	1
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	0	0	0	4	5

	2011- 2012	2010- 2011	2009- 2010	2008- 2009	2007- 2008
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	8	9	8	7	1
Προσκλήσεις για διαλέξεις	0	0	0	6	2
Διπλώματα ευρεσιτεχνίας	0	0	0	3	1

ΤΕΙ Κρήτης

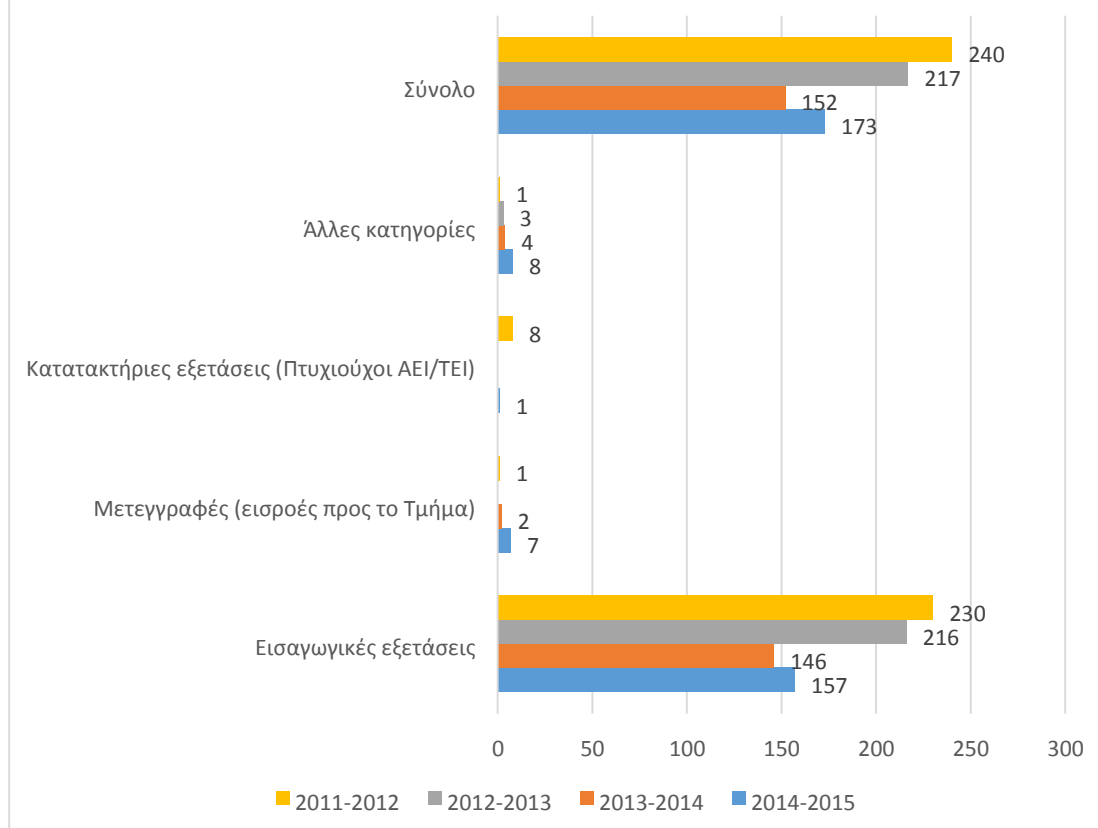
Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Κρήτης το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 απαρτιζόταν από 11 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 1 καθηγητή, 1 αναπληρωτή καθηγητή, 3 επίκουροι καθηγητές και 6 καθηγητές εφαρμογών. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται ήπια πτωτική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 43 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2010-2011 έως 2014-2015. Το ΤΕΙ Κρήτης έχει 1 τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 1 διοικητικό υπάλληλο.

Σχήμα 43. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Κρήτης ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2010-2015.

Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, οι 157 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 1 με κατατακτήριες εξετάσεις, 7 με μετεγγραφές και 8 ανήκαν σε άλλες κατηγορίες (σχήμα 44). Σύμφωνα με το σχήμα 44, υπάρχει πτωτική τάση με την πάροδο των ετών στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών (από 240 σε 173) και στον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις (από 230 σε 157).

Αριθμός νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος

Σχήμα 44. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Στον Πίνακα 18 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Κάθε εξάμηνο αριθμεί 30 πιστωτικές μονάδες. Σε όλα τα εξάμηνα, εκτός του τελευταίου, οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (Πίνακας 18).

Πίνακας 18. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

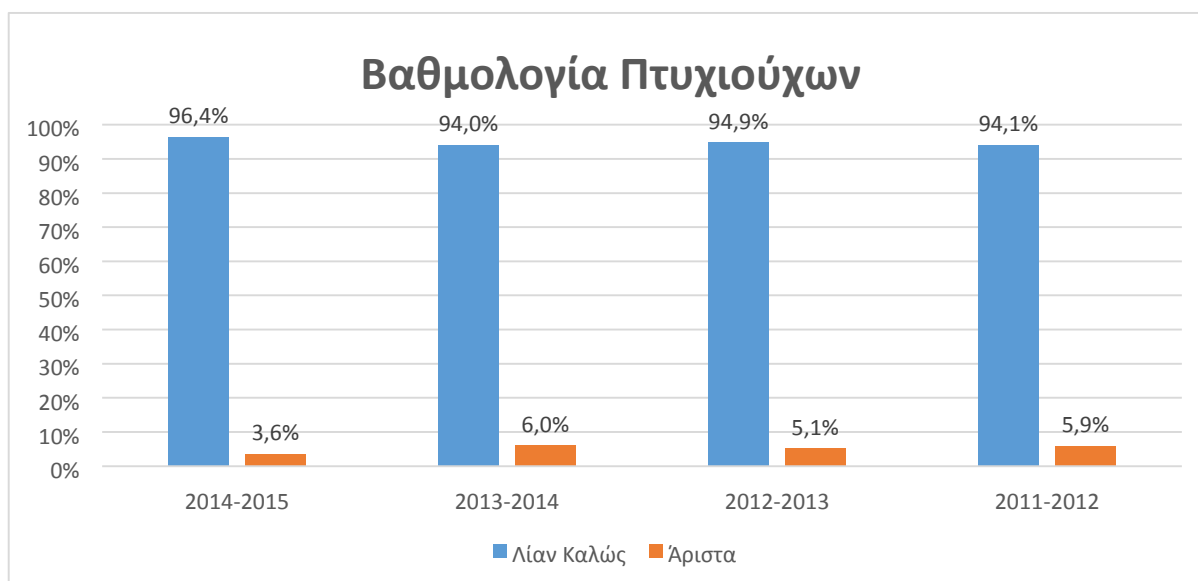
	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
B εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Γ εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Δ εξάμηνο	4	27	1	3	5	30
Ε εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
ΣΤ εξάμηνο	6	27	1	3	7	30
Z εξάμηνο	5	27	1	3	6	30
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	38	228	4	12	42	240

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 19, υπάρχει αυξητική διαχρονική τάση στο συνολικό αριθμό προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης (από 581 σε 796) και στον αριθμό των αποφοίτων (από 123 σε 158) και πτωτική τάση στο συνολικό αριθμό νεοεισερχόμενων φοιτητών (από 240 σε 173).

Πίνακας 19. Προπτυχιακή εκπαίδευση

	2014- 2015	2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012	2010- 2011
Συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης	796	847	702	663	581
Συνολικός αριθμός νεοεισερχομένων φοιτητών	173	152	219	240	
Αριθμός αποφοίτων	158	94	81	96	123
Μέσος όρος βαθμολογίας πτυχίου	7,23	7,26	7,39	7,35	

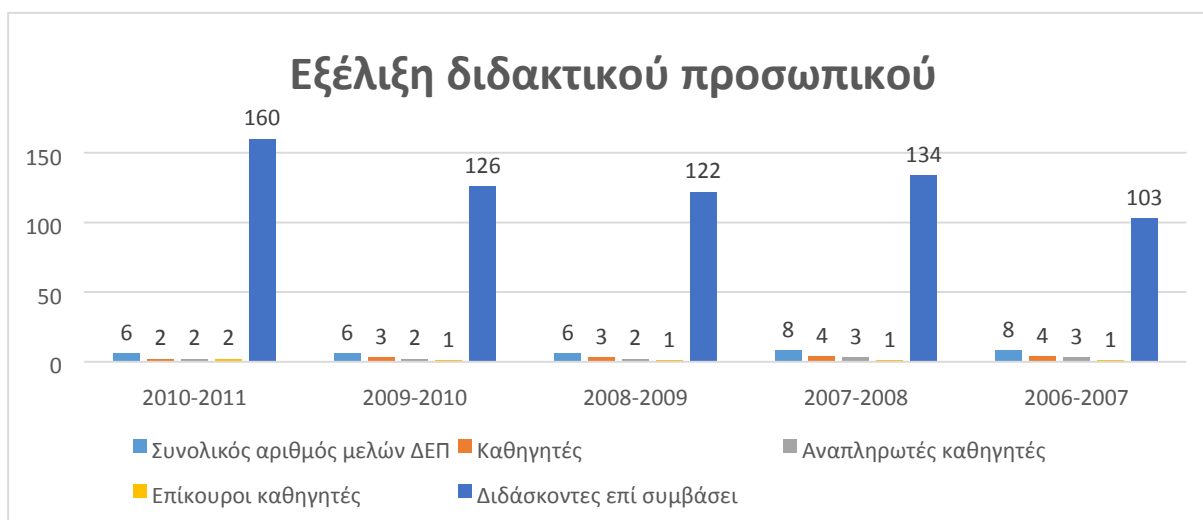
Ο μέσος όρος βαθμολογιών των πτυχίων παρουσιάζει πτωτική τάση. Παρατηρείται πτωτική τάση στους αριστούχους και αύξηση στις βαθμολογίες με χαρακτηρισμό «Λίαν καλώς». Στο σχήμα 45 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 45. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

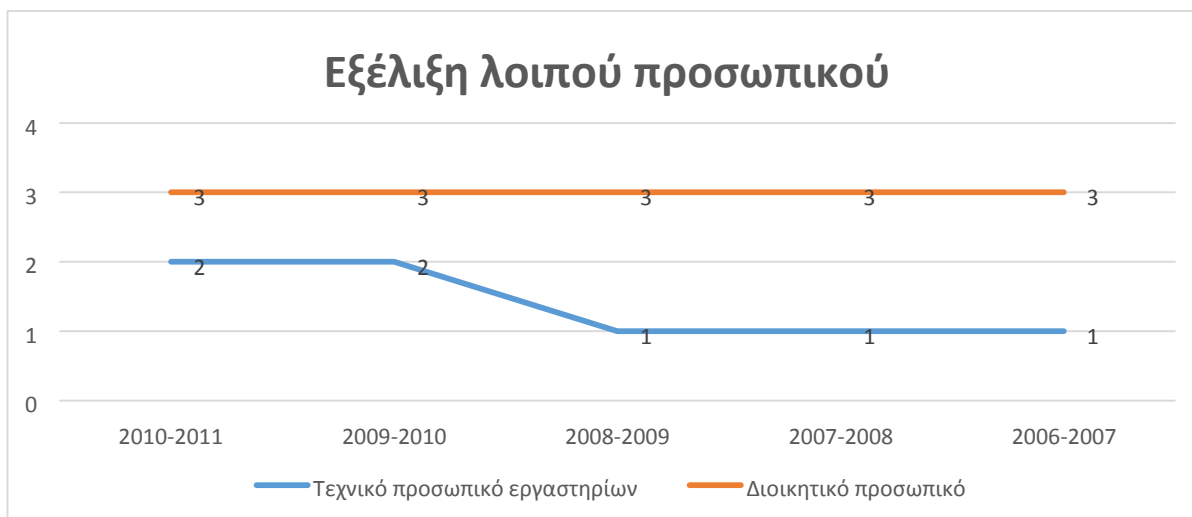
ΤΕΙ Ηπείρου

Το εκπαιδευτικό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Ηπείρου το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 απαρτιζόταν από 6 μέλη ΔΕΠ συνολικά, εκ των οποίων 2 ήταν καθηγητές, 2 αναπληρωτές καθηγητές, 2 επίκουροι καθηγητές και 160 διδάσκοντες επί συμβάσει. Με την πάροδο των ετών παρατηρείται αυξητική τάση στους διδάσκοντες επί συμβάσει και πτωτική τάση στα μέλη ΔΕΠ. Στο σχήμα 46 απεικονίζεται η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού του τμήματος ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2007 έως 2010-2011.

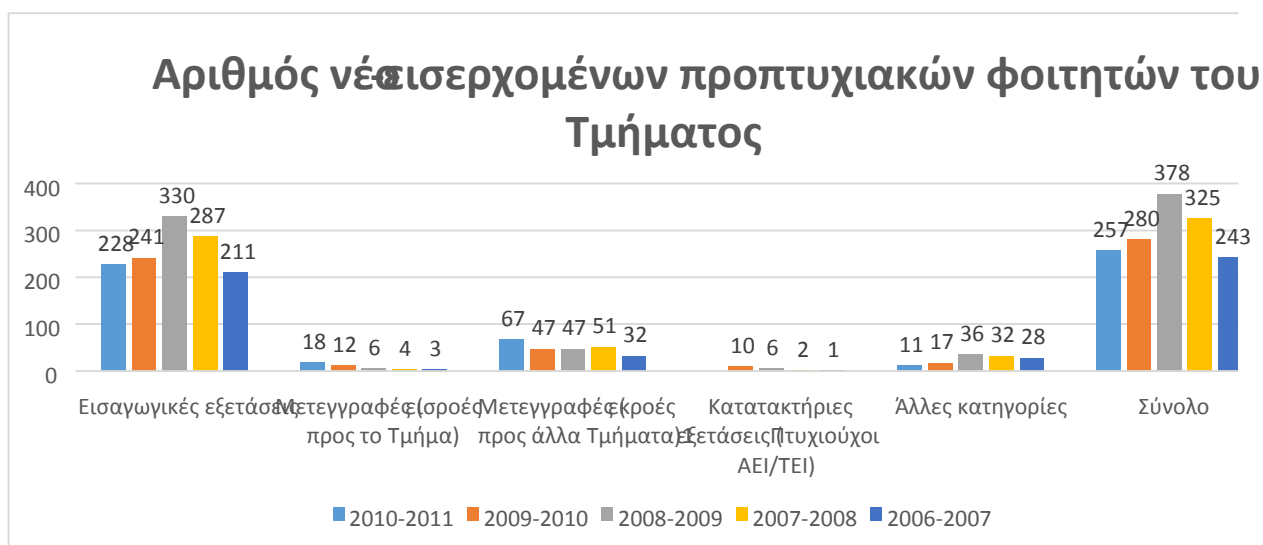

Σχήμα 46. Εξέλιξη εκπαιδευτικού προσωπικού Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Ηπείρου ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2009-2015.

Το λοιπό προσωπικό του Τμήματος Νοσηλευτικής του ΤΕΙ Ηπείρου το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 αποτελούνταν από 5 άτομα, εκ των οποίων 2 άτομα ήταν τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων και 3 διοικητικοί υπάλληλοι. Ο αριθμός των διοικητικών υπαλλήλων είναι σταθερός, ενώ το τεχνικό προσωπικό εργαστηρίων παρουσιάζει ήπια αύξηση. Στο σχήμα 47 απεικονίζεται η εξέλιξη του λοιπού προσωπικού του τμήματος ανά κατηγορία και στο σύνολο για τα ακαδημαϊκά έτη 2006-2007 έως 2010-2011.

Σχήμα 47. Εξέλιξη λοιπού προσωπικού τμήματος νοσηλευτικής του ΤΕΙ Ηπείρου ανά βαθμίδα και στο σύνολο για τα έτη 2006-2011. Από το σύνολο των προπτυχιακών φοιτητών το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011, οι 228 εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις, 10 με κατατακτήριες εξετάσεις, 11 ανήκουν σε άλλες κατηγορίες, 18 έκαναν μετεγγραφή προς το τμήμα και 67 μετεγγραφή προς άλλα τμήματα (σχήμα 48). Σύμφωνα με το σχήμα 48, υπάρχει αυξομείωση στο συνολικό αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών και στον αριθμό των φοιτητών που εισήχθησαν με εισαγωγικές εξετάσεις.

Σχήμα 48. Εξέλιξη του αριθμού των νέο-εισερχομένων προπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 20, υπάρχει αυξητική διαχρονική τάση στο συνολικό αριθμό προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης (από 1141 σε 1341) και στο συνολικό αριθμό νεοεισερχόμενων φοιτητών (από 243 σε 257).

Πίνακας 20. Προπτυχιακή εκπαίδευση

	2010- 2011	2009- 2010	2008- 2009	2007- 2008	2006- 2007
Συνολικός αριθμός προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης	1341	1170	1234	1126	1141
Συνολικός αριθμός νεοεισερχόμενων φοιτητών	257	280	378	325	243

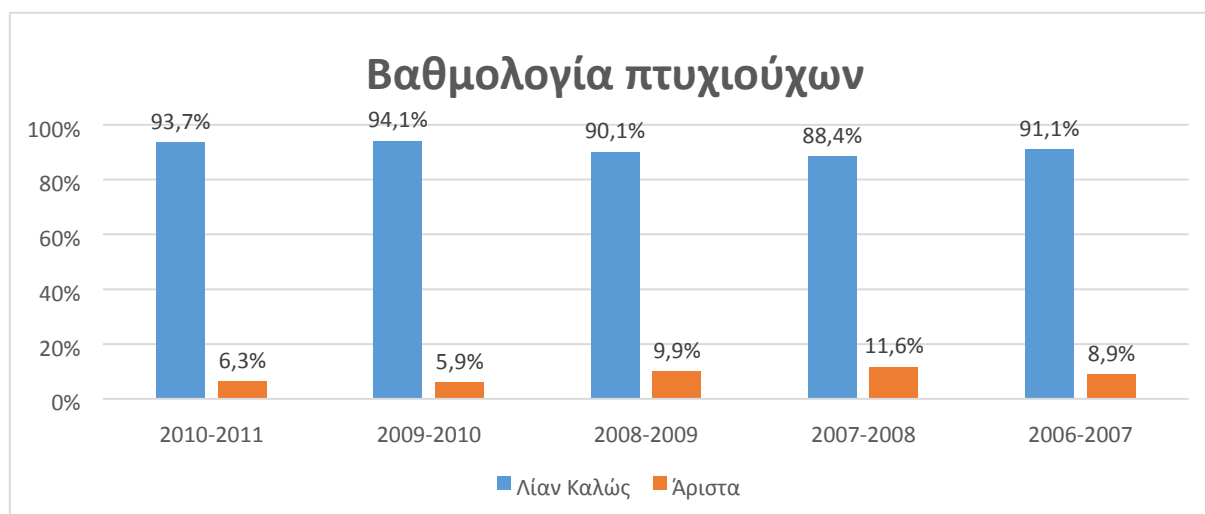
Στον Πίνακα 21 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Κάθε εξάμηνο αριθμεί 30 πιστωτικές μονάδες. Στα εξάμηνα Ε, ΣΤ και Ζ οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (Πίνακας 21).

Πίνακας 21. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
Α εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Β εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Γ εξάμηνο	6	30	-	-	6	30
Δ εξάμηνο	5	30	-	-	5	30
Ε εξάμηνο	4	26,4	1	3,6	5	30
ΣΤ εξάμηνο	5	26,4	1	3,6	6	30
Ζ εξάμηνο	5	26,4	1	3,6	6	30
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	37	229,2	3	10,8	40	240

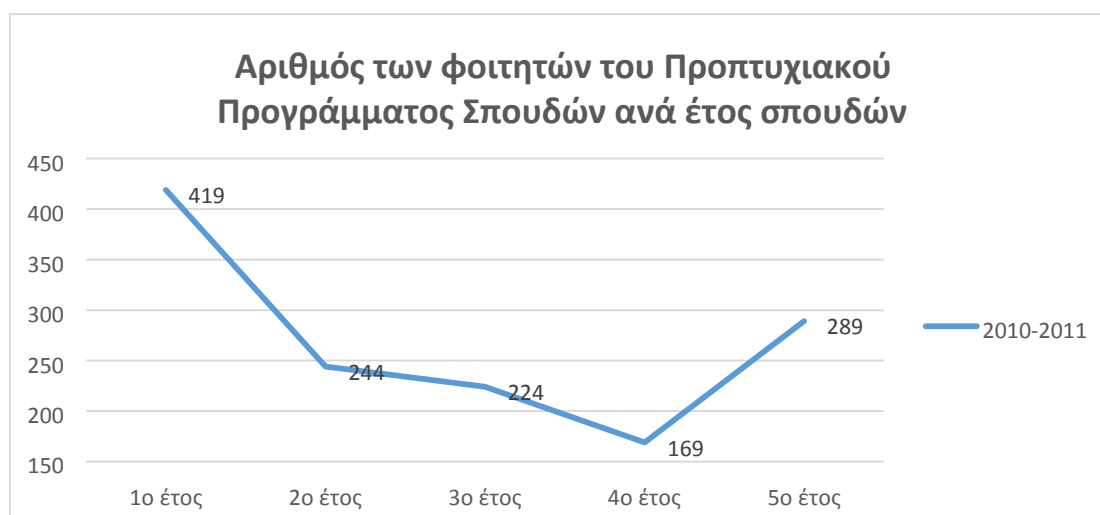
Αναφορικά με τη βαθμολογία των πτυχιούχων παρατηρείται αυξομείωση στους αριστούχους αυξάνοντας το πρώτο έτος και στη συνέχεια μειώνοντας συνεχώς τον αριθμό τους. Στο σχήμα

49 απεικονίζεται η ποσοστιαία βαθμολογία των πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Σχήμα 49. Διαχρονική τάση ποσοστιαίας βαθμολογίας πτυχιούχων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Ο αριθμός των φοιτητών του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών ήταν 419 το 1^ο έτος σπουδών και στη συνέχεια ακολουθεί πτωτική πορεία μέχρι το 4^ο έτος, όπου μετά αυξάνεται (σχήμα 50).

Σχήμα 50. Διαχρονική τάση του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων και αποφοίτων στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Το επιστημονικό έργο των διδασκόντων παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση. Υπάρχει αυξητική τάση στις εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές (από 14 σε 20) και στις ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια χωρίς κριτές που δεν εκδίδουν πρακτικά (από 4 σε 20). Ακόμη, πτωτική τάση παρουσιάζουν οι εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές (από 4 σε 1) και τα άλλα (από 5 σε 3).

Οι ετεροαναφορές παρουσιάζουν αυξητική τάση (από 74 σε 208), όπως επίσης οι συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων (από 2 σε 6), οι συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών (από 1 σε 6) και οι προσκλήσεις σε διαλέξεις (από 4 σε 10) (Πίνακας 22).

Πίνακας 22. Επιστημονικό έργο και αναγνώρισή του

	2010- 2011	2009- 2010	2008- 2009	2007- 2008	2006- 2007
Αριθμός Επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και Ε ΙΔΠΠ του Τμήματος					
Βιβλία/μονογραφίες	1	1	1	2	0
Εργασίες σε επιστημονικά περιοδικά με κριτές	20	32	17	10	14
Εργασίες σε πρακτικά συνεδρίων με κριτές	1	1	2	1	4
Κεφάλαια σε συλλογικούς τόμους	0	0	1	0	0
Άλλες εργασίες (συμπεριελήφθησαν οι επιστημονικές επιμέλειες βιβλίων από Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος)	1	0	1	0	0
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (με κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	5	0	1	3	2
Ανακοινώσεις σε επιστημονικά συνέδρια (χωρίς κριτές) που δεν εκδίδουν πρακτικά	20	18	9	4	4
Άλλα	3	7	4	6	5
Αναγνώριση του ερευνητικού έργου των Διδασκόντων στο Π ΠΣ (μέλη ΔΕΠ και ΕΙΔΠΠ του Τμήματος)					
Ετεροαναφορές	208	124	85	102	74
Συμμετοχές σε επιτροπές επιστημονικών συνεδρίων	6	5	5	4	2
Συμμετοχές σε συντακτικές επιτροπές επιστημονικών περιοδικών	6	6	4	2	1
Προσκλήσεις σε διαλέξεις	10	9	5	4	4

ΤΕΙ Διδυμότειχο

Στον Πίνακα 23 παρουσιάζονται τα μαθήματα (υποχρεωτικά και επιλογής) ανά εξάμηνο σπουδών και οι πιστωτικές μονάδες μεμονωμένα αλλά και σε σύνολο. Οι πιστωτικές μονάδες συνολικά είναι 240. Κάθε εξάμηνο αριθμεί 30 πιστωτικές μονάδες. Σε όλα τα εξάμηνα, εκτός του τελευταίου, οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν από ένα μάθημα επιλογής. Το Η εξάμηνο περιλαμβάνει την πτυχιακή εργασία και την κλινική πρακτική άσκηση των φοιτητών που διαρκεί 6 μήνες (Πίνακας 23).

Πίνακας 23. Μαθήματα στο προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών ανά εξάμηνο φοίτησης.

	Υποχρεωτικά Μαθήματα		Επιλογής Μαθήματα		Σύνολο	
	N	ECTS	N	ECTS	N	ECTS
A εξάμηνο	7	28	1	2	8	30
B εξάμηνο	6	28	1	2	7	30
Γ εξάμηνο	4	28	1	2	5	30
Δ εξάμηνο	5	28	1	2	6	30
Ε εξάμηνο	5	28	1	2	6	30
ΣΤ εξάμηνο	6	28	1	2	7	30
Z εξάμηνο	5	28	1	2	6	30
Η εξάμηνο	2	30	-	-	2	30
Σύνολο	40	226	7	14	47	240

6. Συζήτηση

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στην Ελλάδα ακολουθούν παρόμοιες τάσεις. Με εξαίρεση το Τμήμα Νοσηλευτικής στο Διδυμότειχο, όλα τα υπόλοιπα τμήματα (ΑΕΙ και ΤΕΙ) έχουν υποβάλλει εσωτερική αξιολόγηση και έχουν υποβληθεί σε εξωτερική αξιολόγηση. Σύμφωνα με τις δημοσιευμένες αξιολογήσεις, στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στα Τμήματα Νοσηλευτικής Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών, στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, στο ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας και στο ΤΕΙ Ηπείρου υπάρχει μείωση του αριθμού των μελών ΔΕΠ συνολικά, ενώ στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας και στο ΤΕΙ Κρήτης ο αριθμός των μελών ΔΕΠ αυξάνεται με το χρόνο. Στο ΤΕΙ Θεσσαλίας ο αριθμός τους παραμένει σταθερός.

Αντίστοιχη μεταβολή παρουσιάζει και ο αριθμός του λοιπού προσωπικού. Στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στα τμήματα νοσηλευτικής Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών, στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και στο ΤΕΙ Θεσσαλίας ο αριθμός του λοιπού προσωπικού μειώνεται, ενώ στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών ο αριθμός τους αυξάνεται με τα έτη.

Ο αριθμός των φοιτητών συνολικά που εισάγονται αυξάνεται διαχρονικά στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας και στο ΤΕΙ Ηπείρου και μειώνεται στα Τμήματα Νοσηλευτικής Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών, στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, στο ΤΕΙ Θεσσαλίας, στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας και στο ΤΕΙ Κρήτης.

Ο αριθμός των δημοσιεύσεων του ακαδημαϊκού προσωπικού παρουσιάζει αυξομειώσεις διαχρονικά στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και στα Τμήματα Νοσηλευτικής Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών. Επίσης, έχει αυξητική τάση στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και στο ΤΕΙ Ηπείρου, ενώ μειώνεται στο ΤΕΙ Θεσσαλίας και στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας.

Η αναγνώριση του ακαδημαϊκού έργου των διδασκόντων στα εκπαιδευτικά ιδρύματα παρουσιάζει αυξητική τάση στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο Τμήμα Νοσηλευτικής Α του ΤΕΙ Αθηνών, στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, στο ΤΕΙ Θεσσαλίας και στο ΤΕΙ Ηπείρου και πτωτική τάση στο τμήμα νοσηλευτικής Β του ΤΕΙ Αθηνών και στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Διεθνή Ερευνητική/Ακαδημαϊκή Παρουσία είχε μόνο το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, παρουσιάζοντας μάλιστα αυξητική τάση με την πάροδο του χρόνου.

Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών παρέχουν το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, τα Τμήματα Νοσηλευτικής Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών, το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, το ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας, το ΤΕΙ Ηπείρου, το ΤΕΙ Θεσσαλίας και το ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών δεν παρέχουν το ΤΕΙ Κρήτης και το ΤΕΙ Διδυμοτείχου. Ο αριθμός των υποψηφίων για παρακολούθηση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων αυξάνεται στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και στα Τμήματα Νοσηλευτικής Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών και μειώνεται στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης και στο ΤΕΙ Θεσσαλίας.

Ο αριθμός των αριστούχων φοιτητών – σπουδαστών μειώνεται διαχρονικά στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, στο Τμήμα Νοσηλευτικής Β του ΤΕΙ Αθηνών, στο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, στο ΤΕΙ Θεσσαλίας, στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, στο ΤΕΙ Κρήτης και στο ΤΕΙ Ηπείρου, ενώ αυξάνεται στο Τμήμα Νοσηλευτικής Α του ΤΕΙ Αθηνών και στο ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας.

Σύμφωνα με τα προγράμματα σπουδών των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Ελλάδας, φαίνεται ότι πληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει η Ευρωπαϊκή Οδηγία 55/2013, γιατί προσμετρούν τις 240 πιστωτικές μονάδες. Μάλιστα, τα προγράμματα σπουδών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και του ΤΕΙ Θεσσαλίας έχουν περισσότερες από 240 πιστωτικές μονάδες (248, 255 και 247 αντίστοιχα).

Η παρούσα εργασία είναι η πρώτη στην Ελλάδα που ασχολείται με την αξιολόγηση των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Δεν υπάρχει προηγούμενη εμπειρία πάνω σε αυτό το θέμα. Η εσωτερική αξιολόγηση των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο 3374/2005της ΜΟ.ΔΙ.Π πρέπει να γίνεται κάθε 2 έτη. Παρόλα αυτά πολλά

εκπαιδευτικά ιδρύματα δεν έχουν συμμορφωθεί με την κείμενη νομοθεσία και δεν έχουν κάνει αξιολόγηση κάθε 2 έτη όπως ορίζεται. Για το Τμήμα Νοσηλευτικής, αυτά τα εκπαιδευτικά ιδρύματα είναι το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το ΤΕΙ Αθηνών, το ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας και το ΤΕΙ Ηπείρου.

Όμως, με εξαίρεση το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου και το ΤΕΙ Θεσσαλίας, οι υπόλοιπες εκθέσεις αξιολόγησης ήταν ελλιπείς, γεγονός που αντικατοπτρίζει τη γενικότερη φιλοσοφία του ελληνικού λαού περί φοβίας σε κάθε είδους ελέγχου. Συγκεκριμένα, στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών απουσίαζαν η διεθνής ερευνητική/ακαδημαϊκή παρουσία του τμήματος, στοιχεία που αφορούν την εξέλιξη του αριθμού των θέσεων και των αποφοίτων του Προγράμματος Διδακτορικών Σπουδών, στοιχεία για το μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών όπως αριθμό προσφερόμενων θέσεων και αριθμό αιτήσεων και στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των αποφοίτων και το βαθμό πτυχίου τους και το συνολικό αριθμό προπτυχιακών φοιτητών σε κανονικά έτη φοίτησης. Από την έκθεση αξιολόγησης των Τμημάτων Α και Β του ΤΕΙ Αθηνών απουσίαζαν δεδομένα που αφορούν τις προσφερόμενες από το Τμήμα θέσεις στις πανελλαδικές, το συνολικό αριθμό νεοεισερχομένων φοιτητών, τον αριθμό αποφοίτων, στοιχεία για τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών και για τους μεταπτυχιακούς φοιτητές. Αντίστοιχα, από το ΤΕΙ Θεσσαλονίκης ενώ υπάρχουν πλήρη τα στοιχεία που αφορούν το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015, δεν υπάρχουν στοιχεία για τους φοιτητές, προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς, ώστε να μπορεί να σχηματιστεί η διαχρονική τάση. Επίσης, η εσωτερική αξιολόγηση του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν περιλαμβάνει στοιχεία αναφορικά με τον αριθμό των προπτυχιακών φοιτητών, τις προσφερόμενες θέσεις από το Τμήμα στις Πανελλαδικές, τους αποφοίτους, την εξέλιξη του αριθμού αιτήσεων, προσφορών θέσεων από το Τμήμα, εισακτέων και αποφοίτων στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών, τη διεθνής ερευνητική/ακαδημαϊκή παρουσία του τμήματος και τον αριθμό των φοιτητών του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών ανά έτος σπουδών. Επιπλέον, το ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας δεν αναφέρει στοιχεία σχετικά με το διοικητικό και το λοιπό προσωπικό, την εξέλιξη του

συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών, τον αριθμό των επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και ΕΙΔΠ του Τμήματος, την αναγνώριση του ερευνητικού έργου των διδασκόντων στο ΠΠΣ και τη διεθνή ερευνητική/ακαδημαϊκή παρουσία του Τμήματος. Η αξιολόγηση του ΤΕΙ Κρήτης δεν περιλαμβάνει δεδομένα που αφορούν την εξέλιξη του συνόλου των εγγεγραμμένων φοιτητών του Τμήματος σε όλα τα έτη σπουδών, τον αριθμό των επιστημονικών δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ και ΕΙΔΠ του Τμήματος, την αναγνώριση του ερευνητικού έργου των διδασκόντων στο ΠΠΣ και τον αριθμό των φοιτητών του ΠΠΣ ανά έτος σπουδών. Τέλος, το ΤΕΙ Ηπείρου δεν έχει στοιχεία σχετικά με τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών και τη διεθνή ερευνητική/ακαδημαϊκή παρουσία του Τμήματος.

7. Συμπεράσματα

Τα προγράμματα σπουδών των τριτοβάθμιων εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της Ελλάδας για τη Νοσηλευτική είναι εναρμονισμένα με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 55/2013 και για αυτό το λόγο τα πτυχία Νοσηλευτικής αναγνωρίζονται ως ισότιμα με τα αντίστοιχα πτυχία των άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρόλα αυτά, όμως, η αξιολόγηση δεν είναι ολοκληρωμένη σε πολλά Τμήματα, ενώ στο Διδυμότειχο δεν έχει γίνει καθόλου. Επίσης, σε μερικά εκπαιδευτικά Ιδρύματα να μεν ξεκίνησε το 2008 και συντάχθηκε η αντίστοιχη έκθεση, όμως σε πολλές περιπτώσεις δεν συνέχισε μέχρι σήμερα. Αυτό αντικατοπτρίζει τις λάθος πολιτικές που έχουν ακολουθηθεί σχετικά με το χαρακτήρα της αξιολόγησης. Πρέπει να γίνουν διάφορες ενημερωτικές ημερίδες και καμπάνιες που να έχουν ως σκοπό να αλλάξουν την άποψη των ανθρώπων για την αξιολόγηση, ώστε να την αξιοποιήσουν ως εργαλείο αναγνώρισης των αδυναμιών και βελτίωσης.

Βιβλιογραφία

American Nurses Association, 2012. Nursing world: Nursing Shortage. Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.nursingworld.org/nursingshortage>

American Nurses Association, 2012. Nursing world: What is nursing? Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.nursingworld.org/EspeciallyForYou/What-is-Nursing>

American Nurses Association, 2013. Nursing world: Recruitment and retention of nurses.

Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016.

<http://www.nursingworld.org/MainMenuCategories/ThePracticeofProfessionalNursing/workforce/Recruitment>

Amin, H.U., & Khan, A.R. (2009). Acquiring Knowledge for Evaluation of Teachers' Performance in Higher Education – using a Questionnaire. International Journal of Computer Science and Information Security, 2(1). Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/0906/0906.4663.pdf>

Aslam, H.D. (2011). Performance Evaluation of Teachers in Universities: Contemporary Issues and Challenges. Journal of Educational and Social Research, 1(2), 11-31.

Attree, M., Flinkman, M., Howley, B., Lakanmaa, R-L., Lima-Basto, M., & Uhrenfeldt, L. 2011. A review of nursing workforce policies in Five European countries: Denmark, Finland, Ireland, Portugal and United Kingdom */England. Journal of Nursing Management, 19, 786788.

Bartfay, W.J., Bartfay, E., Clow, K. A., Wu, T. 2010. Attitudes and perceptions towards men in nursing education. Internet journal of Allied Health Sciences & Practice, 8, 1-7.

Ben, N.M., Becker, F. 2010. Israelis' Perceived motivation for choosing a nursing career. Nurse Education Today, 30, 308- 13.

Booth, R.Z. (2002). The nursing shortage: A worldwide problem. Revisto Latino- Americano Enfermagem, 10, 392-400.

Boud, D.J., & Donovan, W.F. (1982). The facilitation of school-based evaluation: A case study report. *Journal of Curriculum Studies*, 14(4), 359-362.

Brewer, C.S., Zayas, L.E., Kahn, L.S., Sienkiewicz, M.J. (2006). Nursing Recruitment and Retention in New York State: A Qualitative Workforce Needs Assessment. *Policy, Politics & Nursing Practice*, 7, 54-63.

Brown, M., & Benson, J. (2003). Rated to exhaustion? Reactions to performance appraisal process. *Public Relations Journal*, 34(1), 67-81.

Coladarci, T. & Kornfield, I. (2007). RateMyProfessors.com versus formal in-class student evaluations of teaching. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 12(6). Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://pareonline.net/pdf/v12n6.pdf>

D'Antonio, P., & Buhler-Wilkerson, K. 2013. *Britannica academic edition. History of nursing*. Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016.

<http://global.britannica.com/EBchecked/topic/422718/nursing/36766/History-of-nursing>

EHEA, 2010. European Higher Educational Area. Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area. Ανάκτηση από:

http://www.ehea.info/Uploads/Declarations/Budapest-Vienna_Declaration.pdf

Eley, D., Eley, R., Bertello, M., Rogers- Clark, C. 2012. Why did I become a nurse: Personality traits and reasons for entering nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 68, 1546-55.

European federation of Nurses Associations. (2005). Modernisation of the Professional Qualifications Directive 2005/36/EC. EFN Evidence Report. Nursing Education - Moving from 10 to 12 years Entry Requirement. Ανάκτηση από:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:en:PDF>

EU, 2005. Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council. Ανάκτηση από:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:en:PDF>

Evans, M.D.D., & McNelis, P.D. (2000). Student Evaluations and the Assessment of Teaching: What Can We Learn from the Data?. Διαθέσιμο στην

ιστοσελίδα http://faculty.georgetown.edu/evansm1/wpapers_files/evalstudy.pdf

Faubert, V. (2009). School evaluation: Current practices in OECD countries and a literature review. OECD Education Working Papers, No 42. Paris: OECD Publishing.

Fink, D. (2008). Evaluating teaching: A new approach to an old problem. *To Improve the Academy: Resources for Faculty, Instructional, and Organizational Development*, 26, 3-21.

Flesner, M.K. (2015). Nursing history. *American Journal of Nursing*, 115(6), 13.

Freeney, N. 2008. Nursing in Europe. *British Nursing*. Πρόσβαση την 27 Δεκεμβρίου 2016. http://www.british-nursing.com/wk_eu.html

Gilbert, C. 2013. Free student Enquiry Service. *Studying Nursing in America*. Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.transworldeducation.com/articles/nurse1.htm>

Gutierrez, San. R.S., Maranon, A.A., Poch, B.E., Prat, V.O. 2010. Factors influencing the choice of nursing studies [Spanish]. *Enfermeria Clinica*, 20, 236-42.

Heinen, M.M., Achterberg, T.V., Schwendimann, R., Zander, B., Matthews, A., Kózka, M., Ensio, A., Sjetne, I.S., Casbas, T.M., Ball, J., Schoonhoven, L. 2013. Nurses' intention to leave their profession: A cross sectional observational study in 10 European countries.

International journal of Nursing Studies, 50, 174-184.

http://www.paideia.org.cy/upload/ShedioAxiologisis/pdf2/3_sistema_axiologisis_sxolikis_monas_nadas.pdf

JAMK University of Applied Sciences. 2013. Transfer students. Πρόσβαση την 29 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.jamk.fi/english/education/transferstudents>

Janssens, F.J.G., & van Amelsvoort, G. (2008). School self-evaluations and school inspections in Europe: An exploratory study. *Studies in Educational Evaluation*, 34(2), 15-23.

Jyväskylä Ammattikorkeakoulu, JAMK University of Applied Sciences. Bachelor of Health care degree- Degree Programme in Nursing. (Instruction on English). Πρόσβαση την 27 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.jamk.fi/english/education/nursing>

Kankaanranta, T., Rissanen, P. 2008. Nurses' intentions to leave nursing in Finland. *The European Journal of Health Economics*. Vol- 9, Issue 4, 2.

Kong, W. (2012). *The Comprehensive Evaluation of University Teachers Teaching Quality*

Based on Entropy Theory. Στο: Wang, Y. (Ed.), Education and Educational Technology. Berlin: Springer.

Kyriakides, L., & Campbell, R.J. (2004). School self-evaluation and school improvement: A critique of values and procedures. *Studies in Educational Evaluation*, 30(1), 23-36.

Kyriakides, L., Campbell, R.J., & Christofidou E. (2002). Generating criteria for measuring teacher effectiveness through a self-evaluation approach: A complementary way of measuring teacher effectiveness. *School Effectiveness and School Improvement*, 13(3), 291-325.

Lahtinen, P., Leino-Kilpi, H., Salminen, L. (2014). Nursing education in the European higher education area - variations in implementation. *Nurse Education Today*, 34(6), 1040-7.

Law, W., Arthur, D., 2003. What factors influence Hong Kong school students in their choice of a career in nursing? *International Journal of Nursing Studies*, 40(1), 23.

MacBeath, J. (1999). *Schools must speak for themselves: The case for school self-evaluation*. London: Routledge.

McDermid, F., Peters, K., Jackson, D., Daly, J. 2012. Factors contributing to shortage of nurse faculty: A review of literature. *Nurse Education Today*, 32, 565- 569.

McGovern, A. 2006. *Nursing is much more than a career*. Nursing Standard, RCN Publishing Company Limited.

McNamara, G., & O'Hara, J. (2008). The importance of the concept of self-evaluation in the changing landscape of education policy. *Studies in Educational Evaluation*, 34(3), 173-179.

Mendez, D., Louis, M. 1991. College students' image of nursing as a career choice. *Journal of Nursing Education*, 30, 311-9.

Mooney, M., Glacken, M., O' Brien, F. 2007. Impressions of nursing before exposure to the field. *Journal of Clinical Nursing* 17, 1843- 1850.

Mooney, M., Glacken, M., O' Brien, F. 2008. Choosing Nursing as a career: A qualitative study. *Nurse Education Today*, 28, 385- 392.

Muijs, D., & Reynolds, D. (2001). *Effective teaching: Evidence and practice*. London: Sage.

Neilson, G.R., Lauder, W. 2008. What do high academic school pupils really think about a

career in Nursing: Analysis of the narrative from paradigmatic case interviews. *Nursing Education Today*, 26, 680-690.

Nevidjon, B., Erickson, J.I. 2006. *History of Nursing Ideas (The Nursing shortage: Solutions for short and long term)*. Jones and Bartlett Learning

Copyright.http://books.google.fi/books?hl=en&lr=&id=pJnYFMQLa_MC&oi=fnd&pg=PA461&dq=shortage+of+nursing+students&ots=ve8S8Btl0D&sig=wOnS3v37mOua7BxWFpQUmvTiqg&redir_esc=y#v=onepage&q=shortage%20of%20nursing%20students&f=false

Nevo, D. (2002). *School-based evaluation: An international perspective*. Kidlington, Oxford: Elsevier.

Nursetogether. American Nurses Association. 2012. *Types of U.S. Nursing degrees*.

Πρόσβαση την 26 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.nursetogether.com/types-of-us-nursingdegrees>

Oxford dictionaries. 2013. *Perception*. Oxford university press. Πρόσβαση την 27 Δεκεμβρίου 2016. <http://oxforddictionaries.com/definition/english/perception>

Pedersen, L.T., Bak, N.H., Petersson, B.H. 2008. University students' life style and interest for health promotion. *Ugeskr Laeger*, 170, 2475.

Prof Zyl, G.V. 2013. *Yearbook; Faculty of Health Sciences, School of Nursing,*

Undergraduate Programme. The University of Free State. Πρόσβαση την 26 Δεκεμβρίου 2016. http://apps.ufs.ac.za/dl/yearbooks/207_yearbook_eng.pdf

Raines, D.A. 2010. What attracts second degree students to a career in nursing? *Online journal on issues in Nursing*, 16, 8.

Royal College of Nursing, 2003. *Defining Nursing*. Published by the royal college of Nursing.

Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016.

http://www.rcn.org.uk/__data/assets/pdf_file/0008/78569/001998.pdf

Safadi, R.R., Saleh, M.Y.M., Nassar, O.S., Amre, H.M., Froelicher, E.S., 2011. *Nursing*

Students' perceptions of nursing: a descriptive study of four cohorts. *International Nursing Review*, 58, 420-427.

Scheerens, J. (2002). School self-evaluation: Origins, definition, approaches, methods and implementation. Στο: Nevo, D. (Ed.), School-based evaluation: An international perspective (σελ. 35-73). Oxford: Elsevier Science.

Scheerens, J., & Bosker, R. (1997). The foundations of educational effectiveness. Oxford: Pergamon.

Spindola, T., Seibert, S.L., Francisco, M.T.R., Clos, A.C. 2005. The view of high school students regarding what is to be a nurse (Portuguese). Revista Enfermagem UERJ, 13, 361-6.

Stamelos, G., & Kavasakalis, A. (2011). The public debate on a quality assurance system for Greek universities. Quality in Higher Education, 17(3), 353-368.

Tan-kuick, C., Ng, Yong. 2010. Influences on Students' Choice of Nursing Education in Singapore – An Exploratory Study. Journal of Applied Business and Management studies, 1, 1-10.

The American Heritage. 2009. Dictionary of the English language. Fourth edition copyright 2000. Houghton Mifflin Company. Πρόσβαση την 28 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.thefreedictionary.com/A-level>

The international council of nurses. 2010. Definition of nursing. Πρόσβαση την 27 Δεκεμβρίου 2016. <http://www.icn.ch/about-icn/icn-definition-of-nursing/>

Vanhanen, L., Janhonen, S. 2000. Factors associated with students' orientations to nursing. Journal of Advanced Nursing, 31, 1055.

ΑΔΙΠ. Οδηγός εφαρμογής της διαδικασίας Εσωτερικής Αξιολόγησης Έκδοση 1.01

Ιούλιος 2007. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

http://www.hqaa.gr/data/HQA_inteval_guide.pdf

Έκθεση της ΑΔΙΠ (2011). Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

http://www.hqaa.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=82&Itemid=181&lang=en

Ευρωπαϊκή Ένωση για την Διασφάλιση της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση (2009).

Αρχές και κατευθυντήριες οδηγίες για την Διασφάλιση της Ποιότητας στον Ευρωπαϊκό Χώρο

της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα
<http://www.hqaa.gr/data1/ESG2Greek.pdf>

Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και
Θρησκευμάτων (2007). Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου στη Δευτεροβάθμια

Εκπαίδευση. Διαδικασία Αυτοαξιολόγησης στη Σχολική Μονάδα. Διαθέσιμο στην
ιστοσελίδα http://lepai-ymitt.att.sch.gr/content/basiko_plaisio.pdf

N. 3374/2005. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://www.hqaa.gr/linksoct2009/001.pdf>

N. 4009/2011. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

<https://modip.aegean.gr/?q=system/files/N.40092011.pdf>